TRACTATUS DE STATU PARUULORUM SINE BAPTISMO DECEDENTIUM EX HAC VITA: IUXTA...

Florence Conroy, Giovanni Battista Coccini

TRACTATVS DE STATV PARVVLORVM SINE BAPTISMO DECEDENTIVM EX HAC VITA:

iuxta ſenſum B. AVGVSTINI.

Compoſitus

A F. FLORENTIO CONRIO
Hiberno, ad Archiepiſcopatum Tuamenſem ex Ord. Minorum Regul. Obſeru. adſumpto.

LOVANII,
Ex Officina HENRICI HASTENII,
Vrbis & Academiæ Typographi,
M. DC. XXXV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTR^mo. ET REVEREND^mo.
DOMINO

D. GABRIELI DE TREIO

S. R. E. PRESB. CARDINALI
TITVLI S. PANCRATII,
SALVTEM.

HOc opusculum de paruulis & quia ab authore tenuis cùm iudicij, tùm ingenij prodit, & quia mole est admodùm exiguum, nihil videtur continere, quod suadeat, aut inducat, vt viri alicuius vel authoritate præcellentis, vel dignitate conspicui patrocinio dignum existimari possit. Porrò quoniam in eo ego controuersiam mihi suscipiendam videbam cum aduersarijs & numero plurimis, & doctrina admodum instructis, quorum vel postremus, si meis dũtaxat viribus niterer, non difficulter me superaret; illud diligentissimè curaui, ne

quid hùc meum adferrem, ſed vniuerſa depromerem ex D. AVGVSTINO, omnium Scriptorum poſt Canonicos totius Eccleſiæ iudicio & conſenſu anteſignano, & cuius diuini ingenij ſubtilitas, ac profunditas tantùm apud me valet, vt nihil tam paruum ſit ab eo ſcriptum, quod ego auro gemmiſque totius mundi non longè præferam. Vndè in aliquam ſpem fui adductus, non defuturos, etiam ex illuſtriori doctorum hominum ordine complures, quibus huius libelli, quem ex eius operibus contexui, lectio non ſit diſplicitura. Primus autem in hoc ordine Tu occurriſti, Ill^me D^ne, cuius nomini eum inſcribere, & tua in me beneficia, & meum erga te ſtudium planè ſuaſerunt. Quem enim in obſequium tuum non attrahant humanitatis officia, quibus me in aula Catholica degentem beneuolentia tua ita cumulauit, vt ingratus meritò dici poſſem, ſi eorum memoriam animo non circumferrem. Quæ profectò ſi neque tanta, neque tam illuſtria fuiſſent, quanta fuiſſe ipſe confiteor, nonne Ill^mi Fratris tui D^ni Fratris

ANTO-

ANTONII DE TREJO quem ex Generali Ministro totius Seraphicæ Religionis, Ecclesia Carthaginensis fœlicissimis auspicijs Episcopum accepit, plurima in me beneficia vel ingratum quemlibet deuincirent. Certè cum in Vrbem à Catholico REGE piæ memoriæ, PHILIPPO Tertio cum officio Oratoris extraordinarij pro terminanda controuersia de immaculata Conceptione missus venisset, ita in me affectu, quem ipsius præclara virtus, & eximia bonitas, non mea verò merita prouocarunt, efferbuit, vt indè ad me scripserit optare se plurimùm, enasci aliquam occasionem, quæ nos loco semper coniungeret. Quem tam bonæ voluntatis, & tam Sanctæ charitatis teneritudo non emolliat? Sanè si vel ex hoc solo capite (vt interim cætera ipsius in me beneficia prætermittantur) illius religiosâ præsentiâ, & piâ conuersatione potiundi studio maria transmitterem, æquitati omninò esset conuenientissimum. Sed cùm hoc mihi non sit integrum, non mediocri consolatione me afficit recordatio cum Instituti

Seraphici Patris Nostri FRANCISCI, tùm magni illius Conuentus Salamanticensis pijssimæ matris & alumnæ meæ, qui me tam Sancto, tamque sublimi honore indignum non solùm plurimorum aliorum Dei famulorum, virtute ac doctrinâ omninò singularium, quorum precibus æternitatis gaudia consequi plurimùm spero: sed insuper præfati Ill^{mi} Fratris Tui, mihi in Christo longè dilectissimi, viri rarissimæ cùm scientiæ, tùm virtutis in Seraphica Religione Fratrem effecit. Igitur hoc solo titulo si omnes alij deessent Illustrissimæ Dominationi Vestræ, non leuitèr me obstrictum esse agnosco: quamquam minimè necessum videatur hùc cõfugere, cùm ipsam Illustrissimam Dominationem Vestram Seraphici Patris Nostri Filium habeamus, cuius Ordinem promiscuè, & nõ postremò Patres Prouinciæ Hibernæ, sicut & totam Hibernicam nationem, diligit, & non exigua cura promouet. Porrò, vt veteribus beneficijs iam denuò nouum accedat, non dedignetur obsecro huius opusculi patrocinium suscipere. Neque verò authoris, vel

vel veriùs compilatoris tenuitatem inſpiciat, ſed admiretur potiùs profundam, & omni ſtupore dignam eruditionem illius Doctoris, ex cuius operibus hoc totum eſt excerptum & confectum, & cui in quodam ſcripto ſuo planè docto, quod ego legi, Illuſtriſſima Veſtra Dominatio hoc tribuit elogium: *Satis ex ſeipſo præcellit omnes* AVGVSTINVS, *nulli comparandus, nunquam ſatis laudatus, aut laudandus.* O veriſſimum teſtimonium, quo non mediocriter conſolari poſſunt omnes genuini huius magni Eccleſiæ magiſtri ſectatores & diſcipuli! Cui igitur potiori iure hæc D. AVGVSTINI ſententia de paruulis tot tantiſque æmulis, & oppugnatoribus expoſita, dedicari debuit, quàm Illuſtriſſimæ Dominationi Veſtræ: quis meliùs eam aduerſus quorundam hominum inſultus, & artes protegere poteſt, quàm ille, qui doctrinæ D. AVGVSTINI eſt addictiſsimus? cuius dignitas in Eccleſia Dei ampliſsimam authoritatem habet; cuius Illuſtres dotes apud S^mum^. D. N. Vrbanum Octauum, & Illuſtriſsimos confratres

ſuos

ſuos Cardinales fauorem ac venerationem obtinent, cuius priſcam nobilitatem, exquiſitam doctrinam, non vulgaria merita Catholicus REX, glorioſæ memoriæ, PHILIPPVS Tertius in diuerſis Conſiliis Conſiliarij dignitate, & tandem ſua Sanctitas purpuræ honore digna iudicarunt. Accipe igitur, Illuſtriſſimè Domine, benigno animo oblatum tibi opuſculum, & ſanctiſſimum AVGVSTINVM ſolito cultu venerari pergas. Interim Deus Opt. Max. Illuſtriſſimam Dominationem Veſtram, quandiutiſſimè ſeruet incolumem.

Illma Veſtræ Dominationi

Addictiſſimus

F. FLORENTIVS CONRIVS
Archiepiſcopus Tuamenſis.

AD

AD LECTOREM.

Arbitror eundem illum, qui Purpurariæ illius in Actis Apostolicis mentem prædicationi Pauli attentam reddidit, me quoq; singulari quodam beneficio in lectionem operum D. Augustini excitasse: in quibus legendis perscrutandisq; iam complures Annos insumpsi, & quamquàm non multùm fortè profecerim, hoc saltem sum assecutus vt non obscurè videam, quàm procul nonnulli Recentiores Scriptores ab Augustini sensu in quibusdam mysterijs assequendo distent. Cum ex eis alij affirment eum in illis nunquàm plenè aut certò mentem suam exposuisse, alij verò contendant ipsum veram eorundem mysteriorum interpretationẽ non vidisse, quam quidam huius sæculi scriptores subtiliter admodùm repererunt. Neq; hoc vt aiunt, mirabile dictu videri debet: fuerit enim D. AVGVSTINVS magnus & omninò admirandus Doctor, hoc tamẽ non obuiat quo minus aliquis Recentiorum Scriptorum longiùs quam ipse prospiciat; non aliter ac Pigmæus insidens collo alicuius gigantis longius quaqua versùm ipso gigante cernit. Ego tamen hac in re vt ingenuè fatear, longè alterius sum iudicij; si enim AVGVSTINI ingenium aspicio nihil mihi magis stupescendum videtur, cum solo spiritu veritatis magistro, ad totius sapientiæ culmen ascẽderit. Iam verò opera eius nonne omnem omninò superant admirationẽ? Quas hæreses in his non prosternit? quæ fidei mysteria non explicat? Captiuauit sanè Christi sponsa Ecclesia Catholica intellectum suum iam indè à temporibus Apostolorum in obsequium plurimorum fidei arcanorũ, quæ quamuis ab ea castè credita nũquam tamen adeò plenè intellecta, vel clarè explicata fuerĩt, antequam Diuina prouidentia sanctissimum hunc Doctorem suscitauit, qui ea tam fœliciter tractauit, vt vniuersa quibus hæretici tenebras offundere machinabantur, vel quæ in prauos sensus detorquebãt, admirabili prorsus sapientia defenderit & illustrarit. Diuina enim bonitas quæ firmam humilemq; fidem dono intelligẽtiæ Isai.7. veluti præmio consueuit afficere scriptura secundum Augustinum

* * teste

Homil. 32. & tract. 19. in Ioann. *teste*, Nisi crediderítis, non intelligetis, *Ecclesiæ suæ de hoc sanctissimo Magistro prædictorum mysteriorum clarissimo interprete dignata fuit prouidere. Vnde quò frequentiùs & diligentiùs siue ingenium ipsius, siue opera contemplor, eò vehementiùs eius gloriam promouere concupisco. Ac proindè, quantū in me situm erit, semper adnitar, ne eam recentiorum hominum similes censuræ vllâ ratione extenuent, vel fulgentissimos radios sapientiæ, quam ille cælitùs ita hausit vt Ecclesiam vniuersam illustrarit & simul hæresum tenebras dissipauerit, vllis imminutionis nubeculis obducant, vel deniq. amatores veritatis ab eius lectione retardent. Neque parùm in hoc studium me accendit iudicium sanctæ matris Ecclesiæ, quæ eius mentem in ijs mysterijs quæ vel non intellexisse vel non satis explicuisse dicitur, semper est amplexa. Quod fortè non leuiter nutaret si sanctissimus Magister mysteria illa vel non intellexisset, vel certe ambiguâ & obscurâ interpretatione tantùm declarasset. Indè enim consequi videretur illam Christi spōsam, cui spiritus veritatis assistit in negotio tanti ponderis sequutam fuisse doctorem illa arcana, aut non capientem, aut non satis explicantem. Neq. hoc solùm, sed etiam Augustinum quem prisca sæcula in omni scientiarum genere gigantem venerata sunt, hac nostrâ ætate, qua in immensam sapientiæ magnitudinem nōnulli suâ opinione excrescūt, illo qui ementitâ fortassis humilitate Pigmæus dicitur, minorem effici. Et enim qui Augustinum (nescio quo modestiæ colore) gigantem, & modernum eius humeris impositum, Pigmæum vocat, vt indè concludat modernū ipso longiùs prospicere: quid aliud sibi præfigit, nisi vt modernum scriptorem in eruditione gigantem, Augustinum vero Pigmæum euincat? quo solo exemplo doctrinæ Augustini quiuis modernus suam pro arbitratu præponere posset. Quod si ita se res habeat quis pacato animo tantam arrogantiam humilitatis fuco palliatam ferre queat? Igitur benigne lector, vt huiusmodi sugillationes aliquá ratione reprimerentur, vtq. exemplo ostenderetur hos Nanogigantes genuinam sancti Doctoris mentē non assequi, cùm cogitur (vt ipse loquitur lib. 1. de Trin. c. 3.) per quadā densa & opaca*

viam

viam carpere, hãc quæstionem de paruulis discutere volui: in quâ si ostensum fuerit principia Augustini (Scripturis & ratione naturali diligenter inspectis ac discussis) solidissima & simul clarissima esse, illosq; ea non fuisse assequutos: perspicuum, vti reor, euadet, illius mentem in profundissimis & obscurissimis mysterijs, eis tam celeriter non elucescere. Hoc si præstiterimus quis audebit gloriari se Augustinum cursim ac tumultuariâ lectione, peruoluendo intelligere? Quisquis est, magnus est, magnificet Deum. Ego saltem neminem vnquam talem cognoui, & si scirem vbinam terrarum posset reperiri, lubẽs prolixa itinera susciperem, eum visurus, petiturusq; humiliter ab eo explicationem multarum in Augustino difficultatum, quæ iam plurimorum annorum decursu me anxium detinent. Vnde omninò censeo lectionẽ huius magni magistri vt in altis mysterijs de quibus tractat capiatur, postulare hominem, non qui magnam curam impendat legendis, citandisq; varijs authoribus, & conscribendis plurimis voluminibus, sed primò qui sit ab omni alio penè studio expeditus; deinde qui ingenio vigilanti ac sobrio polleat; postremò qui à præcipitata consuetudine, incerta, aut dubia pro certis asserendi, prudenter abstineat, seque etiam omninò cohibeat à pernicaci studio proprias opiniones defendendi, eisque quicquid contrariari videtur accommodandi. Quæ omnia quemadmodùm non nisi in paucissimis iunctim inueniuntur: ita rarissimi sunt qui ad abstrusiora doctrinæ Diui Augustini secreta attingunt. In hoc opusculo temeritate asserendi per gratiam Dei credo me caruisse: sed modestè absurda quæ ex contraria opinione sequi videbantur sine affirmatione significaui, idq; suppresso authorum nomine, ne fortè eos exulcerarem. Extuli sæpius laudibus sanctissimum magistrum, vt solida veritatis amatores ad eius lectionem prouocarem. Vtinam Tullianæ linguæ facundia mihi contigisset, vt pro dignitate eum laudarẽ. Sed nec ita vlla eius meritis par reperiri posset oratio. Nullus spero quantũuis inuidiâ stimulatus vitio mihi vertet quod subinde in sanctissimi viri laudes excurrerim, eumque citra omnem iniuriam cæteris theologis prætulerim, quem ipsi sibi non

auderent non anteponere. Relinquerem omninò locum iustæ querelæ, si illas in eum laudes congererem, quibus aliquis, nescio quis quemdam suorum in Epistola ad Lectorem Tom. 3. illius authoris quē super astra cœli extollit, non dubitauit cumulare sequentibus verbis. Nam superiorum operum dignitatem & gloriam nemo non videt, si modo videt aliquid, aut certè audit quid de tāto Theologo atq; eius clarissimis monumētis, prædicet fama, quę inuidiam & obtrectationē magnorū ingeniorū asseclam tēpore deprecāte non modo Theologiæ Gymnasia oppleuit, sed in ipsos Orbis axes, ac cœli sinus incurrens ingenti quadam Echo longè ac latè crebrescente vbiq; resonat, & vix est vllus nisi circūforaneus aliquis Theologus, cui nihil nisi quod humile est atq; vulgare arridet, aut nebulo & ardelio quispiā qui se de suis nugis miserè amat, vt sunt certè nōnulli homines futiles ingenio, & ad inanes atque falsas argutias nati, qui N. summū ingenium & res quasi humano fastigio celsiores non miretur indiès magis mactetque laudibus. *Stupenda profectò laus vnius scriptoris Scholastici nostræ ætatis. Quid enim amplius: imò quid simile de vllo Ecclesiæ Doctore quantūuis præcellenti dici potuit? O tempora nunquā satis admiranda quæ eam censuram lucem permittunt aspicere, quæ vniuersos Theologos circumforaneos, miseros amatores suarum nugarum, nebulones & ardeliones non veretur appellare, qui non indiès suspiciunt & extollūt opera illius noui scriptoris, in quibus multorū sententiæ fortè veræ impugnātur, aliæ fortassis falsæ laboriosè defendūtur. Theologis enim qui censura tam furiosa compelluntur ad lectionē suorum magistrorū deserendam, vt operibus illius moderni laudādis & admirandis indiès vacent, adhuc minimè constat quid granorum tanta tritura Scholasticæ dissertationis ipse extulerit quid ventilarit: cum prope modū omnia, aut certè plerąq; ipsius ab alijs viris doctis, etiam suæ nationis, imo & suæ Scholæ passim impugnentur. Et tamen qui eum laudibus indiès non affecerint & in admiratione non habuerint rigida illi censuræ erunt obnoxij:*

itaq;

itaq. si laudatorem & paucos alios eius stomachi dempseris, reliqui omnes Theologi erũt circumforanei, nebulones, & ardeliones, qui se de suis nugis miserè amant, cùm nulli eorum illius noui Scriptoris (vti vult illa censura) ingenium & res quasi humano fastigio celsiores indiès prædicẽt aut demirẽtur. Crediderim sanè hãc censurã vel verius fortè conuicium plurimos offensurum. Arbitror tamen eum, qui semel dulcedinẽ operum D. Augustini degustauerit, subiturum potiùs fornacem linguæ huius censoris quàm Augustinum deserat, vt encomiјs & admiratione operum cuiuscumq. noui Scriptoris occupetur, etsi clãgore tubarum atq. tympanorum, ea in publicũ prodiјssent, eorumq. fama non solùm Gymnasia Theologiæ oppleßet, sed & in ipsos orbis axes & cæli sinus incurrens ingenti quadam Echo longè crebrescente vbiq. resonuißet. Sed de hoc satis. Si quid in hoc opusculo displicuerit, inscitiæ meæ erit ascribendum, qui congruo ordine ab illo admirabili magistro sapienter dicta collocare nesciui. Si quid autem arriserit illi acceptũ referri debet à quo tanquam in vtroq. genere ditißimo nõ solùm res, sed etiam verba quãtùm licuit emendicaui sequutus aliqua ratione in studio & lectione mei sancti Magistri similem regulam illi, quam ipse tradit Lectori sacræ Scripturæ, qui propriјs indigus verbis aliena sæpè mutuetur oportet. Quantò enim *(inquit)* se pauperiorem cernit in suis, tantò eum oportet in istis esse ditiorem, vt quod dixerit suis verbis, probet ex illis, & qui propriis verbis minor erat, magnorum testimonio quodammodo crescat. *Vale.*

Lib. 4. de doctrina Christiana c. 5.

** iij APPRO-

APPROBATIONES.

LEgi Tractatum à Reuerend^{mo}. & Illmo D Florentio Conrio Archiepiscopo Tuamensi de pœnis paruulorum sine baptismo decedētium elaboratum, in quo nihil reperi quod sanæ doctrinæ aduersetur; quin potiùs eruditè, & operosè iuxta sententiam D. Augustini probari prædictos paruulos, non tantùm exclusionem à regno cœlorum, sed etiam pœnas sensibiles passuros, locaque Scripturæ idem suadentia doctè expendi.

EVG. MATHEVS *Archiepis. Dublinensis. ac Ibernie Primas.*

Approbatio Theologorum Vniuersitatis LOVANIENSIS.

TRactatus iste de pœnis paruulorum sine baptismo decedētium, eruditus est nihil continēs quod sacris Literis, vel S. Ecclesiæ repugnet Decretis; imo tertium illum æternæ ac beatæ cuiusdam vitæ, extra regnum cœlorum, locum, primum à Pelagianis fabricatum, solidis sacrarum Scripturarū ac Patrū testimoniis subruit, penitusq; subuertit, de quo loco sic D. Aug. Ergóne, inquit, est æterna vita extra regnum cœlorum? Primus hic error auerfandus ab auribus, extirpandus à mentibus. Hoc nouum in Ecclesia, priùs inauditum est, esse vitam æternam præter regnum cœlorū, esse salutem æternam præter regnum Dei. Hæc contra Pelagianos D. Aug. ser. 14. de verbis Apost. Et lib. de hæres. c. 88. Nam etiamsi non baptizētur (paruuli) promittunt (Pelagiani) eis extra regnum quidē Dei, sed tamen æternā & beatam quandam vitā suā.

GVIL. FABRICIVS *S. Theol. Doct. ac Professſ. & Apostol. ac Regius per Belgium librorum Censor.*

RAra stilima, iestate & densā sententiarū grauitate ita ingenij vires in hoc opere intendit Author, vt mentem D. August. fœliciter assecutus nō tàm suo quàm Sanctissimi illius Ecclesiæ Doctoris ore locutus videatur, quòcirca vt publicæ detur vtilitati dignissimum censeo 20. Iunij. 1623.

IOAN. PALVDANVS *S. Th. Doct. & SS. Lit. Louanij Prof. ac D. Petri Plebanus.*

Reuerendissimi & Ill^{mi}. D. Fl. Conrij Archiep. Tuamensis Tractatum de pœnis paruulorum sine baptismo decedentium in futuro sæculo, luculenter & solidè B. August. sententiam proponere & defendere arbitror, vt dignissimus sit quem omnes veritatis amatores perlegant & sequantur.

GVIL. MERCERVS *S. Th. Doct. & Prof. Regius Louanij. 6. Iulij. 1623.*

REuerendissimus ac Ill^{mus}. Dominus D. Pater Florent. Conrius Archiep. Tuamensis, tractatu hoc suo, D. August. Ecclesiæ Catholicæ columinis nentem de pœnis paruulorum sine Christi baptismo morientium, accuratā disquisitione eruit, & neruosè deducit.

ÆGID. BAYVS *S. Theol. Doct. & in Acad. Louan. Profess. Ordin.*

Genui-

Genuinam D. Augustini, Ecclesiæ Doctoris Maximi sententiam de paruulorum absq; baptismo decedentium pœnis, ab eodē ex Scriptura sanctâ iam olim clarè deductam & solidè probatā, hoc doctissimo Tractatu ab Ill.mo P. ac Dño D. Florentio Archiep. Tuamensi composito ac elaborato contineri ac dilucidè explicari sentio.

IOAN. VVIGGERS *S.T. Doct. ac Profess. Reg. in Vniuersitate Louaniensi.*

Tractatum secundùm sensum B. Augustini de statu Paruuorum ex hâc vitâ sine Baptismo decedentium, compositum à Fratre Florentio Conrio Archiepiscopo Tuamensi, perlegi diligenter. In quo, quantùm equidem arbitror, sententia S. Augustini, magnâ perspicuitate verborum, solidâ firmitate rationum verissimè declaratur & defenditur: vt in materiâ de Pœnis Paruulorum sine Baptismo decedentium, subeundis post hanc vitam, velut quidam Prosper Augustino surrexisse videatur. Quam S. Augustini sententiam verissimam semper iudicaui, defendi, & docui, tanquam Antiquioribus Ecclesiæ Doctoribus conformem, & semper huc vsque ab Excellentissimis quibusdam edoctam, vtpote Scripturis Sanctis magis innixam, & Concilijs, seruientem etiam prouidæ sollicitudini Parentum, & saluti Paruulorum. Quod attestor Louanij hâc die 20. Iulij, anni millesimi sexcentesimi vegesimi tertij.

HENRICVS RAMPEN *S. Theol. Doctor & Professor.*

Illustrissime Domine: Post mysterium Sacrosanctæ Trinitatis, Dominicæque Incarnationis abditissimum Sacramentū, semper mihi visa est fides originalis peccati, tùm humanæ rationis captum longissimè excedere, tùm Dei majestatem supremumque in homines dominium vsque ad extremum humani ingenij stuporem efficacissimè testari. Sed quia humana ratio nimia suæ libertatis æstimatrix, non satis eam in hoc mysterio apprehendit, innatusque homini philantiæ affectus pœnam omnem & contumeliam studiosissimè à se propulsare solet, difficulter admodùm huic fidei subiugari se patiuntur. Itaque vel in eius exterminium conspirant, quod olim in Pelagianis execrata est Ecclesia, vel eam ad summas angustias redigunt arctissimeque circumscribunt. Id quod mihi videtur Theologis illis accidisse qui culpam & pœnam originalis peccati adeò accidunt, vt illam quidem infra minima venialis actualis peccati reatum supprimant; hanc vero tùm æternitate mutilent quatenus negant eam per se cadere sub originalis peccati demeritum, solùmq; per accidens illius pœnam æternùm duraturam censent, perindè ac venialis peccati pœna ob concursum mortalis peccati æternùm durabit, dùm à dæmonis seruitute existimant, tùm ab omni pœna sensus adeò remotam æstiment, vt pro ea naturalem insuper fælicitatem, Paruulis sine Baptismo defunctis reponant. Contra hos omnes, Diui Augustini sententiam solidè ac neruosè vindicasti: quem vt olim Deus contra Pelagianos suscitauit Catholicæ fidei defensorem: ita te illius Sanctissi-

Sanctissimi Episcopi ac celeberrimi Doctoris quà dignitate, quà spiritu, quà doctrina hæredem nobis isto sæculo dedisse videtur, qui suppresso naturalis rationis murmure, illiusque cæco ductu repudiato, plenè eam sub manu diuinæ fidei humiliares. Quod si fortassis alicui hæc controuersia, non tàm vtilis, quàm curiosa aut etiam contentiosa videbitur; ego certè tùm diuini honoris, tùm nostræ salutis plurimum interesse arbitror, ne adeo seueræ ipsius Dei contra originale peccatum minæ, & adeò triste totius humani generis supplicium quasi de Tyrannide suspecta fiant, tanta originalis culpæ & pœnæ extenuatione, ne vulnere diminuto medici beneficium simul minuatur, ne dum non satis omnes beneficij in nos collati partes agnoscimus, medici manum gratiamque mediatoris à nobis alienemus; sicut ergo ob has rationes tanto olim studio contra Pelagianos pro originali peccato decertauit Ecclesia, ita & hunc modernum tuum laborem Illustrissime Domine in elucidanda Diui Augustini sententia, pro honore diuinæ iustitiæ Deo gratissimum, pro gratia illius concilianda nobis vtilissimum iudico, Deumque rogo ne occultum hoc naturalis rationis humanæque affectus germen instinctu Serpentis, qui primam creatoris gratiam ex hominis animo profligauit ad truncandam redemptoris gratiam adolescere sinat. Louanij 19. Iulij, Anno 1623.

IOANNES SCHINGKELIVS *S. Theol. Doctor & Professor Ordinarius.*

OPusculum hoc de Pœna Paruulorum post hanc vitam à Rev^mo^.atq; Illust^mo^. D. Florentio Archiep. Tuamensi compositum veritatis amatoribus meritò acceptum esse debet, eò quod veram antiquamque D. Augustini sententiam à discipulis eius S. Fulgentio & aliis iam olim constanter doctam, atq; etiamnum ab eius sectatoribus agnitam & crebro traditam eruditè confirmet, multasque recentiorum coniecturas conuellat. Actum Louanij postridie Calendas Nouemb. Anno 1623.

CORNELIVS IANSSENIVS *S. Theol. Doctor & in Vniuersit. Louaniensi Professor Ordinarius.*

ILLustrissime Domine, Periucundum mihi fuit legere Tractatum vestrum de Pœna Paruulorum sine baptismo decedentium, in quo acerrimum sententiæ D.P. Augustini Illustrissima Paternitas vestra agit vindicem & defensorem. Spirat hic vester labor, vti profundam in Scholasticis difficultatibus eruditionem, ita assiduam in D. Augustino peruoluendo diligentiam. Constat enim hic Tractatus tam continuis è D. Augustino citationibus, tanto ordine è diuersis ipsius operibus, inter se connexis, vt D. Augustinum vbiq; loquentem, suæq; sententiæ partes agentem audire videar. Quàm maximè

TRACTATVS DE STATV PARVVLORVM SINE BAPTISMO DECEDENTIVM EX HAC VITA:

Secundum Senſum B. AVGVSTINI.

Compoſitus à F. FLORENTIO CONRIO, Hiberno, ad Archiepiſcopatum Thuamenſem ex Ordine Fr. Minorum Regular. Obſeru. aſſumpto.

Refertur quid Pelagiani ſenſerint de iiſdem paruulis; proponiturque quorumdam Theologorum de eis Sententia, cum ſuis fundamentis.

CAPVT PRIMVM.

1 EX occaſione cuiuſdam difficultatis, quam nobis oppoſuimus in tractatu de flagellis iuſtorum, quem ſecundum mentem B. Auguſtini elaborauimus, coacti ſumus inueſtigare, quid idem Magiſter ſentiret de ſtatu

Huiuſce tractatus & inſtituti ratio redditur.

paruulorum ſine Baptiſmo ex hac vita emigrantium; quod ſtilo alligare, & ſeorſim edere placuit; maximè ad nonnullos Philoſophicis opinionibus parùm vel nihil præoccupatos, qui iſta legent, quique nobis ingenio multum præualent, in lectionẽ operum B. Auguſtini incitandos; quæ ſane theſauros ſapientiæ continent, proh dolor! non nihil abſcõditos; quia à nonnullis denſiſsimæ eis tenebræ quotidie offunduntur; vt ex iſto de paruulis tractatulo coniectare vtcumq; licebit, in quo tam manifeſte forte ſoliditas ſententię Auguſtini de ſtatu paruulorum oſtenditur; quæ tamen Sententia quàm plurimis hactenus diſplicuit, quibus non vacabat, nec libebat ob alia ſtudia (quibus multum delectantur) inconcuſſa Auguſtini principia diligenter indagare, ac inueſtigare. Vt igitur illis B. Auguſtini doctrinæ (præcipue de gratia & libero arbitrio & de peccato originali) tanto forte capacioribus, quanto cuiuſdam doctrinæ Philoſophicæ de vitio & virtute, quam infra adducemus, inanioribus, verus & non

non confictus istorum paruulorum post iudicium status innotescat: attendant ad ea quæ sequuntur, assensum contra Augustini sententiam non præcipitando; sed saltem suspendendo, quousque omnibus vtrimque collatis ad finem perueniatur, tunc electuri quæ solidiora ac Scripturis & Concilijs magis conformia videbuntur: Hac enim cauta cunctatione duo vitia, Domino eos defendente, euitabunt, nimis inimica inuentioni veritatis, & tractationi Diuinorum eloquiorum; quæ sunt (teste B. Augustino lib. 2. de Trinit. in proœmio) *præsumptio, priusquam veritas pateat, &, cum iam patuerit, præsumptæ defensio falsitatis.*

Duo sunt quæ inueniendæ veritati præcipuè obstant.

2 Ergo vt ab ipsa cõtrouersia incipiamus, aduertere oportet Pelagianos qui peccatum originale euacuabant, quamuis admitterent baptisma omnibus esse necessarium, ad ingressum Regni Cælorum, ne Dominicæ sententiæ aperte repugnare conuincerentur; *Nisi quis renatus fuerit, ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*; affirmasse paruulos sine Baptismo hinc deceden-

Infantibus sine baptismo morientibus, vitã æternam extra cælorum regnũ, promittebant Pelagiani.

Ioan. 3.

decedentes, non solùm nullum dolorem in anima, aut corpore post hanc vitam passuros, sed & vitam æternam extra Regnum Cælorum habituros: vt refert B. Augustinus in libr. de Hæresib. ad Quoduultdeum Hæresi 88. epist.106. serm.14. de verb. Apostoli; de gestis Pelagij cap.33. lib.3. contra Iulianum cap.12. lib.4. cap.3. & lib.5. cap.8. libro primo de peccat. merit. cap.12. 20. & 28. tract.37. in Ioan. lib. de prædest. Sanct. cap.13: libro primo operis imperfecti contra Iulianum, num.128. & lib.2. num.113. & libro primo de origine Animæ cap.9. & lib. 2. cap.12. In quibus locis, & in alijs multis, omnium mortalium sapientissimus, ac profundissimus diuinæ paginę interpres, quinque Pelagianorum dogmata de Infantibus, ex Scripturis Sanctis, & ex rationibus inconcussis, validissime convincit. Primo, ostendendo omnes parvulos contagium mortis antiquæ prima natiuitate contrahere. Secundo, eos hic miserijs sensibilibus, quas patiuntur, affligi in pænam prædicti peccati, non ex necessitate, aut conditione naturæ.

naturæ. Tertio, eos, qui ex eis sine Baptiſmo decedunt, recepturos in fine, ſuæ damnationis ſententiam, ac conſequenter, cum Diabolo, vbi certiſſimè triſtabuntur, ituros in ignem æternum: ac proinde, quarto, non habituros vitam æternam extra Regnum Cælorum; & quinto, nec locum aliquem medium fælicitatis naturalis inter vitam æternam Regni Cælorum & pænam æternam ſeu gehennæ damnationem. De primo & quarto non eſt quod hic laboremus; quia in eis catholici diſcordare non poſſunt: ſecundum, latè alibi tractauimus; tertium, & quintum, inferius iuxta principia B. Auguſtini diſcutiemus.

Quid cenſeant quidam Theologi de pæna paruulorum abſq; baptiſmo decedentiũ.

3 Quidam Theologi affirmant prædictos paruulos nullam moleſtiam, ſiue dolorem aut in anima ante corporum reſurrectionem, aut in Anima aut corpore pòſt paſſuros, ſed ſolum eis pænam eſſe, quod in æternum excludantur à clara Dei viſione, ad quod nulla in illis ſequetur (inquiunt) interna triſtitia aut dolor. Quod ſi ab eis cauſam tàm admirabilis pacis animi & corpo-

ris in paruulis damnatis requiras; varie respondent, vt ferè quot capita, tot ſenſus reperiantur. Aliqua eorum motiua ſubijciã, non omnia, ſed tantum præcipua, ne ad diſſerendi finem non cito perueniamus. Moleſtiam ſiue dolorẽ ab externo agente v.g. igne prouenientem ideò ab eis tollunt, quia (inquiunt) peccatum originis in homine non tollit ordinem naturalem ſed ſupernaturalem, conuerſionem videlicet ad Deum per donum gratiæ ſupernaturale; cuius priuatio eſt peccatũ originis; vnde æquum eſt, vt pœna peccati originalis ſit tantum priuatio alterius boni ſupernaturalis, qualis eſt carentia viſionis Dei; non autem inflictio pœnæ ſenſibilis, quæ naturam ipſam lædat. Alij addunt eum qui ſecundum nullum ſenſum peccauit, à iuſto Iudice non puniri ſecundum vllum ſenſum. Hanc partem confirmant authoritate Sancti Ambroſij ſuper epiſtolam ad Romanos in expoſitione illorum verborum, *Et per peccatum mors. Mors autem diſſolutio corporis eſt, cum anima à corpore ſeparatur. Eſt*

Horum præcipua fundamẽta proponuntur.

Ambroſ.

&

& alia mors quæ secunda dicitur, in gehennâ; quam non peccato Adæ patimur, sed eius occasione proprijs peccatis acquiritur. En vbi Ambrosius (inquiunt) affirmat hominem ex peccato Adæ non pati gehennam. Citant etiam Gregorium Nazianzenum, qui Oratione in S. Lauacrum ante mediũ, tria genera hominum sine Baptismo decedentium esse dicit; quorũ alij Baptismum contempserint, alij ex negligentia propria omiserint; alij, hoc est infantes, aliorum negligẽtiâ illo caruerint. De horum omniũ pœna post hanc vitam ita pronunciat. *Existimo* (inquit) *futurum vt primi quidem, cum aliorum scelerum, tum etiam Baptismi contempti pœnas luant: alij autem pœnas quidem sed leuiores pendant, vt qui non tam animi prauitate, quàm stultitiâ à Baptismo aberrarint: postremi denique nec cælesti gloria, nec supplicijs à iusto Iudice afficiantur, vtpote qui licet baptismo consignati non fuerint, improbitate tamen careant, atque hanc iacturam passi potius fuerint, quam fecerint.* Non negat (inquiunt) hîc Sanctus Doctor paruulos plecti Gregor. Nazian.

pæna damni, ſed ſenſus, quoniam ea propriè improbitati debetur, qua illi carent. Adducunt etiam pro ſe Pontificē Innocentium in cap. *Maiores*, vbi ſe magnum aliquid inueniſſe putant, vnde B. Auguſtini ſententiā euacuare conantur: ibi enim inquiunt, ille pontifex definit pænam peccati originalis eſſe carentiam diuinæ viſionis, pænam autem actualis, eſſe cruciatum gehennæ.

4 In auxilium etiam ſuum aliqui iſtorum Modernorum B. Auguſtinum conuocant, qui (inquiunt) lib. 3. de libero arbitrio, cap. 23. ſcribit, *Non eſſe metuendum ne vita eſſe potuerit media quadam inter recte factum, atque peccatum, & ſententia Iudicis media eſſe non poſsit, inter præmium atque ſupplicium.* In quibus verbis (inquiunt) Sanctus Auguſtinus non tribuit paruulis medium locum inter Cælum & Infernum; ſed mediam ſententiam inter præmium, quod debetur ijs, qui propria voluntate boni aliquid meruerint, & ſupplicium, quod ijs debetur, qui propriâ voluntate pænam ſibi ipſi pepererunt. Quare (inquiunt) paruuli ſine

ſine Baptiſmo decedentes non carebunt pæna communi orignali & actuali, quæ eſt carentia viſionis Diuinæ: ſed liberi erunt ab ea pæna quæ propriè eſt peccati actualis, quæ pæna ignis ſiue ſenſus appellatur. Adduntq; S. Auguſtinum nuſquam retractaſſe hanc ſententiam, quamuis magnam habuerit occaſionem eam retractandi, ſi hoc faciendum cenſuiſſet; tum in primo libro retract. cap. 9. vbi diligenter examinat hos libros, tum in Epiſtola 28. vbi diſputat de parte quadam prædicti capitis 23. in quo habentur ſuprà dicta verba. Prætermitto Scripturas quas adducere ſolent, quæ nihil pro eorum cauſa vrgent.

De interna triſtitia aut dolore quidam ex ſapientioribus reſpondent infantes illos ideò non triſtari, quòd probè intellecturi ſint nullam ſe proportionem ad beatitudinem vnquam habuiſſe; cùm nec habuerint gratiã, nec vſum liberi arbitrij. Non enim triſtantur qui recto iudicio vtuntur ſi eo bono careant ad quod nulla ratione inueniuntur idonei. Alij affirmant ideò non tri-

ſtari quòd non cognoſcent ſe eſſe ordinatos ad beatitudinem ſupernaturalem, & in pænam peccati priuari ea notitia; quia neque viribus naturæ id poſſunt cognoſcere, nec ſupernaturaliter eſt eis reuelatum. Alij ad particularem Dei prouidentiam recurrunt, aſſerentes eâ fieri, quamuis paruuli cognoſcent ſe à beatitudine excidiſſe, vt non triſtentur; quia (inquiunt) Deus ab eorum animis triſtitiam remouebit. Alij fatentur nullam rationem efficacem pro ea re adduci poſſe; ſufficere tamen authoritatem prædictorum Theologorum, qui id vnanimiter ſentiunt, à quorum omnium authoritate (inquiunt) ſine temeritate recedere non licet.

6 Totam hanc doctrinā de exemptione puerorum ſine baptiſmo decedentium ab omni pæna ſenſibili tam ignis quam etiam internæ triſtitiæ, quidam recentiores certiſſimam ſibi eſſe affirmant ex Ariſtotele; quia pænæ ſenſibiles (inquiunt) habent vim cuiuſdam increpationis, veluti flagella, quibus malefactores affliguntur. Quis autem

autem dicat puerum, etiam à Deo, dignè flagris verberari propter peccatum, quod ex culpa parentum contraxit? qui autem de tali peccato reprehendi nequit, nec propter illud flagellis verberari; multo minus tristitia, aut igne, aut alio tormento digne torqueri potest: pæna enim tormentorũ, rationem habet quodammodo vituperij, & exprobrationis cuiusdam; hac verò nullus dignus est, nisi propter illa quæ in sua sunt potestate; teste Aristotele 3. Ethicor. cap. 5.

7 Nonnulli istorum Theologorum in prædictos paruulos, cæteris beneuolentiores, ita suam ad eos beneuolentiam extendunt, vt asserere non dubitent eos futuros post iudicium beatos naturali beatitudine, non in locis aliquibus subterraneis, sed in quodam veluti paradiso terrestri perpetuò, fæliciterque victuros, plenos sapientia & virtutibus, sua sorte optimè contentos; Deum toto corde diligentes, & laudantes; Angelorum denique consortio & reuelationibus sæpè fruentes. Adduntque alij eos

non fore poſt illud iudicium ſub diaboli poteſtate, melioremque in naturalibus vitam à vitio omni mentis & corporis immunem, in perpetuas æternitates ducturos, quàm vllus vmquam mortalium duxerit.

Refellitur communis quædam Reſponſio iſtorum Theologorum.

CAPVT SECVNDVM.

1 QVOD ſi ab illis Theologis qui à paruulis remouent omnem pænam ſenſibilem quæratur, quo modo auſi ſint Auguſtinum, cuius doctrina contra Pelagianos toties à Sede Apoſtolica approbata fuit, prorſus in hac quæſtione deſerere, eique apertè contradicere; reſpondent intrepidè, ſententiam Auguſtini eſſe duram valdè, ac rigidam, ipſumq; in vnum extremum declinaſſe, fugiendo alterum Pelagianorum, vt ab eis longiſſime recederet. Quod commune eſt (inquiunt) Sanctis contra hæreticos diſputantibus: adduntque ſe eiuſdem Sedis authoritate inniti, quæ

quæ (inquiunt) definiuit pænam peccati originalis esse carentiam Diuinæ visionis; pænam actualis, cruciatum gehennæ.

2 Sed, vt admonere obiter non omittamus, incomparabiliter duriorem ac rigidiorem esse sententiã, quæ affirmat Deum posse sine iniustitia, solo titulo Dominij absoluti, omnes beatos, nullo excepto; aut ad æternas deijcere pænas, aut redigere in nihilum (vt verbis eorumdem Theologorum vtamur) quàm sententiam Augustini, secundum Euangelium affirmantis, filios iræ, qui futuri non sunt in dextra, aut cum Christo, futuros in sinistra; & consequenter cum diabolo in ignem æternum (vbi non tristari non possunt) ituros. Sed vt hoc (inquam) admonere non omittamus; mirari satis non possumus, quot & quam acuta ingenia sibi hactenus hæc responsio subiugauit, quæ viro Theologo indigna, & Augustino ac alijs Sanctis iniuriosa videtur; quæque ex doctrina eiusdem Sanctissimi Magistri, alibi à nobis explosa est, & quæ rursum manifestè refelli potest. Quid est

Asserere Augustinũ aut SS. Patres, impugnando vnum errorem, declinasse in alium longe distantem, clarè improbatur tanquàm ẽa iniuriosum, & falsum.

enim aliud dicere, Augustinum in alterum extremum, quod ab illis Theologis vt falsum deseritur & impugnatur, declinasse, vt à Pelagianis longissimè recederet (quod asseritur mos Sanctorum contra hæreticos disputantium) quàm affirmare, Augustinum & alios Sanctos in suis disputationibus mẽtiri fuisse solitos, vt hæreticos mendaces ad veritatem reuocarent? quod est prædicare, Augustinum & alios Sanctos, suo facto sæpissimè approbasse hæresim Priscillianistarum, dogmatizantium, cum eis qui nobis in societate veritatis proximi nõ sunt, loqui licere mendacium: vt colligitur ex eodem Augustino libro contra mendacium ad Consent. cap. 2.

Priscillianistarum error, mendacium scilicet aliquan do esse licitum, latè impugnatur ex August. li. con. mendac. ad Consent. cap. 1.

3 Sed quantũ execrabatur Sanctissimus Magister illam Priscillianistarum doctrinã, omnemque aliam similem mendacio patrocinantem; quantumque illa modernorum responsione offenderetur, facile intelligi potest ex eius verbis ibidem, capite primo. *Itaque omnibus quæ Leonas mihi Dei famulus abs te attulit, & mox vt ea sumpsi,*

&

& postea cum hæc dictare iam vellem, euolutis, atque perlectis, & quanta potui consideratione perpensis; valdè sum tuo delectatus eloquio, & Sanctarum memoria Scripturarum, ingenijque solertia, & dolore quo negligentes Catholicos mordes, & zelo quo aduersus etiã latentes hæreticos frendes; sed non mihi persuadetur eos de latebris suis, nostris esse mendacijs eruendos. Vt quid enim eos tanta cura vestigare atque indagare conamur, nisi vt captos in apertumque perductos, aut eiam ipsos veritatem doceamus, aut certè veritate conuictos nocere alijs non sinamus? Ad hoc ergo, vt eorum mendacium deleatur siue caueatur, Dei autem veritas augeatur: Quomodo igitur mendacio mendacia rectè potero persequi? an & latrocinio latrocinia, & sacrilegio sacrilegia, & adulterio adulteria sunt persequenda? si autem veritas Dei in meo mendacio abundabit; numquid & nos dicturi sumus, faciamus mala vt veniant bona? quod vides quemadmodum detestetur Apostolus. Quid est enim aliud, mentiamur vt hæreticos mendaces ad veritatem adducamus; nisi, faciamus

Veritas mendacio non est confirmanda, nec mendacia mendacijs abolenda.

Rom. 3.

mus

mus mala vt veniant bona? an aliquando bonum eſt mendacium? vel aliquando mendacium non eſt malum? cur ergo ſcriptum eſt, Odiſti Domine, omnes qui operantur
Pſalm. 5. verſ. 7. *iniquitatem; perdes omnes qui loquuntur mendacium? non enim aliquos excepit, aut indefinite dixit, Perdes loquentes mendacium; vt quoſdam non omnes intelligi ſineret: ſed vniuerſalem ſententiam protulit, dicens, Perdes omnes qui loquuntur mendaciũ. An quia non dictum eſt, Perdes omnes qui loquuntur omnė mendacium; vel, qui loquuntur quodcumque mendacium: ideo putandum eſt locũ alicui relaxatum eſſe mendacio, vt ſit ſcilicet aliquod mendacium, quod qui loquuntur non eos Deus perdat; ſed eos omnes perdat qui loquuntur iniuſtum mendacium, non quodcumque mendacium; quia inuenitur & iuſtum, quod vtique laudis debet eſſe, non criminis?*
cap. 2. *Nonne cernis quantum adiuuet hæc diſputatio eos ipſos, quos pro magna venatione mendacijs noſtris capere molimur? Priſcillaniſtarũ eſt enim (ſicut ipſe monſtraſti) iſta ſententia cui comprobandæ adhibent teſtimonia de Scri-*
pturis,

pturis, exhortantes suos ad mentiendum, tamquam exemplis Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Angelorum: non dubitantes addere ipsum Dominum Christum; nec se aliter arbitrantes, veracem suam ostendere falsitatem, nisi veritatem dicant esse mendacem. Redarguenda sunt ista, non imitanda; nec in eo malo Priscillianistarum debemus esse participes, in quo cæteris hæreticis conuincuntur esse peiores.

Ecce quam vehementer Beatus Augustinus detestatur id quod prædicti Theologi de eo affirmant: quamque manifestè fatetur & probat eum qui sic cum hæreticis disputando ageret, non solum suo facto prædicare; *Faciamus mala vt veniant bona*; sed & se participem ostendere Priscillianistarum. Quod vlterius confirmari potest ex doctrina eiusdem Magistri, ibidem, capite quarto & quinto. *Quia si mentiendum est vt ad Deum laudandum homines adducamus; procul dubio non solum ad laudandum, verum etiam ad mentiendum, exemplo & vita nostra homines inuitamus: quoniam* August. ibidem cap. 5.

D quos

quos ad Dei laudes per mendacia molimur adducere, vtique si adduxerimus, non solum laudare discent, sed etiam mentiri; & quod est miserabilius, etiam ipsi iam quasi nostri effecti, quemadmodum nobis credant, reperire non possunt. Si enim suspicentur, etiam ipsa Catholica dogmata nos mendaciter loqui, vt nescio quid aliud occultemus, quod verum putamus, certè talia suspicanti dicturus es, Hoc tunc ideò feci, vt caperem te. Sed quid respondebis dicenti, vnde igitur scio vtrum etiam id nunc facias, ne capiaris à me? an verò cuiquã persuaderi potest, hominem non mentiri, ne capiatur; qui mentitur vt capiat? Vidésne quo tendat hoc malum, vt scilicet non solum nos illis, ipsique nobis; sed omnis frater omni fratri non immerito videatur esse suspectus? atque ita, dum per mendacium tenditur, vt doceatur fides; id agi potius vt nulli habenda sit fides? Quid igitur clarius ex Beatissimo Magistro adduci posset ad improbandam prædictam responsionem?

cap. 4.

5 Accedit ad hæc, Beati Augustini humilitatem in suis libris retractandis à tota antiqui-

tiquitate hactenus tàm celebratam, magis fictam ac ſynceram cenſeri debere; ſi omiſſa retractatione exceſſuum, in quos in ſuis diſputationibus ad hæreticos (vt aſſeritur) capiendos & conuincẽdos, ſciens & volens incidit, tam ſolicitus erat de minimis quibuſq; retractandis, quale v.g. eſt illud, quod ſolũ ex libris 6. contra Iulianum retractat, ſe videlicet poſuiſſe nomen certum hominis, cum eius nomen eſſet incertũ; qui coniugi ſuæ ne deformes pareret, proponere in concubitu, formoſam ſolebat picturam. O quàm ridicula erratorum emendatio, ſi hoc & ſimilia Beatiſſimus Magiſter, æſtuante cura, retractat; & illa, in doctrina falſa (ex quibus eſt ſecundum prædictos authores eius dogma de illis paruulis) retractare prudens omittit! Quis illud de ipſo ſuſpicaretur, niſi qui ipſum voluiſſe ſuam imperitiam alijs occultare arbitraretur? Sed abſit ab ardentiſſima eius charitate, qua omnes ad veritatem trahere cupiebat, tanta peruerſitas. *Nimis enim peruersè*, (ipſomet teſte Epiſtola ſecunda) *ſeipſum amat, qui &*

alios vult errare, vt error suus lateat.

Alia euasio praecluditur.

6 Dicetur fortè Augustinum, aliosque Sanctos contra hæreticos disputantes, vt ab eis longè recederent, solitos fuisse incidere in illa extrema, non scienter sed ignoranter; vnde illa absurda quæ contra doctrinam Priscillianistarum inferuntur, minime sequuntur: quia nemo rectè dicere potest Sanctos datâ operâ solitos fuisse excedere vt hæreticos caperent; ne doctrinam illam Priscillianistarum Sanctos confirmare & approbare sua praxi, dicere conuincatur.

7 O vocem non solum miræ animositatis plenam, sed iniuriæ in Augustinum eiusque Sanctos Commagistros, & in ipsam Sedem Apostolicam, fortè plenissimam! Si enim Augustinus & alij Sancti contra hæreticos disputantes in illa extrema declinare etiam incautè solebant: quæro quod dogma fidei ex eorum libris (qui ferè omnes contra hæreticos conscripti sunt, quique multa absurda & excessus continere, dici possunt) confirmare possumus? nullum

lum ſane ex ipſorum authoritate comprobari efficaciter poterit, quorum ſcripta erroribus & exceſſibus plena eſſe, eâdem regulâ aſſerere licebit omni volenti phantaſmatibus cordis ſui, eorum ſententijs ſpretis, mordicus inhærere. Vnde huius tempeſtatis ſectarij, qui id ipſum de Auguſtino & cæteris Patribus cæcè aliquando prædicant; ſuum intentum fortè facilè, obtinebunt, & contra Eccleſiam, auxilio Patrum deſtitutam, horrendè triumphabunt: imò & Sedem Apoſtolicam, forſitan hinc ſpernẽt quæ in iudicio contra Semi-Pelagianos Auguſtinum de exceſſu accuſantes, decreuit eius ſcripta, maximè contra Pelagianos, nullum exceſſum nihilque ſuſpicione dignum continere. quod falſum eſſe videtur, ſi falſum eſt id quod Auguſtinus toties contra Pelagianos conſtanter defendit, vt falſum eſſe iſti Theologi contendunt, paruulos ſcilicet ſine baptiſmo decedẽtes, ituros in ignem æternum pænâ ſenſibili puniendos.

8 Vnde clarè conſtat Semi-Pelagianos

Semipelagiani eodẽ modo quo quidam moderni Theologi de Augustini interdum excessu irrationabiliter conqueruntur.

hanc istorum Theologorum contra Augustinum querelam, iamdudum, contra eum deposuisse, asserentes ipsum, necessariũ modum in suis disputationibus excessisse, vt patet ex Epistola Cœlestini cap. 3. quos propterea idem Pontifex obloquutores vocat, *qui pijssimis disputationibus obuiare præsumebant*, quamuis longe mitius ac moderatius, quàm isti Theologi, Augustinum ibi de excessu taxare videbantur, dicentes eum, necessarium modum excessisse; non autem dixerunt solere excedere, siue morem eius fuisse excedere, vt isti non dubitant affirmare. Qui igitur affirmauerit familiare Augustino fuisse loqui excessiue in suis contra hæreticos disputationibus, cauere debet, ne isto Sanctissimo & Doctissimo Pontifice teste ac iudice, conuincatur esse saltem obloquutor & infamator pijssimarum disputationum illius, de quo præfatus S. Pontifex testatur ibidem c. 2. *Nunquam rumorem sinistræ suspicionis ipsum aspersisse*, & cuius doctrinam Apostolicæ Sedis Sapientissimi ac Beatissimi Præsules tanti

Obloquutores vocat Cœlestinus eos qui taliter de Augustino queruntur.

tanti ſemper fecerunt, vt Romanam Eccleſiam ſucceſsiue diuerſis ſtatutis ſaluberrime præmunierint ad eam ſeruandã & ſequendam, vt patet ex verbis Ioan. II. Romani Pontificis de duabus naturis aduerſus Euthychianiſtas. *Item Sanctus Auguſtinus, cuius doctrinam ſecundum Prædeceſſorum meorum ſtatuta, Romana ſequitur & ſeruat Eccleſia.*

9 Dicetur Theologos affirmantes Auguſtinum, vel alios Patres in ſuis contra hæreticos concertationibus ſolere excedere, ſeu exceſſiue loqui, ſiue in extremum fugere, non intelligere per illa verba Auguſtinum aut alios Patres aſſertiue aut affirmatiue à veritate diſcedere, quod Semi-Pelagiani illi contendebant: ſed ſolere figurate loqui, aut exageratiue, aut hyperbolice, vt quantum a veritate diſtent aduerſarij, exponant ſicut quando Auguſtinus lib. 2. Retract. c. 24. ſe purgat ab impoſito ſibi (falsò tamen) errore de imagine Dei deleta in homine propter peccatum, cuius impoſitionis occaſio fuit, extollere peccati damna.

Hæc

Euacuatur quædam huius querelæ interpretatio.

10 Hæc tamen expoſitio illi Theologorũ proloquio de Auguſtino & Patribus, quomodo accommodari hic poſſet, non ſatis video: quia non ſolum affirmant præfati authores Auguſtinum de paruulis illis diſputantem exceſſiſſe, ſed aliquid humani paſſum fuiſſe, declinaſſe fugiendo extremã Pelagianorum ſententiam in aliam extremam, quam prædicti Theologi tanquam falſam, tanquam duram, tanquam rationi & pietati aduerſam magnis ingenij viribus impugnant; quo quid abſurdius, ſi Auguſtinum ibi à veritate non recedere, ſed ſolum figuratiuè loqui arbitrarentur?

11 Præterea inquiri poteſt, An illa conſuetudo, quæ aſſeritur eſſe Auguſtini & aliorum Sanctorum contra hæreticos diſputantium in extremum fugiendi aut exceſſiue loquendi, hoc eſt figurate ſeu hyperbolice, ſit approbanda vel improbanda? ſi improbanda dicetur, Theologi, qui conſuetum modum diſputandi Auguſtini & Sanctorum improbandum, ac conſequenter vituperãdum affirmare præſumpſerint, impro-

improbandi ac vituperãdi potius ipsi conuincentur, ob tam insignem Sanctorum iniuriam. Si tanquam approbanda & laudanda defendetur, cur nobis simili modo, quoties contra hæreticos disputandum esset, non liceret, consuetudinem laudabilẽ Augustini & Sanctorum loquendi excessiuè, imitari? hoc est figurate aut hyperbolice. Quo semel cõcesso, quis non videat similes Patrum ac Catholicorum cõtra hæreticos disputationes, in quibus relicto sensu litterali recurritur ad figuras ac ænigmata, esse potius insidiosas argutias ac friuolas ostentationes aduersarios decipiendi, eorum obiectionibus tenebras obscurarũ responsionum offundendo, quàm grauem & solidam veritatis indagationem, atque ventilationem, vt eâ detectâ non amplius disceptantes litigent inani ac puerili animositate, studẽtes alterutrum vincere; sed pax Christi potius vincat in cordibus eorum (quæ ex tam multis animis & multis cordibus fecit animã vnam & cor vnum) vt idipsum dicant omnes, & non sint in eis

schismata, sed sint perfecti in eodem sensu & in eadem sententia, à qua perfectione remotissimi erunt disputantes, quamdiu nihil magis secundum prædictam consuetudinem studuerint, quàm vt se inuicem non intelligant.

12 Confirmari idem potest; quia si verum esset consuetudinem Augustini & Sanctorum fuisse, vti locutionibus figuratis, quomodo nobis passim non licuisset de eorum sensu, quantumuis secundum tenorē verborum clarissimo, dubitare, imo & ab eis recedere? suspicari enim merito possemus eos figurate locutos esse; quod mirum in modum doctrinam Augustini & Sanctorum eneruaret, pro qua nullam regulam habemus ad discernendam locutionē figuratam à non figurata, sicut ad similes Scripturarum locutiones dignoscēdas, certas regulas ab ijsdem Patribus obseruatas accepimus.

13 Item, ipsemet Augustinus clare resistit prædictæ interpretationi in libris de doctrina Christiana, vbi docet solos authores cano-

canonicos decuisse, & non alios, loqui figurate seu obscurè; ibi n. lib. 4. c. 6. tractans de eloquentia authorum canonicorum, sequentia subdit verba. *Sicut est enim quædam eloquentia quæ magis ætatem iuuenilem decet, est quæ senilem; nec iam dicenda est eloquentia, si personæ non congruat eloquentis; ita est quædam quæ viros summa authoritate dignissimos, planeque diuinos decet. Hâc illi loquuti sunt, nec ipsos decet alia, nec alios ipsa: ipsis enim congruit, alios autẽ quanto videtur humilior, tanto altius non ventositate sed soliditate transcendit.* Et c. 8. eiusdem libri idipsum concludens. *Quapropter* (inquit) *& eloquentes quidem non solum sapientes Canonicos nostros authores doctoresque fatemur tali eloquentia vsos, qualis personis eiusmodi congruebat, sed nos: & si de litteris eorum quæ sine difficultate intelliguntur, nonnulla sumimus elocutionis exempla, nequaquam tamen putare debemus imitandos eos nobis esse, in ijs quæ ad exercendas & elimandas quodammodo mẽtes legentium & ad rumpenda fastidia, atque acuenda studia discere volentium, zelandos*

Solos Canonicos authores decet figurata seu obscura locutio in Mysterijs Fidei.

 lando s

landos quoq; siue vt ad pietatē conuertantur, siue vt à mysterijs secludantur, animos impiorum vtili ac salubri obscuritate dixerunt. Sic quippe illi locuti sunt , vt posteriores qui eos rectè intelligerent, & exponerent alteram gratiam, disparem quidem , verumtamen subsequentem in Dei Ecclesia reperirent. Non ergo expositores eorum ita loqui debent , tanquam se ipsi exponendos simili authoritate proponāt , sed in omnibus sermonibus suis primitus ac maxime vt intelligantur elaborent, eâ quantum possunt perspicuitate dicēdi ; vt aut multum tardus sit , qui non intelligat ; aut in rerum quas explicare atque ostendere volumus, difficultate ac subtilitate , non in nostra locutione sit causa, quo minus tardiusue quod dicimus posset intelligi. Non ergo prædicti Theologi (qui hos libros B. Augustini de doctrina Christiana habent notissimos) dicendo eundem Augustinum & alios Sanctos contra hæreticos disputantes, solere loqui excessiue, seu fugere in vnum extremum, intelligere voluerunt, eos loqui figurate , aut hyperbolice. Fateor igitur me pror-

prorsus nescire quid aliud per illa verba Augustino tribuere velint, quam ipsum à veritate declinare, siue scienter siue imprudenter; quod superius reiecimus.

14 Vnde locus ille ex lib. 2. Retract. c. 24. adductus nihil fauet supradictæ interpretationi. Vbi enim quæso legitur aliquem redarguisse Augustinum de errore, quia dixit imaginem Dei in homine propter peccatum deletam seu perditam? Non puto hoc ostendi posse; neque etiam ostendetur Augustinum fateri se aliquando in errore fuisse de imagine Dei deleta seu perdita; quia nusquam dixit, totam imaginem Dei esse deletam, sed imaginem Dei; quod in proprio & litterali sensu est verum, quia ipsa deleta seu perdita fuit, sed quantum ad aliquid, vt ipse in loco adducto se explicās insinuat, & euidenter ex Scripturis probat lib. 14. Trinit. c. 16. & lib. 1. Retract. c. 26. vbi scribit retractans illa verba ex lib. 83. qq. *Et ipsa creatura (id est, ipse homo) cum iam signaculo imaginis propter peccatū amisso, remansit tantum creatura. Quod non ita* (inquit)

Imago Dei non fuit totaliter deleta in homine per peccatum.

(inquit) *accipiendum est, quasi totum amiserit homo, quod habebat, imaginis Dei; nam si omnino non amisisset, non esset propter quod diceretur: Reformamini in nouitate mentis vestræ: & in eandem imaginem transformamur. Sed rursum si totum amisisset, nihil maneret vnde diceretur: Quanquam in imagine ambulet homo, tamen vane conturbatur.*

15 Tandem prudens Lector facile considerare potest, quàm egregie supradicta responsio diuinam prouidentiam commendet, quæ non solum alios Sanctos, sed & Augustinum deseruerit in magna Ecclesiæ necessitate, contra hæreticos disputantem, & in fine vitæ suos libros retractantem, vt Ecclesiæ thesauros purè aureos scientiæ & sapientiæ ex Scripturis Sanctis collectos, relinqueret; quæ inquā ipsum sic deseruerit, non eum illuminando vt suos excessus videret ipsemet, ac sic nō proferret, aut corrigeret; sed quosdam modernos Theologos, quos tam mirabili fulgore illustrat, vt absoluto semel studiorum decursu, statim, tanta luce perfusi, excessus & errata quæ Augu-

Commendatio doctrinæ S. Augustini.

Augustinus vir tam stupendi ingenij, vt incomparabili excellétia celeberrimos quoscunque vniuersi orbis intellectus eo facile superauerit : vir sapientiâ litterarum omnium diuinarum ac humanarum ad perfectum ita imbutus, vt ipse in laudem suæ admirabilis scientiæ, à quodam illius doctissimi sui sæculi erudito meruerit audire. *Vtcumque absq; detrimento cultus diuini in alijs sacerdotibus toleratur inscitia; at cum ad Antistitem Augustinum venitur, legi deest quicquid contigerit ignorari.* Quæ (inquam) Augustinus vir tantæ sciétiæ ac totius gloriæ capax, toto vitæ suæ tempore videre nõ potuit; fiantq; iudices doctrinæ ipsius; doctrinæ (inquam) quam Ecclesia Catholica toties, hæreticis reclamãtibus, approbauit, & per quã eadem Ecclesia, *Superbissima hæreticorum commenta disiecit, & Diabolicum tumorem* (vt recte Prosper) *Pelagianæ elationis elisit.* Quis ista diligenter perpensa æquo animo ferre potest? Qui igitur in cubiculum secretorum doctrinæ Diui Augustini, in qua sunt thesauri scientiæ & sapientiæ,

pientiæ, admitti desiderat; quando in quædam densa & opaca eius incidit, non ea præcipitanter dānare debet, dicendo ipsum ibi excessisse; cum hoc de suis proprijs scriptis ab alio dici, ipse Augustino longe inferior, noluisset; sed potius, pie cogitando tantæ authoritatis in Ecclesia eminentiā, & tanti ac tam admirabilis Doctoris profunditatem; credere ei expedit ibi aliquid latere, quod reprehendentibus & oppugnātibus claudi, ac pie & humiliter petentibus aperiri dignum sit. Sublatâ ergo imposterum ac subuersâ illâ hactenus celeberrimæ apud quosdam responsionis mole, quæ ingredientibus ad doctrinā B. August. colendam & amplectendā, sese molestissime opponebat, eius authoritatē plurimum extenuando & eneruando, ad principalē difficultatē in principio propositam redeamus, indagemusq;, vnde colligatur illos paruulos in ignem æternum ituros, ac ibi saltem aliquam molestiam passuros; vt inde pedetentim tentemus quo modo à plerisq; destitutā B. August. sententiam tueri possimus.

Indagatur ex quibus Scripturis Augustinus colligat æternam damnationem illorum paruulorum; concluditurque ex Scripturis, illos in ignem æternum ituros.

CAPVT TERTIVM.

1 SANCTISSIMVS igitur Magister, Scripturarum vigilantissimus scrutator, ex occasione Pelagianæ Hæresis compulsus ad Scripturas examinandas, vt ex eis sententiam Catholicam de peccato originali, deque eius pœnis, tam hic quam in futura vita declararet, defenderet, atque stabiliret; Paulum Apostolum arripit, id quod Scripturæ veteris testamenti clamāt, clariùs intonantem: (*Nemo mundus à sorde, nec infans cuius est vnius diei vita: In peccatis concepit me mater mea: Iugum graue super filios Adam* &c.) per illam suam celebrem definitionem; *Per vnum hominem peccatum intrauit in hunc mundum, & per peccatum mors* &c. Vnde alibi tam operosè pœnas originalis in hac vita, deduximus; eundemque Apostolum:

Paruulos sine baptismo mortuos æternâ ac sensibili pœna puniendos fore ostendit neruose Augustinus ex sacris litteris contra Pelagianos.

Iob 14. iuxta 70. Psal. 50. Eccl. 40. Ro. 5. v. 12.

idem Augustinus vlterius diligentissime obseruat, alias duas sententias scribentem, quibus debita prædicti peccati pœna post hanc
vers. 18. vitã, significatur: quarũ prior est, *Per vnius delictum in omnes homines, in condemnationem*: Secunda, *Iudicium quidem ex vno, in*
vers. 16. *condemnationẽ*. Quibus similis est illa Domini apud Marcũ, *Qui verò non crediderit condemnabitur*. & illæ aliæ Euangelicæ quæ
Marci 16 Serm. 14. de verb. Apost. adducuntur; *Qui credit in eum, non iudicatur: qui autem nõ credit, iam iudicatus est*, *Qui incredulus est filio,*
Ioan. 3. *non videbit vitã, sed ira Dei manet super eum,*
Ibid. *vt omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam*. Ex quibus Augustinus contra præfatos Pelagianos, tamquã dogma fidei, colligit naturã humanã peccato Adæ esse vitiatam: siue, vniuersam humani generis massam ad iustissimã vindictã pertinere, seu dãnationi subiacere; *quã tota reciperet debitã, nisi ex ea faceret non tantũ iustus, sed etiã misericors figulus alia vasa in honorem, secundũ gratiam*; vt scribit idem Magister epist. 157. de damnatione huius massæ tractans.

2 Vn-

2 Vnde ſunt illa præclariſſima eius verba, de natura & gratia cap. 5. *Vniuerſa igitur maſſa pœnas debet; & , ſi omnibus debitum damnationis ſupplicium redderetur; non iniuſtè procul dubio redderetur. Qui ergo inde per gratiam liberantur, non vaſa meritorum ſuorum, ſed vaſa miſericordiæ nominantur. Cuius miſericordiæ? niſi illius qui Chriſtum Ieſum miſit in hunc mundum peccatores ſaluos facere: quos præſciuit & prædeſtinauit & vocauit & iuſtificauit & glorificauit. Quis igitur vſque adeo dementiſſime inſaniat, vt non agat ineffabiles gratias miſericordiæ, quos voluit liberãtis, qui rectè nullo modo poſſet culpare iuſtitiã vniuerſos omnino dãnantis?* Hac ergo iuſta damnatione ab Auguſtino inconcuſſè cõtra Pelagianos ſtabilita, omniũ qui ex maſſa iſta nõ liberãtur (quia, vt inquit ipſe ſuprà, De natura & gratia. ca. 4. *Sine peccato nõ ſunt, vel quod originaliter traxerunt, vel quod malis moribus addiderunt. Omnes enim peccauerunt, ſiue in Adam ſiue in ſemetipſis, & egent gloria Dei.* Hac (inquam) damnatione ſtabilita: pergit Auguſtinus vlterius ad examinandã &

 dili-

diligentius discutiendam prædictam damnationem; an ex Scripturis colligi possit; illam, quantùm ad supradictos paruulos pertinet, consistere in sola exclusione à regno cælorũ sine omni dolore ac molestia; vt sinõ consistere forte probaretur, inde Pelagianos efficacius cõuinceret, qui cõtendebant paruulos non baptizatos, quamquam exclusi à regno cælorum manerent, habituros extra illud regnum, vitam æternã; vt patet ex Sermone 14. de verbis Apostoli; vbi Beatus Augustinus non dubitat se euidenter ex Euangelio probare damnationem prædictorum paruulorum non cõsistere in sola illa exclusione à regno cælorum sine omni dolore ac molestia; atque adeo esse non solum veram damnationẽ quod Pelagiani negabãt, sed & ignis damnationẽ. *Venturus est* (inquit ibidẽ:)
cap. 3. *Dominus & iudicaturus de viuis & mortuis; sicut Euangelium loquitur, duas partes facturus est, dextram & sinistram; sinistris dicturus, Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo & Angelis eius; dextris dicturus, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis*

bis paratum est ab origine mundi. Hanc regnum nominat; hanc, cum diabolo damnationem: nullus relictus est medius locus vbi ponere queas Infantes. De viuis & mortuis iudicabitur: alij erunt ad dextram, alij ad sinistram: non noui aliud. Qui inducis medium, recede de medio, non te offendat qui dexterā quærit, & teipsum admonet, Recede de medio: sed noli in sinistram, si ergo dextra erit & sinistra; & nullum medium locum in Euangelio nouimus: ecce in dextra regnum cælorum est, Percipite (inquit) regnum. Qui ibi non est, in sinistra est. Quid erit in sinistra? Ite in ignem æternum. In dextera, ad regnum, vtique æternum; in sinistra, in ignem æternum. Qui non in dextera, procul dubio in sinistra; ergo qui non in regno, procul dubio in ignem æternum. Certe habere non potest vitam æternam qui non baptizatur: non erit in dextra, id est in regno non erit. Vitam æternam computas ignem sempiternum? & de ipsa vita æterna audi expressius; quia nihil aliud est regnum quam vita æterna. Prius regnum nominauit, sed in dextris; ignem æternum, in sinistris. Extrema autem sententia vt docet

ret quid sit Regnum, & quid sit ignis æternus: Tunc (inquit) *abibunt isti in combustionem æternam, iusti autem in vitam æternam. Ecce exposuit tibi quid sit regnum, & quid ignis æternus: vt quando confiteris paruulum non futurum in regno, fatearis futurum in ignem æternum.* Hucusque B. Aug. Vel ergo dicendum est, paruulos omnes, qui in infantili ætate moriuntur, siue non baptizatos siue baptizatos, in Iudicium vniuersale viuorum & mortuorum non venturos: atque adeo excipiendos esse à sententiis vniuersalibus Scripturarum & Symbolorum (quod nullus Catholicus dicere fortè audebit, quia Pelagiani hoc dicere non audebant:) vel necessario admittendum erit illos futuros in sinistra, istos in dextra: & consequenter illos cum diabolo in ignem æternum, istos cum Christo in vitam æternam ituros.

cap. 4.

Solutio quorundam negantium eiusmodi paruulorũ pœnas, proponitur.

3 Dicetur, negari non posse secundum fidem Catholicam paruulos non baptizatos, de quibus est controuersia, ad iudicium venturos, & in sinistra futuros: negari tamen rectè posse, ex illo textu colligi eosdem paruulos

los in ignem æternum ituros, quia ibi apud Matthæum solùm describitur forma, qua iudicabuntur ij qui in Ecclesia sunt. Vnde ad prædictos paruulos minimè pertinet, qui in Ecclesia nunquam fuerunt. Quod probari efficaciter potest ex prædictis Euangelij verbis; tum quia Dominus comparat ibi bonos & malos, ouibus & hædis, qui in eodem grege eiusdem pastoris numerantur: Constat autem gregem vnius pastoris, nihil esse aliud nisi Ecclesiam, in qua sunt boni & mali, sed Christiani: infideles enim lupis potius & canibus, quàm hædis, in Scripturis comparari solent. Tum denique quia cum Euangelium ad solos fideles pertineat (neque enim fidem habent Euangelio, nisi fideles) non erat opus in Euangelio describere formam qua iudicabuntur infideles: sed satis fuit in genere dixisse, *Qui non crediderit condemnabitur*, Marci vltimo, &, *Qui incredulus est filio non videbit vitam*. Ioannis 3. & de paruulis, *Vnius delicto in omnes in condemnationem*. Rom. 5. Et tandem, quia qui ex sinistra ituri sunt

in

in ignem æternũ, audituri sunt sententiam: *Ite maledicti in ignem æternum:* Et Dominus causam statim adijciet, quia scilicet opera misericordiæ erga pauperes non fecerunt, vt patet ex illis eius verbis. *Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare,* &c. sed paruuli de quibus ista quæstio versatur, iudicari non poterunt quia ista opera omiserunt; consequens ergo est vt non accipiant eam sententiam: *Ite maledicti in ignem æternum.* Cum ergo mittuntur in ignem æternum secundum illum textum Matthæi, qui opera fidei in pauperes non fecerunt: satis apertè indicatur illam iudicij formam ad solos fideles esse referendam. Et hæc sunt acutissima quæ à præfatis Theologis proferuntur ad defendendam suam, & simul Augustini sententiam labefactandam.

4 Quod confirmare nobis vlterius placet, ex doctrina ipsius Augustini serm. 5. de verb. Domini. *Penè quidem omnes Sacramentum corpus eius dicunt, quia omnes in pascuis eius pascunt: sed venturus est qui diuidat, & alios ponat ad dextram, alios ad sinistram: & vtra-*

que

que pars dictura est; Domine, Domine, quando te vidimus, & ministrauimus tibi? vel quando te vidimus & non ministrauimus tibi? pars vtraque dictura est; vni tamen dicet, Venite benedicti patris mei, percipite regnum; alteri, Ite in ignem æternum. Vbi apertè Aug. innuit Scripturam illam Mathæi intelligi debere de bonis ac malis fidelibus, qui solùm in pascuis Christi simul pascunt. Quod manifeste etiam docere videtur, de fide & operibus, capite decimo quinto, illis verbis: *Propterea omnes gentes segregaturum se dixit, quæ permista eisdem pascuis vtebantur; vt appareat eos ei dicturos; Domine quando vidimus te illa & illa patientem & non ministrauimus tibi? qui in eum crediderant sed bona operari non curauerant.* Quid manifestius quàm in verbis illis Matthæi, Dominum, secundùm Augustinum, loqui de solis fidelibus.

5 Et hoc clarius adhuc significat libro vno ad Donatistas post collationem cap. 4. *Agebamus* (inquit) *vt causa & persona paleæ non præiudicaret personæ frumenti, quamuis in ea-*

in eadem simul area triturarentur, donec nouissima ventilatione separarentur: vt causa & persona hædorum non præiudicaret causæ & personæ ouium, quamuis communibus pascuis vtraque pecora permixta seruentur, donec à pastore summo in iudicio nouissimo alij ad sinistram, alij ad dextram segregentur: vt causa & persona piscium malorum non præiudicaret causæ & personæ piscium bonorum, quamuis intra eadem retiã tenerentur, in extremo littore separandi, hoc est, in fine maris, quod significat finem sæculi. Quibus parabolis & figuris Ecclesia prænunciata est vsque ad finem sæculi, bonos & malos simul habitura. Manifestum igitur videtur ex doctrina B. Augustini, non solum illam Matthæi Scripturam, sed alias similitudines ac parabolas Euangelicas de iudicio tractantes, intelligendas esse vel de hædis & ouibus, qui sub vno pastore in eisdem pascuis pascunt; vel de piscibus bonis ac malis, qui intra eadem retia tenentur, vel de granis & paleis quæ in eadem area triturantur: atque adeò de eis siue bonis, siue malis, qui in eadẽ Ecclesia

clesia habentur; vnde nihil ex Scriptura illa Matthæi, ipso Augustino teste in istis alijs locis, de pæna paruulorum non baptizatorum, cum de Ecclesia non sint, colligi posse videtur.

Ostenditur non solum formam specialem Christianorum iudicandorum, sed & formam vniuersalem, qua omnes in vniuersum iudicabuntur, in illo Matthæi loco describi.

CAPVT QVARTVM.

Impugnatur prædicta solutio ex Sacris Scripturis, & B. Augustino: probaturq́; vniuersum hominum genus in duas tantũ classes fore in vniuersali iudicio diuidendũ.

1 SEd contra supradicta, primò opponi potest, si saluâ fide negari non potest paruulos non baptizatos futuros in sinistra, vt in prædicta responsione conceditur; quærendum esse, vnde hoc fidei dogma (id est paruulos illos futuros in sinistra) colligatur? non ex traditione aut verbo Dei nõ scripto tantùm; quia hoc nullus hactenus dixit aut scripsit, aut scribere nisi falsò potuit, si Augustino & alijs Patribus credatur, qui illud ex Matthæo probare contendunt. Non ex Concilijs, quia nullum

 lum

lum hoc definit: nec ex Sacra Scriptura; in nulla enim, ni fallor, Scriptura, vel Prophetica, vel Euangelica, vel Apostolicâ mentio habetur de segregatione iudicandorum in duas partes dextræ & sinistræ, præter illam Matthæi Scripturã. Si igitur illa Scriptura de solis Catholicis siue malis, siue bonis, qui sub vno Pastore Christo in pascuis Ecclesiæ pascuntur, intelligẽda erit, vt Scholastici illi volunt; ex qua Scriptura certũ erit paruulos non baptizatos, qui de Ecclesia nõ sunt, futuros in sinistra? Ex qua etiam Scriptura certum erit infideles omnes, qui nihil de Christo vel audierunt vel crediderũt, & cõsequenter qui de Ecclesia non fuerunt, in sinistra futuros? Ex qua etiã Scriptura certum erit hæreticos omnes, qui extra Ecclesiæ vnitatem moriuntur, propter peccata quæ in hæresi, & consequenter extra Ecclesiã, commiserunt, futuros in sinistra? Quis sapientium Catholicorum de hoc ambigere audebit? Fide ergo Euangelica, ex illa Matthæi Scriptura certum est paruulos nõ baptizatos futuros in sinistra. Eâdem fide certum

certum eſt omnes hæreticos qui in hæreſi moriuntur, & alios infideles, futuros in ſiniſtra; quamuis prædicti omnes, non ſint de Eccleſia. Non ergo in prædicta Matthæi Scriptura deſcribitur forma tantum iudicij eorum, qui in Eccleſia ſunt, bonorum ac malorũ Chriſtianorum; ſed cum iudiciũ futurum vniuerſale ſit viuorũ ac mortuorum: formam vniuerſalẽ vniuerſorum iudicandorum deſcribi oportebat. Ingenuè tamen fatendum eſt, Chriſtum Dominum, quia fidelibus in illis parabolis loquebatur, ſimul deſcribere formam ſpecialem qua fideles omnes ſiue boni ſiue mali iudicabuntur; quaque malos increpaturus eſt, quod bonum operari omiſerunt; propter quod ad ſiniſtram ponentur, ituri in ignem æternum cum diabolo; vt oſtendat fidelibus ſolam fidem, (qua à Paganis quamuis multum differant) non ſufficere ad dextram acquirendam, & conſequenter nec ad ſalutem æternam, ſi bene operari neglexerint.

2 Proinde quando ſupradicta Scriptura tranſire latenter videtur à genere ad ſpeciẽ,

& à ſpecie ad genus; hoc eſt à toto cætu iudicandorum, ad partem eius, ſcilicet ad fideles; & à parte ad totum, more aliarum Scripturarum, quam explicat Tyconius apud Auguſtinum lib. 3. de doctrina Chriſtiana cap. 34. regula 3. vigilare debet lectoris intentio, vt quando de ſola ſpecie ibi loqui videatur, non de ipſa ſola, genere prorſus omiſſo, eam intelligi putet. Vnde perperam aliqui inferunt, Scripturam illam de ſolis adultis Chriſtianis intelligi, quia eis ſolis congruit Chriſti ibi commemorata increpatio: aliàs dicendum ſimiliter eſſet de eis ſolis eam intelligi debere, qui opera miſericordiæ omiſerunt, non autem de eis qui multa mala commiſerunt, quia ſoli illa opera omittentes ad literam ibi increpantur. Recte igitur Auguſtinus notat in ſupradictis locis, Eccleſiam illis parabolis Euangelicis prænunciari, formamque iudicij, qua boni & mali eius, iudicabuntur, ſpecialiter deſcribi: nuſquam tamen negat deſcribi etiam ſimul in ſupradicta Matthæi Scriptura, formam vniuerſi cætus viuorum ac mor-

ac mortuorum iudicandi ; imò illam describi, satis apertè demonstrat in illo sermone 14. de verbis Apostoli: *De viuis (inquit)* cap. 3. *& mortuis iudicabitur; alij erunt ad dextrã, alij ad sinistram. Non noui aliud.* Et paulò infra: *Si ergo dextra erit & sinistra, & nullum medium locum in Euangelio nouimus; ecce, in dextra regnum cælorum est. Percipite (inquit) regnum. Qui ibi non est, in sinistra est. Quid erit in sinistra? Ite in ignem æternum.* Ita ibi Augustinus.

3 Cum ergo iudicium illud generale sit, in quo non solum de fidelibus, sed de vniuersis viuis & mortuis iudicabitur, & nullus alius locus ab Euangelio assignetur, in quo omnes eidem iudicio adstabunt, sententiam iudicis expectantes, quàm dextra & sinistra: diligenter considerandum est, quã efficaciter concludat Sanctissimus Magister, verbis iam citatis, & subsequentibus, de pœna ignis prædictorum paruulorum, non solum contra Pelagianos, sed contra hos Theologos. *Quid (inquit) erit in sinistra? Ite in ignem æternum. In dextra ad regnum,*

Iudicium generale de omnibus hominibus etiam infidelibus feretur.

gnum, vtique æternum; in sinistra, in ignem æternum. Qui non in dextra; procul dubio in sinistra: ergo qui non in regno; procul dubio in ignem æternum. Ita S. August. Sed fides Catholica est, paruulos illos non futuros in Regno; ergo ibunt in ignem æternum.

4 Hanc euidentissimam consequentiam, quæ ab aliquo Theologo nescio quomodo negari potest, non fundat Beatissimus Magister in libris Ethicorum Aristotelis Stagiritæ, sed in Euangelio diuinorum atque infallibilium eloquiorum Domini Saluatoris, quæ sunt apud Matthæum Apostolum ac Euangelistam. Eamque vlteriùs probare possumus ex manifestissima alia Scriptura Ioannis Euangelistæ, qui in libro suo Apocalypsis cap. 20. describens extremum & vniuersale iudicium, verba sequentia scribit. *Et vidi thronum magnum candidũ, & sedentem super eum, à cuius conspectu fugit terra & cælum, & locus non est inuentus eis. Et vidi mortuos, magnos, & pusillos, stantes in conspectu throni; & libri aperti sunt, & alius liber apertus est qui est vita.* Et paulo pòst

lò post in fine eiusdem capitis: *Et qui non inuentus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.* Super quæ verba Augustinus libro vigesimo de Ciuitate Dei, capite decimo quinto: *Non Deum iste liber commemorat, ne obliuione fallatur, sed prædestinationem significat eorum quibus æterna dabitur vita; neque enim nescit eos Deus, & in libro eos legit, vt sciat; sed potius ipsa eius præscientia de illis, quæ falli non potest, liber est vitæ, in quo sunt scripti, id est, ante præcogniti.*

5 Certum igitur est secundum Augustinum, librum illum vitæ apud Ioannem significare prædestinationem, seu esse librum prædestinationis: quod prædicti Scholastici fatentur. Vnde Ecclesia in quadam Secreta communi dierum quadragesimæ, canit: *Et omnium fidelium nomina beatæ prædestinationis liber adscripta retineat.* Ergo certum est iuxta Ioannem omnes homines qui prædestinati non fuerint, fore mittendos in stagnum ignis; certissimum igitur erit paruulos non baptizatos in idem sta-

gnum mittendos fore, quia de fide certum est, eos non esse prædestinatos, nec in libro vitæ scriptos.

6 Quapropter Beatissimus Augustinus ad hanc manifestissimam Euangelij, & Apocal. attestationem respiciens, de duobus tantũ domicilijs vniuersæ creaturæ rationalis post iudicium, videl. Dei regni, & ignis æterni, non dubitat se efficacissimè probare lib. 21. ciuit. cap. 25. eos qui agunt opera carnis, quos Paul. ad Galat. affirmat non possessuros regnum Dei, hoc ipso quod illud regnum nunquam possessuri sint, futuros esse post iudicium nõ posse nisi in sempiterno ignis supplicio. *Et si* (inquit) *in regni Dei possessione nunquam erunt, æterno supplicio tenebuntur, quoniam non est locus medius vbi non sit in supplicio qui illo non fuerit constitutus in regno.* Quam consequentiam toties vbi supra de verbis Apost. contra Pelagianos inculcat, quia eam videt secundum Scripturas Sanctas irrefragabilẽ; *Ecce* (inquit) *exposui tibi quid sit regnum, & quid sit ignis æternus, vt quando confiteris paruu-*

paruulum non futurum in regno, fatearis futurum in ignem æternum. Et paulo pòst: *Non eos terruit quod erunt in igne sempiterno, quò sine dubio ibunt, si non corriguntur, sed tantùm terruit quia in regno non erunt, vt cum viderent se perdere spem regni, non viderent esse consequens, nisi pænam ignis æterni.* Et rusum ibidem. *Vnde autem euadunt ab igne sempiterno, non ob aliud nisi quia erunt in regno.*

Refellitur quædam elusio, quà prædicta Scriptura & aliæ etiam, pœnam ignis omnibus damnatis promittentes, eneruantur.

CAPVT QVINTVM.

1 DIcetur fortè; à nemine qui Euangelio Matthæi, aut Ioannis Apocalypsi credit, atque adeo à nullo Christiano Catholico, negari posse prædictos paruulos ituros in ignem æternum, seu mittendos in stagnum ignis; ignem tamen æternum, seu ignis stagnum accipi ibi pro loco inferni, vbi est ignis æternus, siue pro damna-

 tione;

tione; non quod prædicti paruuli igne inflammabuntur, cruciabuntur, aut molestabuntur; quia erunt in parte altiori eius loci. Vnde ipsemet Augustinus quamuis sermone illo decimo quarto definiat paruulos non baptizatos in ignem æternum ituros; non determinat speciem aut qualitatem pœnæ ipsorum; de qua tractans libro quinto contra Iul. capite octauo, aliàs vndecimo, scribit: *Quæ, qualis & quanta erit, quamuis definire non possim; non tamen audeo dicere quod eis vt nulli essent, quam vt ibi essent, potius expediret.*

Per stagnū illud ignis Apoc. 20. nil præter inferni cruciatum intelligitur, quo omnis non prædestinatus ad gloriam plectetur.

2 Sed contra hanc euasionem objici potest, id quod Beatissimus Augustinus scribit libro de fide & op. cap. 15. redarguens illos qui dicebant ignem inferni esse æternum, sed operationem eius in quosdam qui in eum ituri sunt, non fore æternam. Non enim minus militat de paruulis, quā de maioribus, de quibus eum ibi loquutū fuisse fatemur. *Neque illud* (inquit) *dici hîc poterit, in quo nonnulli seipsos seducant, ignem, æternum dictum, non ipsam combustionem, ater-*

æternam. Per ignem quippe, qui æternus erit transituros arbitrantur eos, quibus propter fidem mortuam per ignem promittunt salutem: vt videlicet ipse ignis æternus sit, combustio vero eorum, hoc est, operatio ignis, non sit in eos æterna: cum & hoc prævidens Dominus, sententiam suam conclusit, ita dicens; sic ibunt illi in combustionem æternam, iusti autem in vitam æternam. Erit ergo æterna combustio, sicut ignis; & eos in illam ituros veritas dicit, quorum non fidem, sed bona opera defuisse declarauit. Simili enim formâ, nos argumentari possumus, Erit ergo æterna combustio, sicut ignis: & omnes eos in illam ituros, veritas dicit, qui futuri sunt in sinistra; ergo veritas affirmat paruulos non baptizatos, non solùm in ignem æternum, sed in combustionem æternam, hoc est, in operationem æternam, qua ignis in eos aget, ituros.

3 Nec refert pro verbo (*combustionem*) in versione qua nos vtimur, poni, *Supplicium:* Quia certum est ex illo Augustini loco, aliquos interpretes verbũ quod *supplicio*, in Hebræo vel Græco correspondet,

per verbum (*combuſtionem*) expoſuiſſe. Et ſiue ſupplicium ſiue punitio (vt verbum quod ſupplicio in nõnullis codicibus Græcis correſpondet, ſignificat) legatur; negari non poteſt colligi euidenter ex Scripturis illos paruulos non ſolum ituros in ignẽ æternum, ſed etiam in punitionem ſeu ſupplicium æternum. Dicatur ergo ſimiliter illos ituros in punitionem æternam, in ſupplicium æternum, hoc eſt, in locum punitionis, in locum ſupplicij, non quia ibi aliqua pœna punientur, ſeu aliquo ſupplicio afficientur, ſed quia erunt in eodem pœnarum & ſuppliciorum loco, in altiori tamen parte illius loci, ſeparati (inquiunt) à damnatis qui pœnas ac ſupplica patientur.

4 Sed quis non videat, ei, cui ſimiles ſolutiones, ac reſponſiones contemnendæ non videbuntur, facile perſuaderi poſſe Beati Auguſtini diſputationes ac rationes contra Pelagianos ad defendendum originale peccatum, eiuſque debitam condemnationem, eſſe omnino nugatorias, & plus garru-

garrulas atque acutulas, quam solidas & efficaces? Quod asserere, non solum B. Augustino esset iniuriosum, sed & Sanctæ Ecclesiæ, *cuius Catholica acies, viginti amplius annis*, teste Sancto Prospero, *sub ductu* eiusdem Sanctissimi Magistri, contra prædictos Pelagianos ac Semi-pelagianos *pugnauit & vicit*; quia si non efficaciter probatur ex Scripturis affirmantibus omnes qui in sinistra sunt ituros in ignem æternum, illos omnes pœnæ ignis obnoxios futuros; sed aliquos ex eis ire ad locum ignis, non vt ibi aliquo modo ab igne puniantur, aut quocumque alio modo ibi magis quàm alibi puniantur: Quomodo simili modo non inefficaciter probabitur ex alijs Scripturis affirmātibus illos omnes ituros in punitionem aut supplicium; eosdem omnes supplicio, aut punitioni futuros obnoxios? Quomodo ergo Scriptura illa Matthæi nō erit inefficax, ad constituendum aut stabiliendum fidei dogma de malorum supplicijs post iudicium; igitur Sanctus August. nugatur, quoties ex illa hoc probare contendit;

Ecclesia Catholica sub ductu Augustini vicit Pelagianos.

tendit; ergo etiam non dissimilibus nugis fallere vult Pelagianos quoties ex illis Apostolicis testimonijs (*Ex vno omnes in condemnationem ; Per vnius delictum in omnes homines in condemnationem)* se efficaciter contra eosdem, probare contendit paruulorum delictum, atque eorum qui ex hac vita decedunt sine baptismo, damnationem, vt contendit libro primo de peccatorum meritis, capite 16. Epistola 105. 157. & aliàs sæpissimè. quia respondere ei possent Pelagiani, illis Scripturis non nihil cedendo, ex eis forte colligi posse, paruulos ituros in locum supplicij, in locum punitionis, in locum, seu ad locum damnationis; non autem ex eis colligi illos puniendos aut damnandos aliquâ punitione aut damnatione.

Cuiusdam moderni opinio taxatur.

5 Quam expositionem, quantum ad paruulorum non baptizatorum à damnatione immunitatem, approbaret quidam modernus Scripturarum & Augustinianæ doctrinæ, quàm Canonum, minus gnarus; qui scribit contra manifestas Scripturas Euangelicas

gelicas & Apostolicas, sequentia verba, in libello intitulato Summa doctrinæ de Prædestinatione; *Satis sit* (inquit) *conclusio hæc, quam arbitror Catholicissimam, nullum in futuro Christi iudicio propter illud solum Adæ peccatum esse damnandum*; *sed, vt ait Apostolus, vnusquisque onus suu portabit, & iudicabitur prout gessit in corpore, siue bonum, siue malum.* Iudicet igitur vigilans lector, an qui illi interpretationi suffragaretur, Scripturas illas eneruaret ac eluderet; Beatissimum Augustinum, nugarum & garrulitatis cōdemnaret; Ecclesiam tam multùm Augustino garrienti deferentem, de inscitia & stultitia diffamaret; Pelagianos horrendè adiuuaret, qui ex prædictis Scripturis colligi non posse similiter defendebāt, paruulos futuros alicui pœnæ aut damnationi obnoxios; quamuis eos ad regnum cœlorum non ituros, quia non baptizabantur, admitterent.

I Capvt

Alijs modis contenditur prædictos paruulos puniri, alijs pœnis præter pœnam exclusionis à regno cœlorum; examinaturque, an qui hoc negant, tollere videantur originale?

CAPVT SEXTVM.

Ratione probatur, Originali pœnam sensibilem deberi.

1 VT ergo in primis à ratione incipiamus, probari posse videtur, præter carentiam diuinæ visionis, quæ omni peccato mortali indifferenter debetur, aliam pœnam originali correspondere. Quis enim credet non esse futuram maiorem pœnam eius, qui in duobus tantũ peccatis, vno originali & alio actuali mortali, quod sit v. g. sex graduum grauitatis, vitam finit, quàm eius qui in solo vno actuali, sex similiter graduum grauitatis? Si enim ille aliquid distinctũ culpæ, aut peccati habet, quod iste non habet, cur non & pœnæ? Sed iste qui in vnico actuali moritur, patitur pœnã sensibilẽ ad sex gradus intensam, correspondentem grauitati sui peccati actualis, & pœnam quam Scholastici vocant, damni,

damni, quâ punitur totali carentiâ diuinæ visionis; ergo ille qui in duobus peccatis decedit, vltra pœnam sensibilem sex graduum, correspondẽtem grauitati sui actualis, & vltra totalem diuinæ visionis carentiam, plectendus necessario erit alio nouo & distincto cruciatu; aliàs consequens esse videretur, pœnam morientis in originali & actuali, non esse maiorem, pœnâ eius qui in solo actuali moritur. Quo semel concesso inferri recte posse vlterius videretur, non esse plus culpæ aut pecc[illegible]ti in originali & actuali simul, quàm in [illegible]o actuali, cum simul iuncta non obligent ad aliam nouam vel maiorem pœnam, quàm ad eam ad quã solum actuale obligaret; atq[illegible] adeo originale non esse verum, sed commentitium peccatum, nullâ damnatione dignũ, quod Pelagius dogmatizabat.

Sed omissâ istâ coniectura, quæ fortè aliquâ instantia turbari posset, vrgetur amplius paruulos illos non sola pœna damni seu exilij puniri, quia certum est Christum Dominum dicturum illis, vt superius ad- *Paruuli sine baptismo defuncti vltra pœnam damni, etiã sensus pœnam patientur.*

I ij missum

missum est, eos damnando ac puniendo,
Matt. 25. *Ite in ignem æternum:* ergo aliquid incommodi, ac molestiæ eis adferet fore æternaliter in illo igne, præter damnationem, quã haberent etiamsi in paradiso terrestri (qui eis à Pelagianis, & à quibusdam modernis fabricatur) aut in alia terræ parte extra illum ignem remanerent: vbicumq; autem inter ignem inferni, & regnum cœlorum post iudicium essent, necessario haberent pœnam damni, seu carentiam diuinæ visionis; ergo cum per sententiam damnationis non alibi esse permittantur, sed in ignẽ æternum insuper cum suis corporibus mittantur: aliquid vlterioris pœnæ ibi patientur, præter damni pœnam, quæ nusquam extra cœlum post mortem ab eis separari potest: quod cogitari esse aliud præter sensibilem molestiam non potest.

2 Quæ ratio vt planius explicetur, præmittendum est id, quod scribit Sanctissimus Magister libro 21. ciuitatis Dei, cap. vndecimo: *Octo genera pœnarum in legibus esse; damnum, vincula, verbera, talionem, igno-*

Octo pœnarum genera iuxta August.

ignominiam, exilium, mortem, ſeruitutem. Rurſumque obſeruanda ſunt verba eiuſdem Magiſtri ſerm. 14. de verb. Apoſt. pœnam eorum, qui ſolum exilium patiuntur, deſcribentis. *Nam & qui exulantur* (inquit) *viuunt, ſi ſani ſunt; in doloribus corporis non ſunt, nec torquentur, non carceris tenebris affliguntur; hac illis ſola pœna eſt, non eſſe in patria.* cap. 6.

3 Quibus ſic conſtitutis quærendum eſt à Theologis illis, vt iterata ſua confeſſione robuſtius ligentur, vtrum prædicti paruuli ſolam pœnam exilij poſt iudicium ſuſtinebunt? Reſpondent conſtanter affirmatiue: ſolã enim (inquiunt) pœnam damni propter originale habebunt; quam explicant carentiam diuinæ viſionis. Vnde prædicti paruuli excludentur ab ingreſſu veræ patriæ, creaturæ rationalis, imaginis Dei; quod eſt regnum cœlorum; in quod nullus non renatus ex aqua & Spiritu Sancto intrabit.

4 Sed contra hoc opponi poteſt, inde euidenter ſequi, contra incautè ſic ſuperius

concessa, non omnes, qui futuri sunt in sinistra, ituros in ignem æternum, seu mittendos in stagnum ignis. Quis enim negare poterit, ignem æternum seu locum ignis, omnibus, qui in eum per sententiam damnationis mittentur, vnde exire non poterunt donec reddant vltimum quadrantē, quem numquā reddent; fore arctissimum ac teterrimum carcerem? Si igitur paruuli non baptizati solam pœnam exilij (vt prædicti Theologi affirmant) habebunt, quæ hoc solum incommodi ac damni adfert punito, quod in patria nō sit, seu quod ab ea excludatur, vt ex supradictis constat; non patientur pœnam carceris: quod est aliud pœnæ genus, distinctum à pœna exilij (vt constat ex ijs quæ paulo antè adduximus ex libro vegesimo primo de ciuitate Dei; & clare patet in eo qui in exilium mitteretur, si à patria relegatus, vltra exilium, in carcerem truderetur: inde enim pœna eius augeri conuinceretur) igitur non ibūt in ignem æternum; atque adeò falsò minatur Christus Dominus, omnes qui futuri sunt

ri sunt in sinistra, ituros in ignẽ æternum; falsoque Ioannes prædicat omnes, qui in libro vitæ non reperientur scripti, mittendos in stagnum ignis.

5 Prætereà, si pueri illi post Iudicium pœnam solam exilij patientur, vt hæc solum pœna illis futura sit, non esse in patria; inde sequetur illos non passuros aliquam pœnã seruitutis, hoc est enim aliud distinctum pœnæ genus à pœna exilij, vt liquet ex Augustino vbi supra, de ciuitate Dei; & plane patet in eo, qui per sententiam à sua patria exularet, si insuper in seruitutem alicuius redigeretur; inde enim nouum damnum ac incommodum ei resultare, quis negare posset, cum propterea ingenuitate priuaretur? Sed fides Catholica est, paruulos illos omnes nasci peccati seruos, ac consequenter diaboli, peccati principis & auctoris, captiuos. *A quo enim quis deuictus est, huic & seruus addictus est*; &, *Qui facit peccatum, seruus est peccati.* Propter quod Augustinus de concupiscentia tractans, libro primo de nup. & concup. cap. 23. *Hoc generi*

Necessum est prædictos paruulos vltra pœnam damni passuros etiam seruitutis & captiuitatis diabolicæ pœnam.

1. Petr. 2.
Ioan. 8.

neri humano inflictum vulnus à diabolo, quicquid per illud nascitur, cogit esse sub diabolo, tamquam à suo frutice fructum iure decerpat.

Zosimus Papa. 6 Vnde rectè Zosimus Papa apud Augustinum Epist. 157. *Nullus enim nisi qui peccati seruus est, liber efficitur; nec redemptus dici potest, nisi qui vere per peccatum fuerit* Ioan. 8. *antè captiuus: sicut scriptum est, Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis.* Cui con- Cœlestinus Papa. gruit Cœlestinus in Epistola sua ad Gallos, capite duodecimo: *Illud etiam quod circa baptizandos in vniuerso mundo Sancta Ecclesia vniformiter agit, non otioso contemplemur intuitu. Cum siue paruuli, siue iuuenes ad regenerationis veniunt Sacramentum, non prius vitæ fontem adeunt, quam exorcismis & exufflationibus Clericorum, spiritus ab eis immundus abigatur; vt tunc vere appareat quomodo Princeps mundi huius mittatur foras, & quomodo prius alligetur fortis, & deinceps vasa eius diripiantur, in possessionẽ translata victoris, qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona hominibus.*

7 Hoc-

7 Hocque tamquam dogma fidei defi-nit tandem Trident. Seſſ. 5. in Decreto de peccato originali; *Si quis non confitetur primum hominum Adam, cum mandatum Dei in paradiſo fuiſſet transgreſſus, ſtatim ſanctitatem & iuſtitiam in qua conſtitutus fuerat, amiſiſſe, incurriſſeque per offenſam præuaricationis huiuſmodi, iram & indignationem Dei, atque ideò mortem, quam anteà illi comminatus fuerat Deus; & cum morte captiuitatem ſub eius poteſtate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc eſt Diaboli; totumque Adam per illam præuaricationis offenſam, ſecundum corpus & animam, in deterius commutatum fuiſſe; anathema ſit.* Fide igitur Catholicâ certiſſimum eſt, illos paruulos in eadem Diaboli captiuitate, & ſeruitute poſt hanc vitam manſuros; & conſequenter poſt iudicium. Per ſolam enim peccati originalis remiſſionem, ac mundationē, quam nunquam conſequuti ſunt, ab ea captiuitate liberari poſſent; & quamdiu illud peccatum habēt, tamdiu Diabolo ſubduntur; (vt ſcribit Auguſtinus loco ſupra cita- Auguſt.

 to,)

to,) de nuptijs & concupiſcentia. *Non enim* (inquit) *propter ſeipſam, quæ laudabilis eſt; quia opus Dei eſt; ſed propter damnabile vitium quo vitiata eſt, natura humana damnatur. Et propter quod damnatur, propter hoc & damnabili Diabolo ſubiugatur, quia & ipſe Diabolus ſpiritus immundus eſt; & vtique bonum, quòd ſpiritus; malum, quod immundus; quoniam ſpiritus eſt naturâ, immundus eſt vitio. Quorum duorum illud à Deo eſt, hoc ab ipſo. Non itaque tenet homines, ſiue maioris, ſiue infantilis ætatis, propter quod homines ſunt, ſed propter quod immundi ſunt.*

8 An qui igitur à prædictis paruulis tollunt poſt iudicium hanc ſub Diabolo pœnã ſeruitutis ac captiuitatis, quia eis affirmant ſolã pœnam futurã non videre clarè Deum; velint nolint forte coguntur docere in eis non fore poſt iudicium, peccatũ originale; quod in nullo ſtatu ineſſe homini poteſt à prædicta ſub Diabolo captiuitate ſeparatum? Quod ſi ſic; an etiam conſequenter, velint nolint, prædicare forſan ſimiliter conuincuntur præfatos paruulos nullum pecca-

peccatum originale, in hac vita habuisse; quod fuit Pelagij dogma? Si enim post iudicium, pœnâ captiuitatis sub Diabolo, illi paruuli non plectentur, & consequenter nec peccatum originale habebunt; numquam illud habuerunt: quia si habuissent, semper eis inhæsisset, cum nec baptismo, nec morte pro Christo Domino, ab eo liberati fuissent. An solū igitur restare videtur ei qui tam horrenda præcipitia euitare voluerit, humiliter concedere prædictos paruulos post iudicium puniri non solum pœnâ damni, quæ per solam diuinæ visionis carentiam ab eis explicatur; sed & pœnâ seruitutis & captiuitatis sub nequissimo hoste, non in illis campis Elysijs Poëtarum, sed in tenebrosissimo & luctuosissimo ignis carcere? Quæ omnia eis amaritudinis plena futura esse, quis sobriæ mentis dubitare potest? Omnis enim pœna damnatorum post hanc vitam, secundum Theologos istos, quibuscum disputamus, aut est pœna damni, quæ est pœna exilij, aut est pœna sensus: sed pœna carceris, & pœna captiui-

tatis sunt distincta pœnarum genera à pœna exilij, vt supra visum est, & patet in istis pœnis de quibus tractamus, quæ à se separatæ reperiuntur, quia pœna captiuitatis sub Diabolo incipit cum paruulo in vtero nascente, quando adhuc non est pœna damni, seu exilij quæ incipit statim post mortẽ damnati, quando etiã adhuc non est pœna carceris totius damnati, secundum animã & corpus, de qua hic loquimur, quæ incipit statim post iudicium: ergo pœna captiuitatis sub Diabolo post iudicium, & pœna carceris igniti sunt pœnæ sensibiles; ergo ingerunt amaritudinem & molestiam sensibilem paruulo damnato.

Diluuntur aliqua motiua aduersæ partis; ostenditurq́, ex pœnis sensibilibus peccati originalis in hac vita, credibile reddi, illud pœnâ sensibili in alia vita puniri.

CAPVT SEPTIMVM.

1 VIdetur igitur inconcusse tenendũ paruulos sine baptismo, sed in originali decedentes puniri post iudicium ex iu-

ex iudicis ordinatione pœnis ſenſibilibus carceris æterni ignis, & captiuitatis ſub Diabolo; pœnis tamen omnium pœnarum quibus detenti in illo carcere plectuntur mitiſſimis. Vt ſcribit Auguſtinus ſuprà cōtra Iul. & in Enchirid. capite 98. & libro primo de peccat. meritis cap.16. Vnde qui hanc ſententiam duram ac aſperam eſſe clamant, caueant, ne Pelagianis occaſionem ac magiſterium præbeant audacius Catholicis opponendi, id quod eis ſemper opponebant, non ſolum durum & aſperū, ſed & iniuſtum eſſe, aſſerere paruulos, qui nihil boni aut mali voluntate propriâ ante vſum rationis agere poſſunt, naſci cum tam antiquo Adami peccato, & propter illud ſi non baptizentur, quod in eorum poteſtate non eſt, ex Dei iudicio in æternum damnari. Recolantque omnes quibus Dei iudicia, de pœnis iſtorum paruulorum dura videntur, verba illa Auguſtini libro vigeſimo primo ciuit. capite duodecimo: per quæ huius iudicij rationem, quantum ab homine reddi poteſt, reddit, non ſolum

quantum ad durationem pœnarum, de qua ibi præcipue tractatur, ſed etiam quantum ad acerbitatem. *Sed pœna æterna* (inquit) *ideò dura & iniuſta ſenſibus videtur humanis: quia in hac infirmitate moribundorum ſenſuum deeſt ille ſenſus altiſſimæ puriſſimæque ſapientiæ, quo ſentiri poſsit quantum nefas in illa prima præuaricatione commiſſum ſit: quanto enim magis Deo homo fruebatur, tanto maiore impietate dereliquit Deum, & factus eſt malo dignus æterno, qui hoc in ſe peremit bonum, quod eſſe poſſet æternum. Hinc eſt vniuerſa generis humani maſſa damnata; quoniam qui hoc primitus admiſit, cum ea quæ in illo fuerat radicata, ſuâ ſtirpe, punitus eſt, vt nullus ab hoc iuſto debitoque ſupplicio niſi miſericordiâ & indebitâ gratiâ liberetur; atque ita diſpertiatur genus humanum, vt in quibuſdam demonſtretur, quid valeat miſericors gratia; in cæteris, quid iuſta vindicta.* Hæc S. Auguſtinus.

Sicut propter bonū opus alienum paruulus bono

2 Et ſane qui credit paruulum glorificari, ac bonum ſenſibile, propter rectè factum alienum, reportare; neſcio cur non facile

etiam

etiam crederet paruulum propter malefa-ctum alienum iuste torqueri, ac malum sensibile reportare; vt colligitur ex Augu-stino libro sexto contra Iulian. cap. quar-to, aliàs decimo, sequentibus verbis, *Vide ergo quam importune nolis paruulum de alieno peccato reportare malum; & velis eum de alieno recte facto reportare bonum, non quale-cumque, sed Dei regnum. Alienum quippe opus est, cum credit per alterum; sicut alienum opus fuit, cum peccauit in altero.* Vtinam aduer-sarij qui istis paruulis humano affectu, for-te contra veritatem, fauent, hanc Beati Au-gustini responsionem ab initio ponderaret: quam si semel recte perpendissent, desiste-rent excitare eius sententiæ illam querulam vulgi admirationem; *Quomodo paruulus qui nihil mali in se fecit, cruciari potest?* De-sisterent, inquam: quia sicut paruulus qui nihil boni in se fecit, reportat (nullo Chri-stiano contradicente) bonum sensibile, æ-ternum scilicet gaudium, de alieno facto, credendo videlicet per alterum, quando baptizatur: ita paruulus de alieno facto, peccan-

sensibili potitur, ita & propter alterius peccatum, quod originaliter contraxit, sensibile malum merito patietur.

peccando videlicet in Adamo, reportat malum sensibile, æternum scilicet ignis dolorem, æternamque tristitiam.

3 Non ergo Augustinus aut eius discipuli sunt istorum paruulorum tortores (vt insulsè satis ab aliquibus eis opponitur) sed torturæ illis ex diuina iustitia debitæ, veri secundum Scripturas Sanctas, defensores; non falsi miserorum adulatores, aut blandi parentum eorum palpatores. Non ergo rectè asseritur Augustinum noluisse determinare an paruuli non baptizati puniren-tur pœnâ ignis; quia loco supra citato
Lib. 5. c. 8. aliàs 11 contra Iulian. dixit se noluisse determinare qualis & quanta sit illorum paruulorum pœna siue damnatio. Illud enim apertè determinauit sermone supra citato: hoc autem determinare vt ipse affirmat in lib. de nat. boni, capite octauo, non solum de originali, sed etiam de actuali peccato, non est hominis, sed Dei: *Qualis autem* (inquit) *& quanta pœna cuique culpæ debeatur, diuinij iudicij est, non humani.* Nec inde licet inferre, Augustinum non determinasse aut deter-

determinare non potuiſſe vtrum actualia peccata, pœna ignis poſt hanc vitã puniantur. Ad fundamenta igitur ſupra dictorum Theologorum, quibus pœnam ſenſibilem à paruulis remouent, reſponderi poteſt. Supra, c. 1.

4 Ad primum, quærendum eſſe ab eis an Diabolus cum ſuis angelis, peccando, in naturalibus fuerint vulnerati, aut læſi; an ſolum gratuitis ac ſupernaturalibus donis ſpoliati? Si poſterius elegerint, quia docere ſolent in dæmonibus poſt peccatum naturalia permanſiſſe, integra; ab eis vlterius quæri poteſt, cur peccatum paruulorum pœna ſenſibili ignis puniri non poſſet, etiamſi nihil naturale, ſed ſolum donum ſupernaturale tolleret; ſicut Diaboli & angelorum eius, peccatum æterno illo igne punietur (quem eis paratum eſſe docet Euangelium) licet peccando ſolis donis ſupernaturalibus ſpoliati fuerint? Sed quicquid ſit de malis angelis, quantum ad læſionem naturæ per peccatum (quod non eſt huius loci inueſtigare) certiſſimum eſt ſecundum Scripturas & Auguſtinum, ho- Soluuntur argumenta Aduerſariorum.

L hominem

minem per peccatum in naturalibus fuiſſe læſum, & non ſolis donis ſupernaturalibus ſpoliatũ, vt operoſiſſimè alias oſtendimus, & in toto libro de natura & gratia Sanctiſſimus Magiſter contra Pelagium probat: ergo potius verum erit, peccatum originale tollere non ſolum ordinem ſupernaturalem, ſed & naturalem: & ita non ſolum intuliſſe homini nocumentum in ſuper-naturalibus, ſed & in naturalibus. Homo enim peccando ſeipſum ſpoliauit bono naturæ, quod in Adam prius datum fuiſſe definit Aranſ. Can. 22. quodque ab Auguſtino, & alijs antiquis vocatur, *Bonum poßibilitatis*; & per cuius ſpoliationem natura immutata ac debilitata manet, vt Concilia & Sancti docent, poſt Auguſtinum vbi ſupra capite 19. contra Pelagium, qui dogmatizabat peccatum, quia ſubſtantia carebat, non potuiſſe debilitare, aut immutare naturam, ideoque Adæ poſteros (vt de eodem refert Auguſtinus ibidem cap. 21.) non eſſe ipſo Adamo infirmiores. Ergo iniquum non videtur vt habens originale non ſibi remiſſum,

Peccatum originale vtrumque ordinem naturalem & ſuper-naturalem peruertit.

ſum, non ſolum puniatur pœna priuationis doni ſupernaturalis; qualis eſt carentia viſionis Diuinæ: ſed & pœna ſenſibili, quæ eius naturam lædat; cum peccando in Adam, non ſolum ordinem ſupernaturalem: ſed etiam naturalem ſuſtulerit.

5 Præterea habitualis iniquitas ſiue reatus peccati, qui in Adam tranſacta actione peccandi, ante remiſſionem manſit, quique ad poſteros eius cum natura transfunditur, non fuit aliud diuerſum peccatum in eo à peccato illo actionis, quod ipſe commiſit tranſgrediendo mandatum Dei, ſed vnum & idem diuerſo modo ſe habens, ſeu *tranſiens actu & manens reatu*, vt colligitur ſæpiſſime ex Auguſtino in libris de nupt. & concup. & de peccato originali, & in libris contra Iulian. & vt à prædictis Theologis admittitur: ſed peccatum actuale Adami ſuſtulit ordinem naturalem, ergo reatus ille qui in eo ante pœnitentiam permanſit, & qui à parentibus per concupiſcentiam ad paruulos *non tranſmigratione de ſubiecto in ſubiectum* (vt recte Auguſtinus lib. 5. con-

tra Iulian. cap. 9.) *sed affectione & contagione pertransit*, eisque ante baptismum inhæret, tollit in eis ordinem naturalem. Consequentia euidens videtur. minor probari aperte potest ex definitione peccati à præfatis, & ab omnibus alijs Theologis admissa: quæ est *dictum, factum, vel concupitum aliquid contra æternam legem*, authore Beatissimo Magistro lib. 22. contra Faust. c. 27. vbi statim definit quid sit æterna lex. *Lex vero æterna* (inquit) *est ratio diuina vel voluntas Dei, ordinem naturalem conseruari iubens, perturbari vetans*: quam doctrinam latè prosequitur ibidem cap. 28. 29. 30. & cap. 78. vbi docet peccantem quantum in ipso est perturbare in se ordinem naturalē, quem lex æterna conseruari iubet: & lib. 26. contra Faust. cap. 3. *Sed nec ipse homo contra naturam quicquam facit, nisi cum peccat, qui tamen supplicio redigitur ad naturam; ad naturalem quippe iustitiæ ordinem pertinet, vt aut peccata non fiant, aut impunita esse non valeant: quodlibet horum fit, naturalis ordo seruatur, si non ab homine certe à Deo:*

Peccati definitio.

Lex æterna quid sit.

à Deo: igitur ſi Adam tranſgrediēdo mandatum Dei in paradiſo non turbauit in ſe hunc ordinem naturalē legis æternæ, non vere peccauit: vel ſi eum ſua tranſgreſſione, quantum in ipſo erat, ſuſtulit, erit ſimiliter in paruulis ſublatus, ſeu turbatus, quia in eis ante baptiſmum eſt illud Adami peccatum: vel ſi in eis non dicetur ordo ille ſublatus, peccatum Adæ per quod ille ordo turbatus fuerat, ad eius poſteros tranſitum non fecit, vt Pelagius dogmatizabat.

Secundum argumentum diluitur.

6 Ad ſecundum reſpōderi poteſt dicendo, ſi iuſtus Iudex ſecundum nullum ſenſum punire poteſt paruulum in peccato originali decedentem; quia ſecundum nullum ſenſum peccauit: minus poſſe Angelos beatos, qui nunquam peccauerunt, quique faciem patris eius ſemper vident, ad pœnas æternas inferni, ratione abſoluti Dominij quod in eos habet, detrudere, vt iſti Theologi ipſum poſſe defendūt; Sed hoc in aliud tempus dilato, potius aliter inſtatur. Si paruuli illi à iuſto Iudico ſecundum nullū ſenſum puniri poſſunt, quia ſecundum nul-

lum ſenſum peccauerunt peccato propriæ actionis; ergo non potuit illis Deus mortẽ corporalem inferre in pœnam peccati originalis: illa enim mors, in ſeparatione animæ à corpore *habet aſperum ſenſum, & cum graui ſenſu adimit ſenſum*; vt recte Auguſt. libro decimo tertio ciuit. cap. ſexto: ergo falſa erunt dicta Sanctarum Scripturarum, Conciliorum, & Sanctorum Patrum, qui-
Rom. 8. 10. 5. 12. bus definiunt, *corpus eſſe mortuum propter peccatum*; *per vnum hominem peccatum in mundum intraſſe, & mortem per illud peccatum in omnes pertranſijſſe*; *mortem pœnam eſſe peccati originalis*: ſed quia iſta eſſe falſa ſine blaſphema impietate concedi non poteſt, reſtat vt fateamur prædictos paruulos in hac vita ſecundum ſenſum grauiter puniri in pœnam originalis: vnde potius colligimus non debere videri abſurdum aut iniquum, ſi etiam in alia vita reſumptis corporibus, in ſenſibus ſimiliter, propter ſolum originale puniantur: licet non tam atrociter & intensè in illa futura vita poſt iudicium, cuius menſura erit æternitas, quàm

quàm quando hic transitorie mortem acerbam, vel alias graues pœnas patiuntur; sed multo mitius & lenius punientur. Vnde non dubitat Augustinus, locis vbi supra, asserere illos futuros in leuissima omnium damnatione, quæ tamen damnatio, quia æterna erit, intolerabilior eis erit quacumque pœna transitoria, quam hîc homines pati nouimus, etiamsi gladio trucidarentur aut igne consumerentur. Quis enim non mallet tali suppliciorum genere transitoriè interfici, quam pœna quantumque leui sempiternè molestari?

Ostenditur manifeste Commentarium in Epistolam ad Romanos, qui Beato Ambrosio tribuitur, non esse ipsius, sed alicuius Pelagiani: erroresque illius Commentarij de possibilitate naturæ, & de gratia Christi, notantur.

CAPVT OCTAVVM.

1 AD authoritatem illam quæ sub nomine Ambrosij à quibusdam pro se citari solet, dicendum illum Cõmentarium

Commentarius qui sub nomine Ambrosij circumfertur in-

epist. Paul. ad Rom. eius non esse, sed alicuius Pelagiani probatur.

tarium in Epistolam ad Rom. nullo modo esse Sancti Ambrosij, sed alicuius peruersissimi Pelagiani, qui (licet aliquando à Pelagianistis differat, vt incautis retia tendat) venenata hæreseos Pelagianæ semina, nunc aperte, nunc occulte, per vniuersam illam expositionem spargit: vt mirum sit eum Commentarium à Scriptoribus Catholicis Sapientissimo Ecclesiæ Doctori Beatissimo Ambrosio, passim tribui; & ex eo in profundissimis quæstionibus de prædestinatione & gratia, quas Pelagiani impugnabant, testimonia ad eadem Mysteria prædestinationis & gratiæ explicanda, velut oracula citari; cum omnia fere loca Pauli vnde Sanctus Augustinus eiusque veri discipuli Prosper, & Fulgentius Mysteria illa confirmant, in eodem Commentario ad alios sensus, intentionem Augustini eludentes, & Pelagianorum dogmati fauentes, detorqueantur; vt conferenti expositionem prædictorum locorum in Augustino, eorumque deniq; interpretationem in illo Commentario, facile patebit. Si quis autem

quæ

quæ, vel vbi iſta ſint ſemina ſcire deſiderat; legat eundem Commentarium ſuper caput ſecundum; vbi hæc verba ſcribuntur, *Credens gentilis duce natura in Christum, condemnat Iudæum, cui lex promiſerat Chriſtũ, & aduenienti ei credere noluit. Quanto ergo gentilis dignus eſt gloria, qui per ſolam naturam intellexit authorem? Sicut dixit Petrus Apoſtolus, Authorem verò vitæ interfeciſtis.* Eandem doctrinam latè explicat ſuper caput 5. §. *Quia lex naturalis.* vbi docet hominem poſſe agere vitam piam ab initio vſque in finem, ſecundum veram & Chriſtianam prudentiam ex lege naturæ. Idem habet eodem capite. §. *In quos autem regnauit mors.* & §. *Igitur qui ante legem ſeruauit hoc natura duce.* & §. *Quia ipſi naturæ quodammodo inſerta ſunt ſemina.* & ſuper cap. 6. §. *Per naturam enim inducti.* & ſuper cap. 10. *Quamuis enim oculis.* & ſuper cap. 11. §. *Quia natura ipſa duce.* Hanc doctrinam fuiſſe inter Pelagianos celeberrimam, ex innumeris Beati Auguſtini locis colligi poteſt, primo ex libro de peccato originali

August. libr. de peccat. origin. c. 26.

cap. 26. *Non igitur sicut Pelagius & eius discipuli tempora diuidamus, dicentes primum vixisse iustos homines ex natura, deinde sub lege, tertio sub gratia. Ex natura scilicet, ab Adam, tam longa ætate; qua lex nondum erat data. Tunc enim (aiunt) duce ratione cognoscebatur Creator, & quemadmodum esset viuendum scriptum gerebatur in cordibus, non lege literæ, sed naturæ. (Verum vitiatis moribus, inquiunt, vbi cæpit non sufficere natura iam decolor, lex ei addita est, qua velut lima fulgori pristino, detrita rubigine, redderetur. Sed postea quam nimia, sicut disputant, peccandi consuetudo præualuit, cui sanandæ lex parum valeret; Christus aduenit, & tamquam morbo desperatissimo non per discipulos, sed per seipsum medicus ipse subuenit.*

Doctrinã huiusce Commentarij latè refutat August. & Concil. Arausic.

2 Eandem doctrinam Pelagianorum de naturæ firmitate ad operandum ex se iustitiam, refert & refutat Augustinus toto libro de natura & gratia, & in libro de gratia Christi, & in libris contra Iulianum, præcipue libro sexto, cap. duodecimo, aliàs 24. & contra duas Epist. Pelagian. lib. 1. cap 21.

In

In quibus locis euidẽter probat ex Sanctis Scripturis, euacuari per hanc doctrinam scandalum crucis; hoc est ex ea sequi Christum gratis esse mortuum. Hocque idem post Augustinum canonizat Conc. Arausi. can. 21. definiens *Christum gratis esse mortuum, si ex natura esset iustitia.*

3 Sed relicto hoc errore, ex quo liquidissime constat eumdem Commentariũ cum Pelagianis conuenire; obseruandum est ipsum semper explicare gratiam Christi per remissionem peccatorũ, aut per doctrinam & exemplum Christi; vt patet super caput tertium. §. *Quamobrem.* & super caput quintum. §. *Manifestum est per Christũ.* & super caput sextum. §. *Hoc est numquid.* & super caput octauũ. §. *tertio damnat peccatum.* & §. *Ita si nos.* & super caput nonum. §. *Hoc semen.* & super caput 11. §. *Verum est, quia merces.* Pelagianos gratiam propriam Christi (sine qua nihil ad colendum recte verum Deum potest fieri, & quæ totum id donat) posuisse in remissione peccatorum, aut in lege, siue doctrina & exemplo Chri-

 sti;

Auguſt. libr. de peccat. origin. c. 26. cap. 26. *Non igitur ſicut Pelagius & eius diſcipuli tempora diuidamus, dicentes primum vixiſſe iuſtos homines ex natura, deinde ſub lege, tertio ſub gratia. Ex natura ſcilicet, ab Adam, tam longa ætate; qua lex nondum erat data. Tunc enim (aiunt) duce ratione cognoſcebatur Creator, & quemadmodum eſſet viuendum ſcriptum gerebatur in cordibus, non lege litera, ſed natura. (Verum vitiatis moribus, inquiunt, vbi cæpit non ſufficere natura iam decolor, lex ei addita eſt, qua velut lima fulgori priſtino, detrita rubigine, redderetur. Sed poſtea quam nimia, ſicut diſputant, peccandi conſuetudo præualuit, cui ſananda lex parum valeret; Chriſtus aduenit, & tamquam morbo deſperatiſsimo non per diſcipulos, ſed per ſeipſum medicus ipſe ſubuenit.*

Doctrinā huiuſce Commentarij latè refutat Auguſt & Concil. Arauſic. 2 Eandem doctrinam Pelagianorum de naturæ firmitate ad operandum ex ſe iuſtitiam, refert & refutat Auguſtinus toto libro de natura & gratia, & in libro de gratia Chriſti, & in libris contra Iulianum, præcipue libro ſexto, cap. duodecimo, aliàs 24. & contra duas Epiſt. Pelagian. lib. 1. cap. 21. In

In quibus locis euidẽter probat ex Sanctis Scripturis, euacuari per hanc doctrinam ſcandalum crucis; hoc eſt ex ea ſequi Chriſtum gratis eſſe mortuum. Hocque idem poſt Auguſtinum canonizat Conc. Arauſ. can. 21. definiens *Chriſtum gratis eſſe mortuum, ſi ex natura eſſet iuſtitia.*

3 Sed relicto hoc errore, ex quo liquidiſſime conſtat eumdem Commentariũ cum Pelagianis conuenire; obſeruandum eſt ipſum ſemper explicare gratiam Chriſti per remiſſionem peccatorũ, aut per doctrinam & exemplum Chriſti; vt patet ſuper caput tertium. §. *Quamobrem.* & ſuper caput quintum. §. *Manifeſtum eſt per Chriſtũ.* & ſuper caput ſextum. §. *Hoc eſt numquid.* & ſuper caput octauũ. §. *tertio damnat peccatum.* & §. *Ita ſi nos.* & ſuper caput nonum. §. *Hoc ſemen.* & ſuper caput 11. §. *Verum eſt, quia merces.* Pelagianos gratiam propriam Chriſti (ſine qua nihil ad colendum recte verum Deum poteſt fieri, & quæ totum id donat) poſuiſſe in remiſſione peccatorum, aut in lege, ſiue doctrina & exemplo Chri-

ſti; patet ex Auguſt. in libro de gratia Chriſti cap. 1. 35. 37. 38. 39. 40. & 41. & Epiſtola 95. & ſæpiſſimè aliàs: quod iiſdem locis ab Auguſtino improbatur ex orationibus Eccleſiæ, præcipuè ex Oratione Dominica, in qua fideles inſtanter petentes à Deo gratiam ad ſuperandas tentationes (quæ in hac mortalitate non deſunt) quando dicunt, *Et ne nos inducas in tentationem*; non orant remiſſionem peccatorum, quæ quotidie admittunt, quia hoc ſuperius in eadẽ Oratione petunt, dicendo, *Dimitte nobis debita noſtra.* Nec doctrinam, aut exemplũ Chriſti (quod ad doctrinam reducitur vt ſcribit Auguſtinus de gratia Chriſti capite trigeſimo quinto, & quadrageſimo primo) petunt. Quia vt ex eodem Magiſtro colligitur Epiſtola 107. hoc falſo affirmaretur. *Non ergo* (inquit) *gratiam dicamus eſſe doctrinam; ſed agnoſcamus gratiam: quæ facit prodeſſe doctrinam: quæ gratia ſi deſit, videmus etiam obeſſe doctrinam:* quia vt ſæpè idem Doctor ex Apoſtolo notat, *Lex iram operatur: & lex tranſgreſſionis gratia poſita eſt*;

Auguſt. Ep. 107. *Vltra externam doctrinam alia eſt interna gratia neceſſariò admittenda quæ voluntatem agat.*

Ro. 4. 15. Galat. 3. 19. 5. 4.

eſt; *&*, *ſi in lege iuſtificamini, à gratia excidi-ſtis* : *ſi ex lege iuſtitia*, *ergo Chriſtus gratis* 1. fin. *mortuus eſt*. Quibus teſtimonijs conuincitur falſitas Pelagianorum aſſerentium gratiam propriam Chriſti (quæ opera pia donat) conſiſtere in lege, ſiue doctrina, ſiue exemplo.

4 Et dubio procul, ſicut impoſſibile erat hominem ex peccato Adami languidum & infirmum, operari aliquod opus iuſtitiæ cum ſolo adiutorio legis Moyſi, ſine Spiritu gratiæ victricis; aliàs liberum arbitrium ex peccato primi hominis non eſſet infirmatũ (vt rectè in ſimili infert Arauſ. Conc. Canone octauo) ſic impoſſibile eſt hominem poſt peccatum operari aliquod opus iuſtitiæ cum ſola doctrina Euangelica, aut cum ſolo exemplo conuerſationis Dominicæ, ſine auxilio gratiæ actualis victricis, ſiue gratiæ opus donantis. Quod mirabiliter expendit ille ſapientiſſimus mortalium libro decimo quinto ciuit. Dei cap. ſexto. *Spiritus autem Sanctus operatur* (inquit) *intrinſecus*, *vt valeat aliquid medicina qua*

 adhi-

adhibetur extrinsecus: alioquin, etiamsi Deus ipse vtens creatura sibi subdita in aliqua specie humana sensus alloquatur humanos, siue istos corporis, siue illos, quos istis simillimos habemus in somnis; nec interiori gratia mentem regat atque agat: nihil prodest homini omnis prædicatio veritatis. Gratia autem quæ voluntatem agit, vt consentiat, tantum distat à lege promittente, imò & à quocunq; alio auxilio, siue interno, siue externo solùm inuitante, exhortante, comminante, aut terrente, vt de ea non dubitet August. affirmare lib. de gest. Pelag. cap. 3. *Qui enim agitur, agere aliquid ipse vix intelligitur.* Non dicit, *vix agit, sed, vix agere aliquid intelligitur.* Vbi minimè vult hominem ex gratia operantem nihil agere, vt patet ex serm. 6. de verb. Apost. vbi ait, *Dicit mihi aliquis, Ergo agimur, non agimus. Respondeo, imo & agis; & tunc bene agis, si à bono agaris. Spiritus enim Dei qui te agit, agentibus adiutor est: ipsum nomen adiutoris præscribit tibi, quia & tu ipse aliquid agis. Agnosce quid poscis, agnosce quid confiteris, quando dicis, Adiutor meus*

Gratia D. i agimur, & cum ipsa agimus.

meus esto, ne derelinquas me; adiutorem vtique inuocas Deum. Nemo adiuuatur, si ab illo nihil agatur. Et in lib. de correpț. & gra. cap. 2. *Aguntur enim vt agant, non vt ipsi nihil agant.*

5 Sed supradicta expositione gratiæ propriæ Christi omissa, in qua iste Commentarius cum Pelagianis conuenit, admonendum est, ipsum alio etiam modo penitus euacuare gratiam Christi; vt patet super caput nonum ad Rom. §. *Ex persona contradicentis.* & §. *Ita & Deus.* & §. *Qui omnes saluos vult, manente iustitia.* In quibus locis manifeste ponit meritum ante gratiam (& consequenter eam destruit; *Si autem gratia, iam non ex operibus: alioquin gratia iam non est gratia*) quia negat Deum alicui gratiosum esse, aut ei misereri, nisi præcedat in eo, cui miseretur aliqua iustitia: æquâ enim lance pendit operationem Dei, siue miserentis, siue indurantis; vt sicut ad indurationem necesse est: præcedat meritum indurati; sic & ad misericordiam, etiam eam, qua quis ad fidem vocatur, necesse est antecedat

Commentarius prædictus gratiam euacuat.

Rom. 11. 6.

tecedat aliquod meritum, ſaltem bonæ cogitationis, eius cuius Deus miſeretur: vt patet ex illa eius definitione de
Rom. cap.8. vocatione, ſuper illa verba *Quos prædeſtinauit, hos & vocauit. Vocare* (inquit) *eſt cogitantem de fide adiuuare, aut compungere eum quem ſciat audire.* Sed ipſum vlterius audiamus in ſupradicto paragrapho
Rom.9. 18. ſuper illa verba, *Igitur cuius vult miſeretur, & quem vult indurat. Ex perſona contradicentis* (inquit) *loquitur, non quaſi putet Deum neglecta iuſtitia alicui gratioſum, vt vnum è paribus accipiat; alterum reſpuat; hoc eſt, vnum compungat vt credat, alterum induret ne credat.*

6 Et prædictam ſuam intentionem contra gratiam Dei ſtabiliendo, & comparationem illam figuli ab Apoſtolo adductam, Deo adaptando, ſic paulo inferius concludit: *Ita & Deus cum omnes ex vna & eadem maſſa ſumus in ſubſtantia, & cuncti peccatores; alij miſeretur, & alterum deſpicit, non ſine iuſtitia. In figulo enim ſola voluntas eſt; in Deo, voluntas cum iuſtitia. Scit enim cuius*

cuius debeat misereri. Hæc sunt huius Commentarij verba; quæ commodius in sequenti capite examinabuntur.

Declaratur quomodo prædictus Commentarius prædestinationem Diuinam destruat, eam ad solam præscientiam reducendo; atque adeò scandalum Crucis euacuando.

Caput Nonum.

1 IN istis igitur Pelagianis principijs, istorum author Commentariorum fundatus, explicat consequenter ad suum sensum ea, quæ adducit Apostolus ad profundissimum Diuinæ prædestinationis Mysterium, mundo prædicandum; de Dei præscientia; ad eam omnia reducens vsque ad ipsam præparationem: quam sic definit ibidem, *Præparare autem vnumquemque, est* In cap. 9. vers. 29.
præscire quid futurum sit. Vt secundum ipsum nihil sit prædestinare, quam, eos qui omnem gratiam; & misericordiam etiam vocationis ad fidem, benè operando præueniunt, præscire Deum quid à se futuri

N sunt.

ſunt. *Scit enim Deus* (inquit, vbi ſupra) *cui debeat miſereri; & nulli neglectâ iuſtitiâ gratioſus eſt, vt vnum è duobus paribus accipiat, alterum reſpuat.* Ergo, ſi ſcit Deus cui debeat miſereri, vt nulli gratioſus ſit, neglecta iuſtitia, ſeu ſine iuſtitia; tota eius miſericordia & gratia erit ex iuſtitiæ debito: ergo tota illa, quæ dicitur eſſe eius gratia; non erit vera gratia: id enim quod ex iuſtitia boni operis, ſeu voluntatis gratiam præuenientis, debetur, nullo modo gratia
Rom. 4.4. Chriſti eſſe poteſt (*Ei enim qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed*
11.35. *ſecundum debitum.* Et, *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* nec conſequenter miſericordia: quia hæc nunquam merito quod miſericordia, aut gratia non eſt, datur; vt recte Auguſtinus de gratia & libero arbitrio capite nono. Si igitur vera miſericordia eſt; gratuita eſſe debet: Deus ergo (qui ſecundum hunc Commentarium, ſemper ſeruat æqualem iuſtitiam, tam in miſerãdo, quàm in reſpuendo aut deſpiciendo; quia miſeretur eius, cuius præſcius eſt, quod miſericordiam

cordiam ei ex iustitia daturus est; sicut iuste indurat eum, cuius præscius est, quod bene operaturus, vel reuersurus ex iniquitate, non sit) nullum verè prædestinat; quod asserere blasphemium esset: eos enim homines tantum Deus prædestinat, teste Augustino de prædestinatione Sanctorum, capite nono, qui ipso donante sumpturi sunt fidem; quales esse nō possunt: ij quibus nulla gratia, aut misericordia datur, nisi ex iustitia; quia eorum fides & opera, Dei dona esse non possunt, cum nullam à Deo recipiant veram, seu gratuitam gratiam, aut misericordiam, quæ sola, fidem aut opera bona donat; sed gratiam aut misericordiam, quæ debita affirmatur, quia ex iustitia redditur, non donatur.

Sub fin.

2 Deus ergo eos, qui sic prædestinati vocantur, tantum præscit non prædestinat; vt visum est, & patet ex illo Augustini, vbi supra de prædestinatione Sanctorum. *Sed vtrum (ait) prædicato sibi Christo, à seipsis habituri essent fidem, an Deo donante sumpturi; id est vtrum eos tantummodo præscierit,*

Qui prædestinationem ad solam præscientiam operum voluntatis cū Pelagianis reducit, illā prorsus euacuat iuxta Augustinum.

an etiam prædestinarit Deus, &c. In nullo igitur à Pelagianis, de sententia prædestinationis, iste Commentarius differt, qui veram gratiam & misericordiam destruit; vnde prædestinati vasa misericordiæ ab A-
Rom.9. 23. postolo vocantur; quique prædestinationem in præscientia tantum ponit, vt Pelagiani ponebant. Sicut ex August. capite decimo octauo de prædestinatione Sanctorum, his verbis, patet. *Præsciebat ergo, ait Pelagianus, qui futuri essent Sancti & immaculati per liberæ voluntatis arbitrium: & ideò eos ante mundi constitutionem, in ipsa sua præscientia, qua tales futuros esse præsciuit, elegit. Elegit ergo inquit, antequã essent, prædestinans filios, quos futuros Sanctos, immaculatosque præsciuit, vtique ipse, non fecit; nec se facturum, sed illos futuros esse, prauidit.* Ecce quã familiare fuit Pelagianis sic prædestinationem explicare, vt nihil aliud esset quam præscientia bonorum operum, quæ homo ex se habiturus esset, non Deo donante sumpturus: quos in hoc iste Commentarius sequitur.

3 Dici

3 Dici poſſet hunc Commentarium in hoc à Pelagianis differre, quod requirat gratiam & miſericordam Dei, quamuis conatum hominis ſubſequẽtes; ſine quibus opera pia non fiant; atque adeò ipſum non affirmare Deum non facere illa opera, ſed liberum arbitrium, vt Pelagiani affirmabãt; imò contrarium potius affimare; cum ea ſine miſericordia Dei non fieri, docet.

Commentarius iſte ab errore illo liberari contẽditur.

4 Sed ad hoc reſponderi poteſt, hominem ex ſe habiturum, non Deo donante ſumpturum, opera, quæ fiunt à libero arbitrio ſine vera, hoc eſt gratuita, gratia; quãuis dicerentur non fieri ſine auxilio, quod eis deſuper deberetur: vt patet ex Pelagianis, qui vbique ab Eccleſia iudicati, & conuicti ſunt poſuiſſe opera pia in libero arbitrio, & quod ex ſeipſo homo illa haberet; quamuis ad eadem opera facienda gratiam Dei (quæ gratuita non eſſe conuinceretur: quia hominis conatum præſupponere diceretur) requirebant. Quod patet ex verbis Pelagianorum apud Auguſtinum libro ſecundo ad Bonifacium capite nono, aliàs decimo.

Euacuatur iſthæc excuſatio.

decimo. *Quid est ergo quod in consequentibus, vbi ea quæ ipsi sentiunt, commemorant, dicunt se confiteri, gratiam quoque adiuuare vniuscuiusque bonum propositum; non tamen reluctanti studium virtutis immittere?* Ad idem citari possunt illa Iuliani verba, apud Augustinum libro primo ad Bonifacium capite 18. & 19. *Hominem in bono opere à Dei gratia semper adiuuari defendimus.* Cui ibidem opponit Augustinus, *Vos autem in bono opere sic putatis hominem adiuuari gratia Dei, vt in excitanda eius ad ipsum bonum opus voluntate, nihil eam credatis operari. Quod satis ipsa tua verba declarant. Cur enim non dixisti hominem Dei gratia in bonum excitari; sicut dixisti, in malum Diaboli suggestionibus incitari? Sed dixisti in bono opere à Dei gratia semper adiuuari; tamquã pro meritis videlicet voluntatis bonæ, vt reddatur debita gratia, non donetur indebita; ac sic gratia, iam non sit gratia.*

August. lib. 1. ad Bonifac.

5 Conuincitur igitur, hunc Commentarium docere hominem ex se habere opera pia; licet ad ea requirat gratiam, ipsa opera seu

ſeu ville ſubſequentem; talis enim gratia, vera gratia eſſe non poteſt, quia, vt benè Auguſtinus de peccato Originali capite vigeſimo quarto; *etiam antiquorum iuſtorum corda eadem mundabantur mediatoris fide, & diffundebatur in eis charitas per Spiritum Sanctum, qui vbi vult ſpirat; non merita ſequens, ſed etiam ipſa merita faciens. Non enim Dei gratia, gratia erit vllo modo niſi gratuita fuerit omni modo.*

Gratia non ſequitur meritum nudæ voluntatis.

6 Dicetur adhuc hunc Commentarium non euacuare veram gratiam, quamuis doceat voluntatem humanam, eam præuenire; quia non docet actum voluntatis gratiam præuenientis, eſſe meritum gratiæ, vt Pelagiani dicebant teſte Auguſtino in verbis iam citatis. Sed contra hoc eſt quod ille Commentarius aperte affirmat *Deum nemini ſe exhibere gratioſum, neglecta iuſtitia*; &c, *eum ſcire, cui debeat miſereri.* Ergo ſi gratia aut miſericordia eſt debita, & datur ſemper ex iuſtitia; ideò erit, quia meritum hominis ſupponit.

Alius modus excuſandi prædictum Commentarium euacuatur.

7 Et verè, quomodocumque hic Commenta-

Si voluntas in aliquo pio opere gratiam antecederet, illa gratiam mereretur.

mentarius voluntatem hominis in aliquo conatu vel opere pio gratiam actualē Dei antecedere dicat; cauere debet ne ipſam Dei gratiam euacuare forte conuincatur; quia non erit, vt videtur, gratuita aut donata; ſed retributa: iuxta illud inuictiſſimum Apoſtoli, *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Ad quod teſtimonium Apoſtolicum reſpiciens Auguſtinus libro primo retract. capite nono; *Voluntas ergo* (ait) *ipſa, niſi Dei gratia liberetur à ſeruitute, qua facta eſt ſerua peccati; & vt vitia ſuperet adiuuetur; rectè piéque viui à mortalibus non poteſt: & hoc diuinum beneficium, quo liberatur, niſi eam præueniret; iam meritis eius daretur, & non eſſet gratia; quæ vtique gratis datur.* Et libro quarto contra Iulianum, capite tertio. *Non tamen, vt eius bona voluntas poſſit præcedere præter gratiam; ne vel ipſam prior det, vt retribuatur ei, ac ſic gratia iam non ſit gratia, dum non datur gratuita, ſed redditur debita.* Et libro ſecundo ad Bonifacium, capite octauo. *Si ſine gratia Dei per nos incipit cupiditas boni: ipſum cœptum*

Rom. 11 fin.

Auguſt. lib. 1. retra.

Paulo poſt init.

ptum erit meritum, cui, tanquam ex debito, gratia veniat adiutorium; ac sic gratia Dei non gratis donabitur, sed secundum meritum nostrum dabitur.

8 Hæc tria testimonia clarè demonstrãt, Augustinum firmiter sentire voluntatem fore gratiæ meritum, si ea admittatur in aliquo conatu, vel opere pio, ipsam gratiam Dei antecedere. Constat igitur hunc Commentarium, quamuis gratiam & misericordiam requirat post conatum voluntatis ad bene operandum; ponere forte ipsa pia opera in ipsa hominis voluntate, vt ea ex se habeat, & non à Deo donata sint; atq; adeò forsan reducere cum Pelagianis totam prædestinationem ad solam præscientiam; &, si ita est, docere consequenter, velit nolit, nullum opus pium hominis, esse donũ Dei: & ita tandem scandalum Crucis euacuare. Quia vt rectè Arausf. Canon. vigesimo primo, post Augustinum. *Si ex natura iustitia: Christus gratis mortuus est.* Concil. Arausf.

9 Contra hanc ergo doctrinam, quæ prædestinationem, solam præscientiam facit;

Prædesti-natio non est sola præscientia.

cit; audienda sunt Beatissimi Augustini duo cœlestia Oracula, quæ pectoribus Christianis semper firmiter inhærere debent; Primum, ex Tractatu 86. in Ioannem:

August. tract. 86. in Ioan. circa medium.

Hic certe vacat vana illorum ratiocinatio, qui præscientiam Dei defendunt, contra gratiam Dei; & ideò dicunt nos electos ante mundi constitutionem, quia præsciuit nos Deus futuros bonos, non seipsum nos facturum bonos. Non hoc dicit, qui dicit, Non vos me elegistis; quoniam si propterea nos elegisset, quia bonos futuros nos esse præsciuerat, simul præscisset, quòd eum nos fuissemus prius electuri. Non enim electi sunt quia boni fuerunt, qui boni non essent, nisi electi essent; alioquin gratia iam non est gratia. Secundum Oraculum est in libro de prædestinatione Sanctorum, capite decimo octauo:

Augustinus.

Intueamur ergo (ait) *verba Apostoli, atque videamus vtrum nos propterea elegerit ante mundi constitutionem, quia sancti & immaculati futuri eramus, an vt essemus? Benedictus, inquit, Deus & Pater Domini nostri* IESV *Christi, qui nos benedixit in omni benedictione in*

Ephe. 1. 3

ne in cœlestibus, in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati: non ergo quia futuri eramus, sed vt essemus. Nempe certum est, nempe manifestum est; ideo quippe tales eramus futuri, quia elegit ipse, prædestinans vt tales per gratiam eius essemus.

10 Exploso igitur isto huius Commentarij sensu de Diuina prædestinatione (quæ semper euacuatur, & ad solam præscientiã reducitur, vt alibi latius; siue gratia voluntatem subsequi, siue etiam antecedere dicatur, nisi sit illa gratia per quam diffunditur Charitas in cordibus nostris, quæ filios promissionis facit, ac consequenter pia opera donat; & quam Beatissimus August. affirmat: *Pelagium sicut confitenda est, numquam confessum fuisse*; quæque ab aliquibus qui tomos de ea altercantes implent, plus forte implicatur, quàm secundum mentem Augustini explicatur) ad alium eiusdem Commentarij sensum Pelagianisticum detegendum transeamus. De gratia Christi, c.30.

Oſtenditur illum Commentarium euacuare peccatum originale.

CAPVT DECIMVM.

Idem Commentarius videtur deſtruere peccatum originis.

1 AVthor igitur illius Commentarij quamuis admittat cum quibuſdam Pelagianis quorum meminit, Beatus Auguſtinus libro 4. ad Bonifac. cap. 4. per Adam mortẽ corporalem ad nos tranſijſſe: explicat tamen illud Apoſtolicum teſtimonium: *Corpus quidem mortuum eſt propter peccatum* (quod Auguſt. lib. primo de pecc. mer. cap. 4. 5. 6. 7. ſcribit eſſe euidentiſſimum ad probandum mortem corporalem propter peccatum fuiſſe inflictam) de ſola morte ſpirituali hominis; vt forte faueat callidè ſenſui aliorum Pelagianorũ, qui ſimilia Scripturæ loca de morte ſolius animæ interpretabantur: vt colligitur ex eodẽ Auguſt. l. 1. de peccatorum meritis c. 2. quia apertè dogmatizabant Adam ſic creatum fuiſſe, vt etiam ſine peccati merito more-

Rom. 8. 10.

moreretur, non pœnâ culpæ, sed necessitate naturæ.

2 Sed si quis forte prædicti authoris intentionem in hoc excusare tentauerit; fateor mihi eam, superiora consideranti, esse nimis suspectam, præterquàm quod peccatum originale tollere videatur. Nam quamquam supra cap. 5. ad Roman. dicat: *Manifestum esse in Adam omnes peccasse quasi in massa:* Subijciens statim: *Ipse enim per peccatum corruptus, quos genuit, omnes nati sunt sub peccato. Ex eo igitur cuncti peccatores, quia ex ipso sumus omnes.* Et iterum super illa verba eiusdẽ capitis. *Non sicut per vnum peccatum*, subdit, *vt cum delicto Adæ multi tenentur à morte secunda in inferno inferiori.* Quamquam (inquam) ista scribat, quæ videntur Apostolo congruere, quæque per se sumpta, sine scrupulo accipi possent catholicè dicta: peccatum tamen quod ex Adam trahimus, sic deinde super cap. 7. explicat, vt nihil aliud per illud intelligere videatur, quàm corruptionem solius carnis, siue peccatum in

membris habitans, animâ vniuſcuiuſque ab omni vitio manente illæsâ; niſi quando ipſa peccat, peccato proprio, legi carnis conſentiendo. *Propterea,* (inquit) *quia ipſa caro, & non anima ex traduce eſt, & ex origine carnis peccati.* Explicatque ibidem ſuper cap. 7. eſſe ſub peccato, nihil aliud eſſe, quàm originem trahere ex Adam, qui prior peccauit, & proprio delicto ſubiectum fieri
Cap. 5. peccato: negatq; ſuper illa verba. *Per vnius delictum in omnes homines in condemnationē:* illam condemnationem eſſe vniuerſalem, *quia ij ſolùm* (inquit) *ex vno Adæ peccato condemnantur, qui in ſimilitudine præuaricationis eius peccauerunt.* Conſequens igitur eſt, hunc Commentarium liberos facere infantes, qui ſine baptiſmo ex hac vita decedunt à damnatione, quam omnes homines Scriptura incurrere affirmat ex peccato Adami. Ipſi enim non peccant in ſimilitudine præuaricationis Adæ: ſoli enim Adulti ſic peccant, vt clarè ex Apoſtolo & Auguſt. ibidem colligitur.

3 Egregius ergo Doctor tot Pelagianiſmorum

morum adſtipulator, ab iſtis Theologis citatur ad ſuam ſententiam confirmandam, & ad Beati Auguſt. doctrinam infirmandam de damnatione peccato originali debita; quam Pelagiani non minus quàm ipſum originale peccatũ reſpuebant. Quid igitur quæſo præiudicij doctrinæ S. Auguſtini afferre poteſt, ſi Pelagianus ille dicat propter peccatum Adæ, paruulos gehennam non mereri? aut ſi Pelagiani hominis authoritas contra doctrinam beati Auguſt. valere putatur; vera Chriſti Domini gratia deſtruatur; ac conſequenter Chriſtum gratis eſſe mortuum dicatur; Sanctorum prædeſtinatio ad ſolam præſcientiam reducatur; non ſolùm gehenna, ſed nulla damnatio propter peccatum originale admittatur; atque tandem ipſum originale tamquam fabula irrideatur, & Pelagiana hæreſis in ſuum thronum reponatur? Sed abſit tam extrema dementia à cordibus Chriſtianis, à filijs promiſſionis, à vaſis miſericordiæ, ab eis qui columnæ & firmamento veritatis fortiter inhærent, vt non circum-

Idem Commentarius nullius eſſe authoritatis oſtenditur.

circumferatur omni vento doctrinæ. Quid igitur restat, nisi vt illud testimonium sub nomine Ambrosij citatum,& Commentarium illum Pelagianisticum,vnde idem testimonium depromitur, in posterum spernamus,& à Beatissimo Ambrosio suspicionem Pelagianæ hæresis propulsemus; qui ex hoc sæculo teste Beatissimo Augustino lib. 1. contra Iulian. cap. 4. antequam Pelagiani ebullirent,exiuit?

4 Sed hic non est omittendũ admonere, si hoc testimonium in quo asseritur gehennam peccato Adæ non deberi, Sancti Ambrosij esse recte probaretur; vt inde colligeretur,infantes cum solo illo peccato morientes,esse liberos à pœna ignis, seu sensus (vt Theologi qui hoc testimonium citant, contendunt) parùm aut nihil contra nos vrgere, ipsosque non dissimili argumento conuinci posse, ad ponendum in prædictis paruulis pœnam ignis: quia ipsorum primarij Magistri (vt infra probabimus) apertè docent,peccato in nascentibus ex Adam contracto, gehennam deberi. Omittant igitur

igitur in posterum nobis opponere illam authoritatem, cuiuscumque authoris sit; ne eis contra opponamus authoritatem sui Magistri,& consequenter suam; vnde ipsorum ora obstruemus. Excogitabunt enim (quia vinci nunquam fortè patientur) aliquas de gehenna interpretationes (ad saluandum suum Magistrum, saltem strepitu verborum, ab aperta inconstantia) quæ non minus nobis contra ipsos, quàm ipsis contra nos deseruient.

5 Vt tamen prædictum, quod Ambrosio probauimus supponi testimoniũ, à Theologis illis celebratum; non tantùm ex sola authoris infamatione, aut ex alijs eius assertionibus erroneis solummodo suspectũ putetur; examinandum est, an sententia ipsius sapiat Pelagianismum: vel saltem ei faueat; cum dicat. *Mors autem dissolutio corporis est, cum anima à corpore separatur; est & alia mors, quæ secunda dicitur, in gehenna: quam non peccato Adæ patimur; sed eius occasione proprijs peccatis acquiritur.* In quibus verbis vigilantissimè cauendæ sunt insidiæ

Cauendus in isto Cõmentario latens error Pelagianus

P huius

huius Commentarij, ne latibulum præbere in hoc teſtimonio permittatur dogmati Pelagianiſtarum de peccato originali; quia tam non explicat, ſed implicat illis verbis, vt potius horrendæ obſcuritati ſtudere videatur, qua ſe tegat, ne error in eo facile deprehendatur, & ſimul ambiguitati, vt omnia ſaluo Pelagiano dogmate exponere poſſet. Quid eſt enim, homines non pati mortem ſecundam gehennæ peccato Adæ, ſed ex eius occaſione proprijs peccatis illam acquirere; niſi id quod poſtea in expoſitione eiuſdem capitis dicit? *Condemnationem*, ſcilicet, ***ex peccato Adæ ſecutam***, *non eſſe generalem*, *neque omnes comprehendere*, *ſed eos* ***tantum vno Adæ peccato condemnatos eſſe***, *& à morte ſecunda teneri in inferno inferiori*, *qui in ſimilitudine præuaricationis Adæ peccauerunt*.

6 Nullam igitur agnoſcit damnationem ex vno Adæ peccato in aliquo, niſi in eo, qui peccat, peccato proprio. Dicit igitur homines proprijs ſolùm peccatis eſſe damnatos; additque *ex vno Adæ peccato*, *ſeu eius* *occa-*

occaſione; tum fortè, quia Adam prius peccando, exemplum poſteris dedit, tum certe (vt aperte explicat ſuper cap. 7.) *Quia ex Adam, qui prior peccauit, originem trahimus, ſubiecti proprijs peccatis, quia corpus habemus concupiſcentiâ, quæ ad peccatum ſtimulat, corruptum, ex vitio animæ Adæ; ex quo prius corpus proprium Adæ corruptum fuit; vnde corpora noſtra, quæ per originem ex traduce illius corporis deſcendunt, corrumpuntur, concupiſcentiam vt dictum eſt, trahentia; ad quam* (inquit) *concupiſcentiam Diabolus accedit, tamquam ad ſuam legem, & manet quaſi in peccato peccatum; quia caro iam peccati eſt, vt decipiat hominem ſuggeſtionibus malis.*

7 Ecce clare quomodo nullum peccatum Adæ in poſteris agnoſcit iſte author, quod non ſit peccatum propriæ actionis, in ſimilitudinem ſcilicet præuaricationis Adæ commiſſum, præter peccatum quod in membris habitat. & qua ratione, peccatum propriæ actionis vocat peccatum Adæ, *ſiue delictum proprium paternum* (vt ipſe ibi loquitur) quia ſcilicet occaſione

peccati Adæ committitur, ex quo ad nostra corpora, concupiscētia transit, quæ peccatum propriæ actionis parit. Quid igitur mirum est, si iste author Pelagianus, consequenter ad suum pestiferum dogma, condemnationem ignis in posteris Adæ, non admittat, propter solum peccatum Adæ, ante peccatum propriæ actionis vniuscuiusque. Numquid ergo ei succensebimus, quia quem immunem putat ab omni delicto & peccati macula, eum à morte secunda gehennæ liberat? nonne ipse sanctissimus Magister clamat epist. 106. *Quemquam vero immeritū, & nulli obnoxium peccato, si Deus damnare creditur; alienus ab iniquitate non creditur.* Cui concordat illa eius alia sententia lib. 3. contra Iulian. cap. 18. *Bonus est Deus, iustus est Deus; potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est; non potest quemquam sine meritis damnare, quia iustus est.*

Deus potest hominem sine meritis saluare, non tamen sine demerito condemnare.

8 Non ergo hunc Commentatorem reprehendimus, quia putat innocentes & ab omni peccato immunes, ad pœnas gehennæ

næ à Deo damnari non posse; quod nos cum B. August. inconcusse tenemus; constrepant, licet multi, absoluto Dei dominio plaudentes, quos alibi ex proprijs August. principijs latissime impugnauimus: sed eum potius reprehẽdimus, tum quia ipsum originale peccatum prorsus tollere videtur, prout iam ex eius verbis probauimus, atque adeò in hoc Pelagiano principio fundatus, putat falsò & erronee, omnes homines esse omninò innocentes ante peccatum propriæ actionis; tum quia dicendo, nulli posterorum Adæ debitam esse mortem secundam gehennæ propter peccatum Adæ ante peccatum propriæ actionis vniuscuiusque (vt in citato testimonio docet) forte euacuare consequenter videtur peccatum originale in paruulis, quos sic à gehennæ obligatione, & per consequens à morte secunda liberat. Quod vt euidentius appareat, duo discutere debemus; primum est, An pœna gehennæ, seu mors secunda gehennæ sit peccato originali, seu habentibus solum originale debita; quod sequenti capi-

 ti capi-

ti capite præſtabimus: ſecundum eſt, vtrum negantes eam gehennæ mortem paruulis ſine Baptiſmo morientibus, forte euacuare in eis videantur peccatum originale; quod poſtea proſequemur.

Oſtenditur clariſsime pœnam gehennæ eſſe peccato originali debitam.

CAPVT VNDECIMVM.

1 SEd vt dilucidius illud primum in hoc capite præſtemus, ſi tamen diligentius id facere poſſimus quàm iam hucvſque fecimus: recordandum eſt ex Beato Auguſt. lib. 13. de Ciuit. Dei, cap. 2. & ſerm. 162. de tempore, duplicem eſſe hominis mortem, vt ex Scripturis Sanctis colligitur. *Noſſe enim* (inquit) *debemus, dilectiſſimi Fratres, duas eſſe mortes, & duas eſſe reſurrectiones. Dicitur enim mors prima, dicitur & ſecunda. Porrò primæ mortis, duæ ſunt partes, vna qua peccatrix anima, per culpam diſceſsit à Creatore ſuo: altera, qua indicante Deo excluſa eſt per pœnam de corpore*

Duplex eſt mors, & reſurrectio etiam duplex.

Primæ mortis duæ partes.

pore ſuo. Mors autem ſecunda, ipſa eſt corporis & animæ punitio ſempiterna. Per mortem verò ſecundam, anima ſolius mali hominis in æternum cum corpore ſuo cruciatur. Eodem modo illam duplicem mortem explicat vbi ſupra de Ciuitate. *Mors igitur* (inquit) *animæ fit cum eam deſerit Deus; ſicut corporis, cum id deſerit anima. Ergo vtriuſque rei, id eſt, totius hominis mors eſt, cum anima à Deo deſerta, deſerit corpus: Ita enim nec ex Deo viuit ipſa, nec corpus ex ipſa; huiuſmodi autem totius hominis mortem, illa ſequitur, quam ſecundam mortem diuinorum eloquiorũ appellat authoritas. Hanc Saluator ſignificauit, vbi ait; Eum timete qui habet poteſtatem, & corpus, & animam perdere in gehennam, quod cum antea non fiat, quàm cum anima corpori ſic fuerit copulata, vt nullà diremptione ſeparentur: mirum videri poteſt, quomodo corpus ea morte dicatur occidi, qua non ab anima deſeritur, ſed animatum ſentienſque cruciatur.* Hæc S. Aug.

2 Quo conſtituto; videndum eſt quam mortem meruerit, primus homo peccando;

do; an primam, secundùm eius prædictas partes: mortem scilicet, tàm corporis, quàm animæ; an secundam mortem; an vtramque, primam & secundam. Consulamus igitur de hac celebri difficultate, sapientissimum, sublimissimum, & excellentissimum Ecclesiæ post Apostolos oraculum, Beatissimum dico Augustinum, qui libro supra citato de ciui. ca. 12. eandem quæstionem proponit, & soluit sequentibus verbis: *Cum ergo requiritur, quam mortem Deus primis hominibus fuerit comminatus, si ab eo mandatum transgrederentur acceptum, nec obedientiam custodirent: vtrum animæ, an corporis, an totius hominis, an illam, quæ secunda dicitur? Respondendum est, omnes. Prima enim constat ex duabus, vnâ animæ, alterâ corporis: secunda, est omnibus tota. Sicut enim vniuersa terra ex multis terris, & vniuersa Ecclesia ex multis constat Ecclesiis: sic vniuersa mors ex omnibus: quoniam prima constat ex duabus, vnâ animæ, alterâ corporis; vt sit prima totius hominis mors, cum anima sine Deo & sine corpore ad tempus pœnas luit: secun-*

Vtramque mortem meruit Adam suo peccato.

ſecunda vero, vbi anima ſine Deo cum corpore pœnas æternas luit. Quando ergo dixit Deus primo illi homini, quem in Paradyſo conſtituerat, de cibo vetito; Quacumque die ederitis ex eo, morte moriemini; non tantum primæ mortis partem priorem, vbi anima priuatur Deo; nec tantùm poſteriorem, vbi corpus priuatur anima; nec ſolùm ipſam totam primam, vbi anima & à Deo, & à corpore ſeparata, punitur: ſed quicquid mortis eſt vſque ad nouiſſimam, quæ ſecunda dicitur, & qua eſt nulla poſterior, comminatio illa complexa eſt. Hæc omnia B. Auguſt.

3 Tertio, obſeruandum eſt omnes Adæ poſteros ex eo per ſeminalem propagationem deſcendentes (ſecluſo ſpecialiſſimo priuilegio paucorum excellenter Sanctorum, qui toti Eccleſiæ noti ſunt) naſci cum obligatione eiuſdem pœnæ duplicis mortis, quam Deus comminatus eſt Adamo, quamque ipſe poſtea peccando incurrit; vt patet ex eodem Sanctiſſimo Magiſtro vbi ſupra de Ciuit. cap. 3. & 14. *Quamobrem* (inquit) *fatendum eſt primos*

Adæ poſteri naſcuntur cum obligatione pœnæ duplicis mortis.

Auguſt. de Ciuit.

Q *quidem*

quidem homines peccatores, ita fuisse morte mulctatos, vt etiam quidquid eorum stirpe esset exortum, eadem pœnâ teneretur obnoxium. Non enim aliud ex eis, quàm quod ipsi fuerunt, nasceretur: pro magnitudine quippe culpæ illius, naturam damnatio mutauit in peius; vt quod pœnaliter præcessit in peccantibus hominibus primis, etiam naturaliter sequeretur in nascentibus cæteris. Et paulo post, *In primo igitur homine per fœminam in progeniem transiturum vniuersum genus humanum fuit, quando illa coniugum copula Diuinam sententiam excœpit; & quod homo factus est, non cum crearetur, sed cum peccaret & puniretur; hoc genuit; quantum quidem attinet ad peccati & mortis originem.* & cap. illo 14. *Omnes enim fuimus in illo vno, quando omnes fuimus ille vnus, qui per fœminam lapsus est in peccatum, quæ de illo facta est ante peccatum. Nondum erat nobis singillatim creata & distributa forma, in qua singuli viueremus; sed iam natura erat seminalis, ex qua propagaremur; quâ scilicet propter peccatum vitiatâ, & vinculo mortis obstri-*

cta,

ctâ, iustèque damnatâ, non alterius conditionis homo ex homine nasceretur: ac per hoc à liberi arbitrij malo vsu, series huius calamitatis exorta est, quæ humanum genus, origine deprauatâ, velut radice corruptâ, vsque ad secundæ mortis exitium, quæ non habet finem, solis eis exceptis, qui per gratiam Dei liberantur, miseriarum connexione perducit. Idem habet sermone superius citato. *Vtraque ergo* (inquit) *mors omnem hominem tenebat obstrictum; quia naturæ transgressio vnumquemque peccatis propagat obnoxium.* Ser. 162. de temp.

4 Nec hîc responderi potest Augustinum velle, omnes nasci de facto, quando nascuntur, obnoxios primæ morti, & etiam secundæ; sed si ad ætatem maiorem peruenerint, in qua Deum peccando, peccato propriæ actionis, deserunt. Huic enim euasioni manifeste aduersantur illa verba: *Vt quod pœnaliter præcessit, in peccantibus hominibus primis, etiam naturaliter sequeretur in nascentibus cæteris.* In quibus verbis non intendit Augustinus docere obligationem vtriusque mortis primæ & secundæ sequi *Quædam responsio reijcitur.* dicto cap. 3.

 poste-

posteros Adæ ex necessitate naturæ humanæ secundum se, seu ex principijs eius essentialibus, aut non esse pœnaliter in eis: vtrumque enim in doctrina Augustini & veritatis falsum esset, vt sæpè aliàs ostendimus; sed solùm affirmat obligationem vtriusque mortis, esse in primis parentibus pœnalem, quia eis inflicta est propter peccatum; non autem naturalem; quia cum illa obligatione ab initio conditi non fuerunt; esse verò in eorum posteris, non solùm pœnalem, sed & naturalem, quia cum illa nascitur omnis homo; quo modo loquitur de concupiscentia, libr. 4. contra Iulian. cap. 9. *Ego autem non dico, vt me dicere affirmas, naturale non esse sine quo natura non est: sed dico naturale appellari vitium sine quo nunc natura humana non nascitur; quæ tamen sic instituta non est ab initio:* & lib. 5. contra eundem. cap. 5. *Quod autem nunc agitur, naturalem esse libidinem, & ego dico, quia cum illa nascitur omnis homo; & tu multo amplius, qui dicis, quòd cum illa sit conditus primus homo.*

5 Igitur

Pœna peccati Adæ ad posteros transiuit eadem quam ipsi sibi meruit.

5 Igitur ex ſupradictis verbis apertè conuincitur, ſecundum mentem B. Auguſtini totum quod præceſſit pœnaliter in primis hominibus, & conſequenter obligationem vtriuſque mortis, primæ & ſecundæ, eſſe naturaliter, hoc eſt, à natiuitate in naſcentibus cæteris. Et hoc manifeſtè ſignificant illa alia verba; *Sed eoſdem primos peccatores ita fuiſſe morte mulctatos, vt etiam quidquid eorum ſtirpe eſſet exortum, eadem pœnâ teneretur obnoxium. Non enim aliud ex eis, quàm quod ipſi fuerint, naſceretur.* Hocque clare innuunt alia illa verba ſupra citata: *In primo igitur homine* &c. vt conſideranti ea, facile patebit. Idem ſignificant illa verba cap. 14. ſupra citata, quæ nullum alium ſenſum admittunt; *Sed iam natura erat ſeminalis ex qua propagaremur, quaſcilicet propter peccatum vitiatâ, & vinculo mortis obſtrictâ iuſteque damnatâ, non alterius conditionis homo ex homine naſceretur; ac per hoc, à liberi arbitrij malo vſu ſeries huius calamitatis exorta eſt, quæ humanum genus origine deprauatâ, velut radice corruptâ, vſque ad ſe-* Eiuſdem c. 3. Ex eodem c. 3.

cunda mortis exitium, qua non habet finem, ſolis eis exceptis, qui per gratiam Dei liberantur, miſeriarum connexione perducit. Hæc Auguſt. Ergo nullus ex naſcentibus qui per gratiam Dei non liberatur, caret ſecundæ mortis obligatione.

Obligatio primæ & ſecundæ mortis comitatur peccatum Originale. In fine.

6 Tandem, totum hoc, obligationem ſcilicet, non ſolum primæ mortis, ſed etiam ſecundæ, comitari peccatum originale, probatur liquidiſſimè ex alijs Auguſtini verbis cap. 3. ſupra citato, vbi loquens de peccato originali, ſubijcit: *A quo peccati vinculo, ſi per mediatoris Chriſti gratiam ſoluuntur infantes: hanc ſolam mortem perpeti poſſunt, quæ animam ſeiungit à corpore; in ſecundam vero illam, ſine fine pœnalem, liberati à peccati obligatione, non tranſeunt.* Quid clarius, quam habentes ſolum originale, non liberari à ſecunda morte, ſi moriantur; niſi antè per gratiam Chriſti à peccati originalis vinculo redimantur. Huius autem obligationis omnium eorum, qui peccato originali inficiuntur, ad ſubeundam pœnam æternam, quæ cum ſecunda morte ge-

te gehennæ coincidit (vt ſtatim dicemus) ſi non liberantur, idem Magiſter rationem reddit lib. 21. de Ciuit. cap. 12. vt ſupra oſtendimus.

Idem probatur argumento ad hominem.

7 Accedit ad ſupra dicta teſtimonia, authoritas Theologorum quos impugnamus, qui aperte fatentur, gehennam, quæ eſt ſecunda mors (vt infra videbimus) deberi peccato, quod ex Adamo contrahitur. Quærentes enim, vtrum pueri in ſtatu innocentiæ nati, fuiſſent in iuſtitia confirmati, atque partem negantem amplectentes, illud Beati Gregorij teſtimonium ſibi obijciunt: *Si Parentem primum nulla peccati putredo corrumperet, nequaquam ex ſe filios gehennæ generaret*. Ad quod reſpondent, ideò Sanctum Gregorium hoc dixiſſe, quia ſi Adam non peccaſſet, filij eius naſcendo non contraherent ab ipſo peccatum, quod eſt cauſa gehennæ. Quid manifeſtius hac iſtorum confeſſione, qua confitentur peccatum ex Adamo contractum eſſe cauſam gehennæ; & ideò verè dictum fuiſſe à Gregorio, ſi Adam in ſua innocentia duraſſet, ipſum

ipſum ex ſe non generaturum filios gehennæ; quia filij eius non naſcerentur tunc, ipſo inſonte manēte, cum peccato, quod ex ipſo contraherent, quodque eſt cauſa gehennæ? Ergo clarè fatentur, Adamo peccante, ſicut de facto peccauit, & filios, qui ab ipſo peccatum originale contrahunt, procreante, ipſum generare eos ex ſe filios gehennæ; ergo negare non poſſunt peccato originali gehennam deberi. Sed nunc ab alio capite incipiamus.

Idem intentum, videlicet pœnam gehennæ Originali deberi, amplius confirmatur.

CAPVT DVODECIMVM.

Qui non erit particeps primæ resurrectionis, erit necessario morti secundæ obnoxius.

Apocal. cap. 20. ver. 6.

1 EAdem veritas ex Auguſtino & Sanctis confirmari poteſt. Nam certum eſt in omnes homines, qui non erunt participes reſurrectionis primæ, ſecundam mortem habituram poteſtatem; vt Auguſtinus colligit ex illo Apoc. 20. *Beatus & ſanctus qui habet partem in reſurrectione prima: in his ſecunda mors non habet poteſtatem.* Sed

Sed morientes cum ſolo originali non ſunt participes reſurrectionis primæ: ipſe enim particeps illius reſurrectionis eſt, teſte Auguſtino lib. 20. de Ciu. ca. 6. & 9. *Qui non ſolùm à morte, quæ in peccatis eſt, reuiuiſcit; verùm etiam in eo quod reuixit, remanebit.* ergo in morientes cum ſolo originali ſecunda mors habebit poteſtatem. August.

2 Et verè, vt ex Aug. colligitur lib. 6. contra Iul. cap. 4. importunè ſatis contenderetur figulum illum ſicut facit miſericorditer multa vaſa honoris ex maſſa damnata, qui ſine proprio rectefacto erunt participes ſecundæ reſurrectionis, ac gaudij ſenſibilis; non poſſe ſimiliter iuſtè facere ex eadem maſſa damnata, multa vaſa contumeliæ, qui ſine proprio malefacto erunt participes ſecundæ mortis, ſiue doloris ſenſibilis; quia ſcilicet non liberantur à maſſa illa, quæ ſignificatur ſecundum Auguſt. libr. 1. operis imperfecti numero 126. cum dicitur: *Ex vno omnes in condemnationem*; quæ certè condemnatio, de qua Scriptura tam ſæpè loquitur, coincidit cum illa vera morte, Rom. 5.

Sicut quidam ſine proprijs meritis miſericorditer ex maſſa dãnationis liberantur, ita in eadẽ alij iuſtiſſimè manent æternis pœnis addicti.

R de

de qua Dominus loquebatur, *Mortem non*
Ioan.8. *videbit in æternum:* Super quæ verba Au-
Auguſt. guſt. tract. 43. in Ioan. *Cum ergo & morituris loqueretur & moriturus loqueretur; quid ſibi vult quod ait, Qui ſermonem meum ſeruauerit, mortem non videbit in æternum: niſi quia videbat Dominus aliam mortem, de qua nos liberare venerat? mortem ſecundam, mortem æternam, mortem gehennarum, mortem damnationis cum Diabolo & Angelis eius. Ipſa eſt vera mors* quæ pœna æterna vocatur; quia ad mortem primam, & conſequenter ad pœnam temporalem pertinet quicquid anima ſine Deo & ſine corpore ad tempus, hoc eſt vſq; ad extremum iudicium luit: vt colligitur ex Auguſt. libr. 21. de Ciuit. cap. 13. & libr. 13. cap. 2. & 12. & ſæpè aliàs. Supradictis congruit illud Au-
Auguſt. guſtin. vbi ſupra, de Ciuit. *& ideò cum dies venerit quo fiet & corporum reſurrectio; non ad vitam de monumentis procedent, ſed ad iudicium; ad damnationem ſcilicet, quæ ſecunda mors dicitur.* & in Enchir. cap. 92. *Neque enim fatigare nos debet incerta eorum habi-*

habitudo vel pulchritudo, quorum erit certa & sempiterna damnatio. Nec moueat quomodo in eis erit corpus incorruptibile, si dolere poterit; aut quomodo corruptibile, si mori non poterit: Non est enim vera vita, nisi vbi fæliciter viuitur: nec vera incorruptio, nisi vbi salus nullo dolore corrumpitur. Vbi autem infælix mori non finitur; (vt ita dicam) mors ipsa non moritur; & vbi dolor perpetuus non interimit, sed affligit, ipsa corruptio non finitur. Hæc in Sanctis Scripturis secunda mors dicitur, quam Saluator secundum eundem Augustinum lib. 13. Ciu. cap. 2. significauit quando ait; *Eum timete qui habet potestatem & corpus & animam perdere in gehennam.* vnde reprobi filij perditionis vocantur; quos propterea August. sæpè perditos appellat. *Sola enim gratia* (inquit in Enchirid. cap. 99.) *redemptos discernit à perditis, quos in vnam perditionis concreuerat massam ab origine ducta causa communis.*

3 Ex his igitur Scripturarum & Augustini solidissimis principijs manifestissimè constat, Adamum peccando primum illud

magnum peccatum, quo naturam humanam in deterius mutauit, meruiſſe ſibi vtramque mortem, primam & ſecundam; omneſque eius poſteros, qui ab eo per ſeminalem propagationem deſcendunt, quia in eo omnes fuerunt, quando diuinam ſententiam ſuæ damnationis excepit, eidem obligationi vtriuſque mortis, primæ & ſecundæ (vt verum ſit, *ex vno omnes in condemnationem*) ex ſe naſcendo ſubiacere; imò de facto obnoxios eſſe: excepto paucorum priuilegio ſupra memorato, eorum ſcilicet, qui vel in vtero ſanctificati ſunt, vel qui per mirabilem gratiæ omnipotentis anticipationem, Sancti concipiuntur: quod vltimum ſoli Beatiſſimæ Virgini ex ſupradictis filijs Adam contigiſſe, Eccleſia ſoli ei, & nulli alteri Conceptionis feſtum celebrando, ſignificat. Igitur infallibile eſt infantes Adæ poſteros, qui ex hac vita ſine baptiſmo diſcedunt,

Rom. 5.

Lege B. Aug. ſer. 113. de diuerſis, aſtruentem diem paſſionis S. Cypriani ab Eccleſia celebrari, non autem d'ē natiuitatis, quia in eo traxit originale peccatum; vt inde minimè cunctetis, non ſolùm natiuitatem Virginis, quam fideles non cōtinuò ab eius obitu (vt patet ex lib. 50 homil. hom. 44 ſed poſt aliquot ſæcula Deo ſic diſponente celebrare cœperunt, verum & eius Conceptionem, quam Chriſti Eccleſia non ſtatim ab initio, ſed tempore à Diuina prouidentia præordinato colere cœpit, ac Dei beneficio iam nullo contradicere audente, feſto ſpeciali per orbem Chriſtianum colit, immaculatam prædicare.

ſcedunt, quia à peccati vinculo per gratiam non liberantur, in mortem illam ſecundam ſine fine pœnalem tranſire, iuxta obligationem communem in naſcentibus contractam, qua perditur corpus & anima in gehennam, ſecundum Saluatoris dictum ſupra citatum; eâ enim morte corpus, non ab anima deſertum, *ſed animatum ſentienſque*, (vt rectè ſupra Auguſtinus) *cruciatur.*

4 Nullam enim aliam mortem ſecundam in Scriptura aut Auguſtino aduerſarij inuenient, qua omnes damnati ſine fine, ſiue in æternum, punientur; vt colligitur ex illo Euãgelij loco, & patet ex Apocal. Ioan. in qua ſola ni fallor definitur, quid ſit ſecunda mors, quam omnes damnati, ſeu qui non fuerint in lib. vitæ, ſiue qui non erunt participes primæ reſurrectionis patientur poſt iudicium: *& Infernus* (inquit cap. 20. Apocal.) *& mors miſſi ſunt in ſtagnum ignis. Hac eſt mors ſecunda.* & cap. 21. *In ſtagno ardenti igne & ſulphure; quod eſt mors ſecunda.* Stagnum ignis vocatur mors ſecunda, quia cauſat mortem ſecundam, illam ſcilicet pu-

Nullã eſſe aliam ſecundam mortẽ præter ſtagnũ ignis æterni, probatur ex ſcr. & Auguſtino.

nitionem æternam corporis & animæ: vbi causa vocatur nomine effectus, stagnum
cap.92. mors, de qua morte Augustinus in Enchir. loco supra citato, *Vbi autem* (ait) *infelix mori non finitur; vt ita dicam mors ipsa non moritur: & vbi dolor perpetuus non interimit,*
cap.93. *sed affligit; ipsa corruptio non finitur. Hæc in scripturis sanctis secunda mors dicitur. Nec prima tamen mors, qua suum corpus anima relinquere cogitur, nec secunda, qua pœnale corpus animam relinquere non permittitur, homini accidisset, si nemo peccasset.* Et lib. 21. de Ciuit. cap. 3. *Non enim nulla, sed sempiterna mors erit, quando nec viuere anima poterit, Deum nõ habendo; nec doloribus corporis carere, moriendo. Prima mors animam nolentem pellit de corpore; secunda mors animam nolentem tenet in corpore: ab vtraque tamen morte communiter id habetur, vt quod non vult anima, de suo corpore patiatur.* & lib. 19. cap. 28. *Eorum autem qui non pertinent ad istam ciuitatem Dei, erit è contrario miseria sempiterna, quæ etiam secunda mors dicitur: quia nec anima ibi viuere dicenda est, quæ à Dei vita aliena erit; nec corpus,*

pus, quod æternis doloribus subiacebit. Ac per hoc ideo durior ista secunda mors erit, quia finiri morte non poterit. & lib. 13. cap. 2. *Verum* sub fin. *in damnatione nouissima, quamuis homo sentire non desinat: tamẽ quia sensus ipse, nec voluptate suauis, nec quiete salubris, sed dolore pœnalis est, merito mors est potius appellata, quam vita; ideo autem secunda, quia post illam primam est, qua fit cohærentium diremptio naturarum, siue Dei & animæ, siue animæ & corporis.*

5 Admittatur ergo (vt verificetur *Ex vno omnes in condemnationem*, paruulos sine liberatione à vinculo originalis, decedentes, cruciari atq; perdi post iudicium, morte secundâ; & consequenter gehennâ, aliam enim mortem secundam sacræ litteræ & Augustinus non agnoscunt; aut animose atque aperte prædicetur (contra supradictũ illud, ab his tamen admissum, Adam videlicet ex se filios gehennæ generare:) eos non solum à morte secunda, sed etiam à morte prima totius hominis, qua anima Deum deserens, non solum à corpore suo, sed etiam à Deo

Deo vitâ suâ pœnaliter separatur, esse omnino immunes. Ista enim ideò verè prima totius hominis vocatur quia illam secũdam antecedit, diuina lege sequuturam. Quod si semel asseritur, Pelagiana hæresis triumphabit, quæ nullam damnationem in paruulis admittebat. Quis igitur tantæ euidentiæ, tanta authoritatum ac rationum contestatione munitæ, in posterum contradicet; nisi qui procliuior erit quærere potius quid contra ea respõdeat, quæ eius coniecturæ, in quam semel irruit, obijciuntur; quàm retractare id, quod retractandum esse tam efficaciter probari videtur.

Indagatur an ille Commentarius pœnã gehennæ Originali deberi negans, omnésque in hoc illum sequentes, euacuent forte Originale? aliæque opiniones apud quosdam celebres, discutiuntur.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

1 HOc igitur primo ex duobus, quæ superius promisimus, stabilito ac reten-

retento; Secundum, quod disceptare polliciti sumus; nunc venit discutiendum, an qui scilicet paruulos sine baptismo morientes, cruciari morte secunda gehennæ negat (vt supra dictus Commentarius, ac multi post eum negant:) euacuet forte consequenter in eis, velit nolit, peccatum originale: quod sic breuiter inuestigari potest. In supradictis, copiosè satis ostendimus mortem secūdam ex Diuina iustitia esse debitam peccato originali, ac per consequens, illam mortem deberi omnibus, qui in eo peccato ex hac vita decedunt: simulque probauimus sacras paginas & beatissimum Augustinum, nullam aliam mortem secundam agnoscere, nisi perpetuum cruciatum animæ simul & corporis in gehenna: iudicet ergo lector, an qui negat paruulos ex hac vita sine liberatione gratiæ exeuntes, ad cruciatum gehennæ peruenire; velit nolit, etiam neget mortem secundā esse eis debitam; & per consequens, an non euacuare forte in eis videatur originale; quod sine tali debito, seu merito, secūdum supradicta scripturarum & Augustini (vt arbitrior)

An qui pœnam sēsibilē cruciatus æterni negant originali peccato deberi, ipsum peccatū orig. prorsus euacuare cōuincantur.

S soli-

solidissima principia, in nemine reperiri potest.

2 Confirmatur. Nam quamuis Semipelagiani peccatum originale, cum Ecclesia

S. Prosp. fatebantur, merito id ipsum à Sancto Prospero euacuare censebantur (in Epist. ad Demetri. §. *Sed hoc eos* & libr. 1. de vocat. genti. cap. 18. & carm. de Ingra. cap. 42. & sæpe aliàs) quia læsionem naturæ, qui est effectus qui ad illud peccatum secundum scripturas secutus est, negebant; quam etiam læsionem ideo ipsi Pelagiani negabant, ne cõsequenter inde peccatum originale fateri cogerentur; teste Sancto Leone Epistol. 85. alias 86.

S. Leo PP. An non ergo simili modo, qui mortem secundam (quæ cum pœna æterna reprobi coincidit, quæque ad originale, ex Diuina ordinatione sequitur) in paruulis, qui hinc sine liberatione gratiæ ad aliam vitam transeunt, non fateatur, velit nolit, conuinci forte videatur in eis euacuare peccatum originale? Quæ sane consequentia Pelagianos ipsos non latuit vt patet ex Iulian. apud August. libr. 2. operis imperfecti circa medium.

num.

num. 95. 97. & 99. vbi contendit, ad hominem quasi argumentando, Augustinum euacuare in paruulis peccatum originale, quia scribit lib. 2. de nuptijs & concupiscentia cap. 27. Super illa Apostoli verba, *multò magis abundauit. Quid est multo magis abundauit: nisi quia omnes qui per Christum liberantur, temporaliter propter Adamum moriuntur; propter ipsum autem Christum sine fine victuri sunt?* contendit (inquam) Iulian. ex illis Augustini verbis fraudulenter intellectis, ipsum euacuare originale, quia non dicit ibi, eos qui per Christum liberantur, sempiternè, aut morte secunda, sed morte temporali mori. Tu (inquit) *Iulianus per hoc peccatum tuum, id est, traducis, vnam dicis, an duas transisse mortes. Si vnam, & corporalem, vt hic confessus es, constat gratiam Christi antecellere peccato primi hominis, & iam nascitur nemo peccator, quia, sicut supra dixisti, regnum peccati est, vt in secundam homo mortem, id est, in pœnam perpetuam, præcipitetur.* Cui Augustinus respondet. *Ego dixi vna resurrectione beatorum, ambas mortes tolli: & istam, ne sit*

Rom. 5. 15. August.

Num. illo 59.

Vbi supra num. 100.

anima sine corpore suo; & illam, ne aggrauetur vel affligatur anima, etiam corpore suo. Ex quibus tum Augustini, cum Iuliani verbis constare videtur, fuisse indubitatum, eum qui pœnam mortis secundæ, siue gehennæ peccato originali negaret; conuinci quod peccatum originale euacuet.

Idem fatetur tãdem quidam grauis autor modernus, & argumẽto ad hominem probatur.

3 Quod sane quidam modernus Scholasticus, vir non solum inter modernos non infimæ classis, sed de vniuersa Ecclesia bene meritus, qui prædictos paruulos alibi cum cæteris Scholasticis à gehenna liberos manifestè facit propter supra citatas authoritates, Pontificis Innocentij: & illius Commentarij in Epistolam ad Roman. suæ ac suorum sententiæ immemor, vel suam forte corrigens, aperte fatetur; affirmat enim authorem quæstionum veteris ac noui testamenti euacuare peccatum originale, quia in illis quæstionibus docet paruulos Sodomorum, qui in illo incendio perierunt in subuersione Sodomæ, liberos fuisse à gehenna. Verba illius moderni, loquentis de authore illarum quæstionum, sunt hæc; *qu. 13. dicit paruulos filios*

filios, qui vnà cum parentibus perierunt in subuersione Sodomæ, liberos esse à gehenna; ac per hoc negat iste peccatum originis. Quid clarius? an non idem concedere teneantur Theologi illi qui explicant testimonium Sancti Gregorij supra citatum, *Adam non generaturum fuisse filios gehennæ, si ipsum nulla peccati putredo corrũperet: quia non nascerentur* (inquiunt) *in illo statu homines cum peccato ab Adamo contracto, quod est causa gehennæ?* Quia si paruuli morientes sine basptismo futuri sunt immunes à gehenna; quomodo nascuntur filij gehennæ? Quomodo nascuntur cum peccato originali, quod est, etiam secundum ipsos, causa gehennæ; quodque consequenter ipsum habentes, filios gehennæ facit?

4 An non igitur corruere forte videantur hinc, quædam ædificia aliarum suspicionum, quæ in quibusdam scholis celebria sunt, quæque super hoc fragili, ac iam fortè fracto fundamento, superioribus sæculis, à quibusdam authoribus erecta sunt? *vt, quod sit limbus ab Inferno distinctus, quo morientes*

Ex supradictis quorundam Theologorũ satis communia principia taxantur

cum ſolo originali deſcendunt, vbi nullam ſenſus pœnam perpetiuntur. Quod ſit impoßibile in aliquo reperiri veniale peccatum cum ſolo originali, ſine peccato actuali mortali; ne veniale ſemper maneat impunitum, quia in Lymbo puerorum non eſt pœna ſenſus, quæ veniali debetur; nec ad Infernum quiſquam detruditur ſine peccato actuali mortali. Et inde fieri, primum peccatum ad vſum rationis peruenientis, non poſſe eſſe veniale, ſed mortale. Tenerique vnumquemque ad vſum rationis peruenientem, ſub pœna peccati mortalis, ſtatim ſe conuertere ad Deum. An non iſta, euerſo illo fundamento immunitatis paruulorum à gehenna (ſi id ſufficienter euerſum eſſe probauimus) concidere forte conuincantur? & an non conſequenter cauendum ſit ne inde peccatum originale in paruulis forte conuincatur euacuari, teſte ſupradicto moderno, qui hoc de liberantibus paruulos à gehenna, indubitanter affirmat? præterquàm quod ea, quæ à quibuſdam modernis de illo præcepto primi inſtantis vſus rationis dicũtur vehementi fortè ſuſpicione euacuandi veram

veram Christi gratiam non carere, secũdum August. si eius principiis credatur; alibi fuse ostendimus.

Destruitur sentẽtia tristitiam à prædictis paruulis excludens, suadeturque illos necessario passuros tristitiam, etiamsi nullam ignis pœnam eos pati fingeremus.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

1 EX supradictis manifeste sequitur, paruulos sine baptismo moriẽtes passuros animæ dolorem. Si enim ex adductis à nobis hactenus clare cõstat, illos passuros dolorem corporis in gehẽna, post iudiciũ, quis negare poterit eos passuros animæ dolorẽ? Quæ corpore dolente, non dole re non potest; vt sæpe scribit Sanctus August. præcipuè libr. 21. de ciuit. cap. 3. *Si autem* (inquit) *consideremus diligentius dolor, qui dicitur corporis, magis ad animam pertinet. Animæ enim est dolere, non corporis, etiam quando ei dolendi causa existit à corpore, cum in eo loco dolet, vbi læditur corpus sicut ergo dicimus corpora sentientia, & viuentia* *Corpore dolente necesse est & animam dolere.*

viuentia, cum ab anima ſit corporis ſenſus & vita; ita & corpora dicimus dolentia, cum dolor corporis niſi ab anima eſſe non poſſit. Dolet itaque anima cum corpore, in eo loco eius, vbi aliquid contingit, vt doleat; dolet & ſola, quamuis ſit in corpore, cum aliqua cauſa, etiam inuiſibili triſtis eſt ipſa, corpore incolumi. Dolet etiam non in corpore conſtituta; nam vtique dolebat Diues apud Inferos quando dicebat, crucior in hac flamma. Corpus autem nec exanime dolet, nec animatum ſine anima dolet. Et ſuper Pſal. 87. In princ. enarrat. *Non enim vel ipſe qui dicitur corporis dolor, poteſt eſſe ſine anima; quem ineuitabiliter imminentem præcedit mæſtitia, quæ ſolius animæ dolor eſt. Dolere ergo anima etiam non dolente corpore poteſt; dolere autem corpus ſine anima non poteſt.* Ita ibi Auguſt. Quid igitur certius quàm animas vnitas corporibus, quæ in æternorum ignium durant tormentis, ſimul cum ſuis corporibus hoc experientes, dolere; & æternitatem tormentorum cogitantes, numquam finiendam, magnâ mæſtitiâ, quæ ſolius animæ dolor eſt; cruciari?

2 Sed

2 Sed esto, Infantes illi nullum post iudicium dolorem paterentur externum, vel internum à gehenna, vel ab horribili aspectu tenebricosi carceris ignei, aut à truculento Dæmonum conspectu, siue ab apprehensione perpetuæ seruitutis, in qua sub Dæmonis potestate serui tenentur; siue ex consideratione æternitatis tormentorum: probatur ex Diuo Augustino illos ex sola amissione regni Cœlorum, siue vitæ æternæ, passuros ingentem tristitiam, quæ est solius animæ dolor; & eos hac tristitia carere non posse. *Quid igitur* (inquit idem Augustinus lib. 6. contra Iulian. cap. 4. tractans de iisdem paruulis) *eum offenderunt, quos pariter innocentes, mundos, à se ad imaginem suam creatos, innumerabiles ab isto munere alienat, nec eorum voluntatem huius ineffabilis præuenit beneficij largitate; separans tot imagines suas à regno suo? Si hoc eis non erit malum; non ergo amabunt regnum Dei, tot innocentes imagines Dei. Si autem amabunt, & tantum amabunt, quantum innocentes amare debent regnum eius, à quo ad ipsius imaginem creantur: nihilne mali*

Infantes cum solo orig. peccato morientes aliquam passuros tristitiam necesse est etiamsi nullum ignis cruciatum sentirent.

de hac ipsa separatione patientur? nihil ne mali; hoc est, quasi diceret, nihilne doloris, iuxta ea quæ habet libr. 13. ciuitat. cap. 2. *An quià vita qualiscumque aliquod bonum est, dolor autem malum: ideò nec viuere corpus dicendum est, in quo anima non viuendi causa est, sed dolendi?*

3 Item sermon. 14. de verbis Apostoli, loquens de eisdem paruulis, probansq; contra Pelagianos, eos necessario tristari, ac sic insigniter puniri, etiamsi nullam iacturam paterentur ob baptismum non acceptum, quàm non admitti ad regnum cœlorum, vt Pelagiani dogmatizabant; sic scribit, *Nam & qui exulantur* (inquit) *viuunt si sani sunt; in doloribus corporis non sunt, nec torquentur, non carceris tenebris affliguntur; hæc illis sola pœna est, non esse in patria. Si amatur patria, magna pœna: si autem non amatur patria, peior est cordis pœna. Paruum malum est in hominis corde, qui societatem non quærit sanctorum, qui non desiderat regnum Cœlorum? si non desiderat, pœna est de peruersitate: si autem desiderat, pœna est de fraudata*

data charitate. In quibus locis ſupponit beatiſſimus Magiſter tamquam indubitatum, infantes illos amare regnum cœlorum, ſiue beatitudinem, ne alias perverſæ naturæ conuincantur; triſtarique neceſſario, quia à re quam amant in æternum ſeparantur.

4 Cuius ratiocinationis vis, vt plenius intelligatur, admonendum eſt, ineſſe homini naturaliter appetitum, ſeu voluntatem beatitudinis. Lege de hoc eundem lib. 4. contra Iulian. cap. 3. *Neque enim omnes homines* (inquit ipſe ibidem) *naturali inſtinctu immortales & beati eſſe vellemus, niſi eſſe poſſemus.* Et lib. 13. de Trinit. à cap. 4. vſque ad decimum; in Enchir. cap. 25. libr. 10. Confeſſionum, cap. 20. libr. 1. de libero arbit. cap. 14. de natura & gratia cap. 46. de moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 3. & ſæpiſſime in libris de Ciuit. Dei, maxime libro 14. cap. 25. vbi ſcribit *naturam humanam naturaliter expetere, vt mori falli, & offendi omnino non poßit, eique ſit certum, ita ſemper futurum,* hoc eſt, beatitudinem appetere.

Naturaliter ineſt homini appetitus beatitudinis.

Auguſt.

T ij 5 Hanc-

Gentiles Philosophi idem agnouerunt.

5 Hancque veritatem tam sibi persuasam, ipsi Philosophi gentiles habuerunt, vt *Cicero qui ex secta Academicorum fuit, quibus omnia dubia fuerunt* (vt recte notauit August. vbi supra de Trinitat. cap. 4.) *cum vellet in Hortensio dialogo ab aliqua re certa, de qua nullus ambigeret, sumere suæ disputationis exordiũ*, asserere non dubitauerit; *beati certe (inquit) omnes esse volumus.* & hunc beatitudinis appetitum esse à natura hominis inamissibilẽ, etiam ex peccato, docet idem Author in Enchiri. cap. 25. illis verbis, *Quæ tamen natura in malis suis non potuit amittere beatitudinis appetitum.* & lib. 22. ciuit. cap. 30. *Sicut enim prima immortalitas fuit, quam peccando Adã perdidit, posse non mori; nouissima erit, non posse mori: ita primum liberum arbitrium, posse non peccare; nouissimum, non posse peccare. Sic enim erit inamissibilis voluntas pietatis & æquitatis, quomodo est fœlicitatis; nam vtique peccando, nec pietatem, nec fœlicitatem tenuimus; voluntatem vero felicitatis; nec perdita felicitate perdidimus.*

6 Quibus sic prænotatis; probatur manifeste

feste rationes Augustini esse efficacissimas ad conuincendum in prædictis paruulis futuram tristitiam ob amissionem regni Cœlorum. Illarum enim rationum vis in hoc consistit. Prædicti paruuli amant beatitudinem naturaliter, habentque eius appetitum inamissibiliter; vt ex supradictis constat, & patet in sceleratissimis peccatoribus, in quibus horrenda crimina talem appetitum non delent; quod etiam Ethnici Philosophi penetrauerunt, qui hunc appetitum naturaliter inesse omni homini docuerũt: ergo cum per sententiam iudicis vniuersalis, certo illis paruulis constiterit, se in æternum ad beatitudinem Sanctorum non peruenturos, & experientia cognoscẽt, se nullam beatitudinem habere; ingenti tristitia afficientur. *Qui enim appetit quod adipisci non potest: cruciatur:* vt recte notauit idem Magister in lib. de moribus Ecclesiæ Cathol. cap. 3. quia vt ipse scribit libr. 21. de ciuit. cap. 3. *frustrata cupiditas, siue non perueniendo, quo tendebat, siue amittendo, quò peruenerat; vertitur in dolorem.*

Non adipisci bonũ concupitũ infert necessario tristitiam.

7 Et hæc ratio, procul dubio, ſuppoſitis his quæ fide ſunt certa, & aliis quæ lumine naturæ ſunt nota, manifeſtè conuincit, vt mirum videri poſſit, affectum ad propriam coniecturam in aliquo tantum præualuiſſe, vt à tam manifeſta veritate amplectenda, eum impediret. Et quidem, ſi infantes baptizati ex hac vita decedentes, vehementer gaudent, videntes ſe frui beatifico bono, quod naturaliter appetunt; neſcio quomodo credibile eſſet, infantes ſine baptiſmo morietes, non horrēdè triſtari, videntes ſe in æternum excluſos à bono beatifico, quod naturaliter amant: niſi quis vellet de nouo fingere (contra iſtos etiam Theologos quibuſcum diſputamus, qui non hoc, ſed contrarium dicunt) eoſdem infantes omninò futuros in anima & corpore ſtupidos, ſine aliquo ſenſu, quales ſi fuiſſent; cur in vniuerſali iudicio ad audiendam iudicis ſententiam apparerent? aut quare vniuerſale recte vocaretur illud iudicium, ſi ab eo aliquod genus hominum exciperetur.

8 Tandem, iſta ſententia, quæ paruulis illis

illis quietem ab omni dolore promittit, eos liberat à gehenna; atque adeò (teste supradicto moderno, illisque Theologis testibus, qui minus consequenter ad sua principia, quàm ad Scripturas, fatentur Adamum generare filios gehennæ, eos, qui ab eo peccatum contrahunt) peccatum originale in eisdem paruulis euacuare videtur.

Satisfit authoritatibus Nazianzeni & Pontificis Innocentij.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Greg. Nanzianz. quę pro se adducit, nullatenus fauet aduersarijs.

1 AD authoritatem illam Gregorij Nanzianzeni, dicendum, nihil in ea reperiri posse, quod Theologis illis faueat, vt patebit cuicumq; eam mediocri attẽtione legenti. Ibi enim quæstionem ex alterius persona sibi dissoluendam proponit, *An baptismi appetitio pro baptismo ducenda sit?* quam vt distinctè terminet, enumerat tria genera hominum, qui baptismum non consequuntur; quorũ primi baptismum non susci-

7 Et hæc ratio, procul dubio, suppositis his quæ fide sunt certa, & aliis quæ lumine naturæ sunt nota, manifestè conuincit, vt mirum videri possit, affectum ad propriam coniecturam in aliquo tantum præualuisse, vt à tam manifesta veritate amplectenda, eum impediret. Et quidem, si infantes baptizati ex hac vita decedentes, vehementer gaudent, videntes se frui beatifico bono, quod naturaliter appetunt; nescio quomodo credibile esset, infantes sine baptismo morientes, non horrendè tristari, videntes se in æternum exclusos à bono beatifico, quod naturaliter amant: nisi quis vellet de nouo fingere (contra istos etiam Theologos quibuscum disputamus, qui non hoc, sed contrarium dicunt) eosdem infantes omninò futuros in anima & corpore stupidos, sine aliquo sensu, quales si fuissent; cur in vniuersali iudicio ad audiendam iudicis sententiam apparerent? aut quare vniuersale rectè vocaretur illud iudicium, si ab eo aliquod genus hominum exciperetur.

8 Tandem, ista sententia, quæ paruulis illis

illis quietem ab omni dolore promittit, eos liberat à gehenna; atque adeò (teste ſupradicto moderno, illiſque Theologis teſtibus, qui minus conſequenter ad ſua principia, quàm ad Scripturas, fatentur Adamum generare filios gehennæ, eos, qui ab eo peccatum contrahunt) peccatum originale in eiſdem paruulis euacuare videtur.

Satisfit authoritatibus Nazianzeni & Pontificis Innocentij.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

1 AD authoritatem illam Gregorij Nanzianzeni, dicendum, nihil in ea reperiri poſſe, quod Theologis illis faueat, vt patebit cuicumq; eam mediocri attẽtione legenti. Ibi enim quæſtionem ex alterius perſona ſibi diſſoluendam proponit, *An baptiſmi appetitio pro baptiſmo ducenda ſit?* quam vt diſtinctè terminet, enumerat tria genera hominum, qui baptiſmum non conſequuntur; quorũ primi baptiſmum non ſuſci-

Greg. Nanzianz. quæ pro ſe adducit, nullatenus fauet aduerſarijs.

suscipiunt, quia eum aspernuntur; secundi eum differunt, quamquam non contemnendo, propter socordiam, & ad explendas libidines; postremi, qui in tertio genere positi sunt, baptismum non assequuntur, quia eum accipere non possunt, vel propter infantiam, vel propter inopinatum & violentum casum; quo efficitur (inquit) *vt ne cupientibus quidem, baptismum consequi liceat.* Hanc inter supradictos differentiam docet iste Sanctus, quod primi non solum aliorum scelerum pœnas pendent, sed & baptismi contempti; Secundi, etiam pœnas luent, quia baptismum omiserunt, sed leuiores, quia non ob contemptum, sicut primi, eo caruerunt; postremi (in quibus sunt infantes, qui à baptismo propter ignorantiam, vt ait, excidũt, & adulti, qui cupientes baptismum accipere, eum suscipere non possunt, quia inopinatò est eis erepta facultas eum suscipiendi) *nec cœlesti gloria, nec supplicijs à iusto iudice afficientur.* hoc est, Illi, qui cupiunt baptismum accipere, propter hoc suum desiderium, cum baptismum effectu non susceperint

perint, ad cœlum, siue ad gloriam non admittentur (*quia, quemadmodum* (inquit) *qui animo tantum & voluntate, non autem reipsa cadem perpetrauit non cœdis dānandus est*; Sic ille qui baptismum citra baptismi susceptionem expetiuit, non vim baptismi obtinet) nec infantibus imputabitur ad supplicium, carentia baptismi, quia non improbitate sua, illa caruerunt, sicut primi & secundi. Hac ergo ratione affirmat illos postremi generis, qui cupientes baptismum, quem re ipsa non suscipiunt, cœlesti gloria non afficiendos; & ex eorundem postremorum numero, paruulos ignorantes baptismum, supplicio non afficiendos. Nihil igitur iste sanctus Doctor hîc tractat, aut determinat de nostra cōtrouersia: an Infantes scilicet propter originale in quo moriuntur, supplicio afficientur: sed præcisè, an supplicio afficientur propter omissionē baptismi; sicut primi illi & secūdi, ea de causa supplicio afficiētur, propter scilicet baptismi omissionem.

2 Et hunc esse apertum sensum illius Doctoris, constat ex ratione quam ibi subijcit,

cit, cur Infantes, & illi alij baptiſmum cupientes, non afficientur ſupplicio; *quia hanc iacturam* (inquit) *paſſi potius fuerint, quàm fecerint:* vbi ſignificare non poteſt per *iacturam* quam non fecerunt, ſed pacientur, peccatum originale, quod ipſi ſecundùm fidem in Adam commiſerunt, atque adeò fecerũt: ſed ſignificat per illam iacturam, carentiam, ſeu omiſſionem baptiſmi, quam patiũtur & non fecerunt; ſicut primi & ſecundi, illã improbitatem contemptus, & ſtultitiæ potius fecerunt, quã paſſi ſunt. Potuiſſem parùm laborare de iſta Nazianzeni authoritate explicanda; deferendo adhuc tantùm eidem Sãcto Doctori, quantùm iſti moderni, ei deferunt; qui hãc ipſam eius authoritatem alibi parui pendunt; quòd in ea apertè negari videatur ſolum votũ, ſeu deſiderium baptiſmi, ſine reali eius ſuſceptione, aliquando ſufficere ad primam gratiam, & remiſſionẽ originalis, imò & ad gloriã obtinendam, ei, qui in extremis eſt, nec baptiſmũ poteſt re ipſa ſuſcipere. Iſta enim Nazianzeni authoritas, in hoc nullã commodam explicationẽ admittit; vnde potius

tiùs à prædictis reijcitur, quàm cōtraria sententia, de voti aliquãdo sufficientia (maximè post Trid.) deseratur. Nō ergo possunt negare illi Theologi, sed potius fatētur, in tertio illo genere nō baptizatorum, quos Nazianzenus ibi recenset, contineri adultos, qui Sacramētum baptismi non consequuntur, quamuis illud consequi cupiunt.

3 Aduertant igitur, sic se contendere dari aliquos, non solum infantes, sed etiam adultos, qui nec cœlesti præmio, nec supplicio à iusto iudice afficiētur; quia hoc de tertio illo genere Nazianzenus affirmat. Quid ergo (quæso) isti adulti, medij inter supplicium & gloriã, eos autores offenderunt, vt eis non fabricarent Paradysum terrestem; sicut Infantibus talem Paradysum ædificauerunt? Sed hactenus credo fuisse in Ecclesia, portentum inauditum, ac insigne paradoxum, asserere, aliquem adultum futurum post iudicium, qui nec cœlesti gloria, nec supplicio afficietur. Necesse igitur est Nazianzenum dixisse, contentos in tertio illo genere, nec cœlesti gloria, nec supplicio afficiendos,

dos, in ſenſu à nobis ſupra explicato.

Satisfit autoritati Innocētij Papa.

4 Ad authoritatem Pontificis Innocentij dicendum, ipſum rectè reſpondiſſe in capitulo *Maiores*, ad quæſtionem ſibi propoſitam; originale videlicet per baptiſmum dimitti non poſſe adultis dormientibus, vel amentibus, qui baptiſmo non conſenſerint, & cum originali ſimul habent mortale actuale; eius tamen ſecundam rationem ad hoc probandum, non eſſe ſatis efficacem, ſed tantùm ſuperficialem, vt bene gloſſa ibidem notat, atque adeò tantùm abeſſe putamus, Pontificem voluiſſe in prædicta ratione aliquid definire; vt potius certū ſit, ipſum nihil definire ibi cōtra noſtrā ſententiam. Hoc enim modo ſecundam rationē ibi proponit, non aſſerēdo, ſed quaſi diſputando: *præterea, pœna originalis peccati eſt carētia viſionis Dei; actualis vero pœna peccati eſt, gehēna perpetuæ cruciatus: vnde ſi dimitteretur alicui primum, altero non dimiſſo, talis non careret viſione Dei propter originale dimiſſum; & cruciaretur in gehēna perpetuò, propter reatū criminis actualis. Sed hæc tanquam incompoßibilia ſeſe minime*

nimè patiuntur, imò ſibi mutuò aduerſantur.

5 In qua ratione, rectè dicitur pœnam peccati originalis eſſe, carentiam viſionis Dei; ſed non ſolùm eſſe eius pœnam hanc carentiam, cum beato Auguſtino contendimus; in quo pontifex nobis non aduerſatur, qui nihil de hoc determinat. Sicut verè affirmantibus præter cruciatum gehennæ, carentiam viſionis Dei, mortali actuali deberi; nihil ipſe aduerſatur, quamuis ibi ſolùm dicat, eidem actuali cruciatum gehennæ deberi. Proinde eam rationem cum gloſſa ibidem, ſuperficialem putamus: in reprobo enim fideli, ſine aliqua incompatibilitate videmus originale per baptiſmum dimiſſum, ſiue ablatum, & peccatum actuale mortale, quod poſt commiſſit, cruciatu gehennæ, & ſimul carentia viſionis Dei punitum. Sic etiam in adulto dormiente vel amente ſi (per impoſſibile) non dimiſſo actuali, ab eo originale tolleretur; actuale vtraque pœna, gehennæ ſcilicet cruciatu, & carentia Diuinæ viſionis in perpetuum puniretur, ſi in eodem actuali vitam finiret.

Examinatur authoritas illa beati Augustini ex lib. 3. de libero arbit. ostenditurque, magis ex ea impugnari, quam iuuari, istorum modernorum opinionem.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Quidam locus Augustini quē opponunt aduersarij potius ipsis refragatur quam fauet.

1 AD nostrum sanctissimum & sapientissimum Magistrū veniamus, cuius verba in illo libro 3. de lib. arbit. c. 23. hîc subijcere placet, vt eorum genuinum sensum, ea scribendo, & legendo, diligētius inquiramus. *Dicunt imperiti* (ait) *Quid opus erat, vt nasceretur, qui antequā iniret vllā vitæ meritū, excesit è vita? aut, Qualis in futuro iudicio deputabitur, cui nec inter iustos locus est, quoniā nihil rectè fecit; neque inter malos, quoniam nihil peccauit? Quibus respōdetur, Ad vniuersitatis cōplexum, & totius creaturæ, vel per locos, vel per tempora ordinatissimā connexionem, non posse superfluò creari qualemcumque hominem, vbi folium arboris nullum superfluò creatur: sed sanè superfluò quæri de meritis eius, qui nihil meruerit. Non enim metuendum est, ne vita esse potue-*

potuerit media quadam, inter rectè factum, atque peccatum, & sententia Iudicis media esse non possit inter præmium, atque supplicium.

2 Ad hanc authoritatem dicendum, eos modernos frustra laborare, qui ex ea contendunt Augustinum trahere in sententiã Scholasticorum, de paruulis sine baptismo morientibus; vt patet ex cõmuni eorundem Scholasticorum, qui se in ea opinione ab Augustino deficere fatentur, & constat etiam ex tam multis principiis, hactenùs à nobis adductis, vnde clarè demonstrauimus, eum esse cõtrariæ sententiæ, ita, vt putet dubitari nõ licere paruulos illos post Iudicium, puniẽdos fore, morte secunda; ac consequenter pænâ ignis; quia secundũ Scripturas, mors secũda, est stagnum ignis. Vnde si apertè doceret in illo lib. 3. de liber. arb. eos esse immunes à pœna ignis, ei postea in libris retractationũ opus nõ esset illud retractare; cum in illo sermone 14. de verbis Apostoli, & in tot aliis libris à nobis superiùs citatis, post libros de libero arbitrio, & ante libros retractationum scriptis, contrarium manifeste docendo, illud primum retra-

retractare, & improbare satis se declarasset.

3 Sed esto, gratis admitteremus Augustinum in eo libro fixè docuisse, sententiam iudicis esse mediam, de paruulis sine baptismo decedentibus, ita, vt sicut nec præmio gloriæ, sic nec pœna ignis, sed sola damni pœna afficiantur; & eum ibi hoc definijsse, vt isti moderni volunt: An non inde forte sequeretur, eosdem paruulos, vt sic à Dei visione tantùm exclusos, secundum Augustini sententiam, esse damnationis expertes; atque adeò solam à Dei visione exclusionem, nō posse dici paruulorum damnationem? quia Epist. 28. Augustinus apertè testatur, se in illo lib. 3. nihil de præfatorum paruulorum damnatione dixisse. *Nam & de baptismo paruulorum* (inquit in eodem epist.) *non quidem sufficienter, sed quantum illi operi satis esse videbatur, vtcumque respondi, quod etiam nescientibus, & fidem suam nondum habentibus, prodest: non tamen de damnatione eorum paruulorum qui sine illo ex hac vita emigrant, tunc aliquid dicendum putaui, quia non quod nunc agitur agebatur.*

August.

Si ergo

4 Si ergo nihil de paruulorum sine baptismo emigrantium damnatione in illo libro dixit, vt ipse apertè in citato testimonio docet; & tamen, secundum istos modernos, in eodem libro dixit paruulos illos, sicut à pœna sensibili ignis liberos, ita & à præmio, siue à visione Dei excludendos fore: quomodo illorum damnatio in sola exclusione à Dei visione consistere poterit? Si enim Augustinus ibi nihil dixit, vt ipsemet affirmat, de eorum damnatione, & tamen ibi dixit (vt isti aiunt) de eorum à regno exclusione; an non hinc colligere licebit ipsum omnino sensisse paruulorum exclusionem, non esse eorum damnationem? aliàs falsò assereret, si putaret exclusionem esse damnationem, se nihil dixisse de eorum damnatione, cum dixerit (secundum istos) de eorum à regno exclusione. An indè etiam sequetur, Augustino teste, omnes affirmantes paruulos illos nihil pœnale habituros præter exclusionem à Dei visione; euacuare in eis damnationem? quia eis, si consequenter loqui vellent,

negare tenentur mortem secundam, quæ est ipsa damnatio, teste eodem Augustino libr. 20. de ciuit. cap. 6. & 9. & sæpissimè aliàs, vt infrà videbimus. An igitur qui illam opinionem beato Augustino supponunt, ipsum in illo lib. 3. vel negasse illorum paruulorum damnationem, vel saltem de ea tunc dubitasse, dicere conuincantur?

5 Sed audiamus de hoc, ipsummet sanctissimum Magistrum, ab hac inuidia se purgantem: cum enim Massilienses id ipsum ei obijcerent: respondit eis, de dono perseu. cap. 12. sequentibus verbis; *Frustra itaque* (inquit) *mihi de illius libri mei vetustate præscribitur, ne agam causam, sicut debeo agere, paruulorum; & inde gratiam Dei non secundum merita hominum dari, perspicua veritatis luce conuincam. Si enim quando libros de libero arb. laicus Romæ cœpi, & in Aphrica presbyter explicaui adhùc de damnatione paruulorum non renascentium, & de nascentium liberatione dubitarem; nemo vt opinor esset tam iniustus, atque inuidus, qui me proficere prohiberet, atque in hac dubitatione remanendum mihi esse iudicaret,*

August.

caret, cum verò rectiùs poßit intelligi, non me propterea de hac re dubitaſſe credi oportere; quia contra quos mea dirigebatur intentio, ſic mihi viſi ſunt refellendi, vt ſiue pœna eſſet peccati originalis in paruulis, quod veritas habet; ſiue non eſſet, quod nonnulli errantes opinantur: nullo modo tamen, quam Manicheorum error inducit, duarum naturarum, boni ſcilicet, & mali permixtio crederetur; abſit vt cauſam paruulorum ſic relinquamus, vt eſſe nobis dicamus incertam, vtrum in Chriſto regenerati ſi moriantur paruuli, tranſeant in æternam ſalutem; non regenerati autem tranſeant in mortem ſecundam; quoniam quod ſcriptum eſt, Per vnum Rom. 5. *hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines tranſiit; aliter rectè intelligi non poteſt; nec à morte perpetua, quæ iuſtißimè eſt retributa peccato, liberat quemquam puſillorum atque magnorum, niſi ille, qui propter remittenda & originalia, & propria noſtra peccata mortuus eſt, ſine vllo originali, proprioue peccato.* Hucuſque ſanctiſſimus Doctor.

6 Habemus igitur ibi manifeſtam beati

Augustini protestationem post libros retractationum scriptam, qua protestatur se in libris de liber. arbit. de illorum paruulorum damnatione minimè dubitasse, & nulli licere dubitare, an paruuli, qui ex hac vita sine liberatione emigrant, transeant in mortem secundam; quam esse punitionem sempiternam, qua anima cum corpore suo in gehenna igne, æternaliter cruciatur, ex eodem. Augustino latissimè superiùs ostendimus, & inferiùs rursum repetemus. Quid igitur prodest quibusdam Modernis, illam Augustini authoritatem ex libris de libero arbitrio, ipsi Augustino, eiusque manifestissimæ sententiæ, tanquam magnum aliquid, & ab eo, vt gloriantur, numquam retractatum, opponere, cum indè ipsi potius comprimantur, quàm subleuentur; & quà ampliùs feriantur, ac nudentur? Ex occasione enim illius authoritatis, coacti sumus requirere in Augustino illa alia loca, in quibus affirmat se in eo libro nihil de damnatione illorum paruulorum tractasse; vndè sequi videtur, exclusionem à Dei visione, quam

quam Augustinus eisdem paruulis ibi, secundum hos modernos, tribuit, non posse esse secundum ipsum, paruulorum damnationem. Præterea, ex eadem occasione incidimus in illam apertã protestationẽ ab Augustino in fine vitæ factam, qua firmiter protestatur & credit paruulos nõ regeneratos, si sic moriantur, transire in mortem secundam. Quid autem sit mors secunda, Scriptura sancta consulta respondet esse stagnum ignis, in quod paruulos non regeneratos ex hac vita decedentes transire tam persuasum est Augustino (vt ex illo loco clarè colligi potest) quàm paruulos in Christo regeneratos ex eadem vita decedentes transire in vitam æternam: quod infallibili fide idem Sanctus Doctor cum Ecclesia credebat; verba enim ipsius in eo loco sunt: *Absit, vt causã paruulorum sic relinquamus, vt esse nobis dicamus incertum, vtrum in Christo regenerati, si moriantur paruuli, transeant in æternam salutem; non regenerati autem transeant in mortem secundam.*

Apocal. 20. 14. 21. 8.

Refellitur quædam obiectio, indagaturque genuinus illorum verborum beati Augustini sensus.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Supradictus locus ex August. amplius enucleatur.

1 SEd adhùc supradictus Augustini locus multum vrgere videtur, quia ipse affirmat non esse metuendum, si vita potest esse media inter rectè factum & peccatum, sententiam iudicis, mediam esse non posse inter præmium, atque supplicium: sed vita illorum paruulorum, ex hoc sæculo emigrantium, est media inter rectè factum, & peccatum, vt ibi rectè factum, & peccatum accipiuntur (ibi enim intelliguntur rectè factum & peccatum pro actionibus proprijs meritoriis vel demeritoriis paruulorum) vt patet ex illis verbis; *Quid opus erat, vt nasceretur, qui antequam iniret vllum vitæ meritum,* &c, & ex illis aliis, *superfluò quæri de meritis eius, qui nihil meruerit.* ergo vel illa Augustini responsio, falsa est, quod admittere, discipulo eius indignum esset; vel sententia iudicis

iudicis de eisdem paruulis, secundum ipsum, media esse debet inter præmium & supplicium, ità vt sicut nec præmio eos afficiat, sic nec supplicio, quod non de supplicio exclusionis, sed ignis intelligi debet.

2 Contra tamen non minùs molestè obijci potest, supradictam nostram disputationem huic sensui vehementer obstare, nam si Augustinus ibi firmiter asseruit (vt isti moderni contendunt) paruulos sine baptismo morientes, afficiendos fore nullo supplicio, nullâuè pœnâ, præter exclusionem à regno seu à Dei visione; cum alibi testetur se nihil de eorum damnatione ibi dixisse, sequetur illam exclusionem, si Augustino credatur, non esse damnationem eorum. Quærendum est igitur ab istis modernis, an non inde sequetur, Augustinum in eo loco euacuasse illorum paruulorum damnationem; quam ipse postea firmissimè in suis operibus contra Pelagianos cum Scripturis sanctis defendit? An non etiã fortè similiter sequetur, omnes, qui nihil pœnale in paruulis illis post iudicium, præter illam exclusionem fatentur, euacua-

euacuare Augustino teste, in eis damnationem? An igitur tandem (velint, nolint aduersarij) necesse erit fateri beatum Augustinum nihil in eo loco dixisse de illorum paruulorum à regno, seu à visione dei exclusione; vel de eorum à suppliciis pro originali peccato, exemptione?

Contra Manichæos scripsit Augustinus libros de lib. arb.

3 Quod vt clarius innotescat obseruandū est libros de libero arbitrio, vt ipse Augustinus narrat lib. 1. retractat. cap. 9. scriptos fuisse contra Manichæos, qui negabant ex libero arbitrio, mali originem duci, indè contendentes Deum esse culpādum, & naturam quandam mali Deo coæternam esse introducendam & admittendam; propter quod in vnoquoque homine duas permixtas esse substantias boni & mali dogmatisabant; & nullum in paruulis dari peccatum originale, atque adeò baptisma esse superfluum: vt refert Augustin. de bon. perseu. c. 11. & in libr. de hæresi ad Quoduultdeum hæresi 46. vnde in istis suis execrandis principiis fundati conabantur probare suum pestiferum errorem de illo detestando mali principio, Deo coæterno

terno, ex mortibus, & aliis miseriis, ac incō-
modis paruulorum, quæ eis euenire dice-
bāt, ab illo mali principio propter illam cō-
mixtionem duarum naturarum; vt testatur
Augustinus lib. 6. contra Iulian. cap. 9.

4 Contra ista igitur Manichæorum ve-
nena, disputatio Augustini in illis libris de
lib. arbit. suscepta est; contra quos agendum
erat, non Scripturis, quas in authoritate mi-
nimè habebant, sed rationibus, quæ suf-
ficientes viderentur (etiamsi verum esset
ex libero arbitrio, mali originem non duci)
ad ostendendum eorum rationes, vel esse o-
mninò falsas, vel inefficaces ad ipsorum intē-
tum comprobādum, Deum scilicet esse cul-
pandum, & principium illud mali coæternū
Deo, introducendum. Quæ omnia ex beato
Augustin. colliguntur de dono perseu: cap.
11. *Cur autem* (inquit) *causam paruulorum ad
exemplum maiorum, sicut scribitis, non patiun-
tur afferri homines, qui contra Pelagianos
non dubitant esse peccatum originale, quod per
vnum hominem intrauit in mundū, & ex vno
omnes isse in cōdemnationē? quod & Manichæi*

non accipiunt; qui non ſolùm omnes veteris inſtrumenti Scripturas in nulla authoritate habent, verùm etiam eas, quæ ad nouum pertinet teſtamentum ſic accipiunt, vt ſuo quodam priuilegio, imo ſacrilegio, quod volunt ſumant; quod nolunt, reijciant. Contra quos agebam in libris de libero arbitrio, vnde iſti nobis præſcribendum putant; ideò quæſtiones operoſiſſimas incidentes enucleatè ſoluere nolui, ne nimium longum opus eſſet, vbi me aduerſus tàm peruerſos teſtimoniorum Diuinorum non adiuuabat authoritas; & poteram, ſicut feci, quodlibet horum verum eſſet, quæ non definitè interponebam; certâ tamen ratione concludere, in omnibus Deum eſſe laudandum, ſine vlla neceſſitate credendi duas, ſicut illi volunt, coæternas boni & mali permixtas eſſe ſubſtantias.

5 Rectiſſimè igitur & ſapientiſſimè reſpondet Auguſtinus, illi calumniæ iſtorum Manichæorum, qui ad culpandum Deum obijciebant, ſuperfluò creari paruulos illos, qui antequam ineant vllum vitæ meritum, excedunt è vita; & quibus idcirco, vt dicebant, locus eſſe non poteſt, nec cum iuſtis, quia

Supra, initio ca. 16.

quia nihil boni fecerunt ; nec cum malis, quia nihil etiam peccauerunt : rectiſſimè inquam reſpondet *non eſſe metuendum ne vita eſſe potuerit media, inter rectè factum & peccatum , & ſententia Iudicis media eſſe non poßit, inter præmium atque ſupplicium.* In qua reſponſione attentè ponderandum eſt, ſanctiſſimum Magiſtrum noluiſſe expedire eam Manichæorum obiectionem , dicendo paruulos, qui moriuntur ſine baptiſmo, ire in damnationem , ac conſequenter eſſe cum malis;quamuis pœnis diſparibus puniantur: illi pro ſolis alienis peccatis , iſti ſemper pro propriis : paruulos verò qui baptizantur conſequi ſalutem;ac conſequenter eſſe cum iuſtis adultis, quamuis aliter gloriam conſequantur,quàm illi,per modum ſcilicet ſolius miſericordiæ & non mercedis , ſicut illi. Quid enim ipſe tali reſponſione efficeret apud tam peruerſos , qui nihil de peccato originali , aut de baptiſmi gratia credebant:quique conſequenter nihil commodi, vel incommodi ex alieno facto , ſiue Adami peccantis , ſiue miniſtri baptizantis, paruu-

los reportare volebant? Sola enim opera propriæ actionis homini imputari, vel ad bonũ vel ad malum, credebant: vt ex illa eorum obiectione de paruulis, clarè patet.

6 Quibus propterea respondet Augustinus, eorum rationẽ non conuincere Deum culpari deberi vt superfluè operantem, quãuis creet illos paruulos: quia si ipsorum vita est media inter propriam actionem merẽdi, & demerendi; eius sentẽtia potest esse media, vt nec tribuat eis gloriam pro illa vita propria & media, tamquã mercedem (quæ correspõdere debet propriæ actioni bonæ, quæque ibi ab Augustino vocatur præmiũ) nec etiam infligat eis pro eadem vita propria & media punitionem, demerito propriæ actionis debitam, quam ibi significat per supplicium. In hac igitur responsione determinare nolebat, quid paruuli morientes, siue baptizati, siue non baptizati, de facto habituri essent, gloriæ vel pœnæ, pro factis alienis, aut primi parentis eos vitiantis, aut ministri eos regenerantis; hoc enim dependebat à principiis, quæ Manichæi non admittebant,

bant, quæq; ideò tunc intẽpestiuum fuisset enucleare: nec etiam illud tunc ab eo quæsitum fuit, aut ipse sibi soluendum proposuit; sed in quo loco futuri essent, quando nec cum iustis, nec cum malis futuri esse possent; qui nihil boni aut mali fecerunt? Ad quod respondere sufficiebat, si ipsorum vita propria, media erat (vt Manichæi obijciebãt) inter actiones bonas & malas; sententiam Iudicis mediam esse posse, vt nec eos propter illam vitam collocet cum bonis, vt honorentur coronâ gloriæ, siue mercede, quæ bonis adultis datur; nec cum malis, vt torqueantur valdè atrocibus, ac vehementer intensis ignis, flammis, sicut ipsi mali majores, seu adulti.

7 Ex quo non sequitur Augustinum, eâ responsione determinasse, paruulos morientes si non baptizantur, quorum vita est media inter actiones proprias bonas, ac malas, non futuros cum malis; solùm enim ex ea solutione inferri potest, illos paruulos secundũ Augustinum nõ futuros cum malis, eo modo, quo mali, in pœnis videlicet atrocibus

propter propria demerita, quod ibi per supplicium significatur. Sicut, ex eadem solutione, de paruulis baptizatis, quorum vita est media inter actiones proprias bonas & malas, non sequitur, illos non futuros cum iustis; sed solùm non futuros cum eis, eo modo quo ipsi iusti maiores; hoc est, fruẽdo gloriâ, tanquam coronâ, & mercede propriæ actionis; vt ibi per præmium significatur.

8. Vel dicendum est, Augustinum in illis verbis (*inter præmium & supplicium*) significare per præmium, vitam æternam, siue consideretur per modum mercedis & coronæ iustitiæ, siue per modum solius misericordiæ; & significare per supplicium, mortem secundam, seu damnationem æternam; sensumque eius ibi esse, sententiam Iudicis de paruulis posse esse mediam, vt nec ad gloriam, nec ad damnationem eos mittat, sed ad aliquem alium medium locum inter beatitudinem & miseriam; si eorum vita ita est media inter rectè factum & peccatum, vt nihil habeat boni, vel mali, meritorij aut demeritorij, ex opere proprio, aut alieno rectè facti vel

vel peccati; ſicut Manichæi credebant omnes paruulos ita eſſe medios, vt nihil meritorium, vel demeritorium haberent ex ſe, vel ex Adamo peccante, aut miniſtro baptizante.

9 Conſtat ergo Auguſtinum nihil in ea reſponſione determinaſſe, de pœnis peccati originalis in paruulis, ex hac vita cum eo emigrantibus, aut de eorumdem pro originali, damnatione; à qua tunc quæſtione conſultò abſtinuit, vt ipſe teſtatur in illa Epiſtola 28. Vndè quid Scholaſticos hos, locus ille iuuat, non video. Proindè, non de antiquitatis, aut Patrum patrocinio ſibi in poſterum blandiantur, qui potiùs eis manifeſtè refragantur, docentes ex Scripturis ſanctis, mortem illam, quæ à Deo fuerat comminata Adamo, in quo omnes erant, non tantùm ipſam primam, vbi anima & à Deo & à corpore ſeparata punitur, ſed quidquid mortis eſt, vſque ad nouiſſimam, quæ ſecunda dicitur, complecti. Iidem enim Sancti Patres mortem ſecundam eſſe ſtagnum ignis ex Scripturis didicerunt: qui ſimiliter damnationem

tionem illã æternam vltimã ſcilicet vniuſcuiuſque ac totalẽ, in quam ex vno, ſecundum Paulum, prædicãt ire omnes, non aliam nouerunt quàm eandem mortem ſecundam; vt iam vidimus, & infrà latiùs oſtendemus.

Alia Aduerſariorum argumenta refelluntur, quæ omnia eò tendunt, vt prædicti paruuli ab omni moleſtia liberentur, atque adeò à gehenna.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Refelluntur quædam argumenta negantium pœnam ſenſus non regeneratis paruulis deberi.

I FRuſtrà igitur nonnulli, magni licet Theologi, cruciatus illorum paruulorum, humano miſerantur affectu, dura quæque molliendo, & philoſophicis rationibus innixi, omnia eorum in leniorem partem flectendo; cum ſtupendum illud beatiſſimi Auguſtini ingenium (myſteria fidei noſtræ in Sanctis Scripturis penetrando, omnibus mortalium ingeniis, poſt authores Canonicos, longiſſimè præferendum) ſuis ingeniis anteponere meritò debuiſſet. Vnde reijciendum eſt, id quod dicunt, *paruulos non triſtari,*

*tristari, ob amißionem beatitudinis, quia scient se ad eam numquam habuisse proportionem, cum nec habuerint gratiam, nec in via vsum arbitrij; quare (*inquiunt*) inordinatum esset si dolerent se illud bonum non habere, quod numquam potuerant adipisci: sicut inordinatum esset si aliquis rusticus doleret se regnum non adipisci.*

2 Ista enim frustrà dicuntur, quia quamuis paruuli illi in se non habuerint proportionem ad beatitudinem, habuerunt tamen eam in primo parente, cum gratia fuisset ipsi pro se & suis posteris donata. Vnde cum ipsi ad beatitudinem quam, naturaliter amant, creantur, quam Adamum sibi ipsi & eis perdidisse scient, prorsus tristabuntur: idemque rustico, quantum ad inclinationem naturæ, seruatâ proportione, contigisset, quoties de regno opulentissimo cogitaret, quod non in se, sed in auo, aut proauo perdidisset.

In quo habuerint paruuli eiusmodi, proportionem aut libertatem ad obtinẽdum regnũ cælorum.

3 Nec minus improbandũ est illud aliud quod affirmatur, *ideò paruulos non tristari, quòd non cognoscent se ad beatitudinẽ ordinatos,*

cum id non nisi per fidem cognosci possit, & ipsi fidem numquam habuerint. Eodem enim argumento probarent adultos infideles, qui in sua infidelitate moriuntur, non habituros notitiam in iudicio de Christo Deo homine, iudice viuorum & mortuorum, vel de beatis, aut de amissione regni cœlorum, nullamque sic tristitiam habituros de suo exilio. Quæ omnia Scripturis sanctis aduersari videntur; *Videbunt in Iudicio impij in quem pupugerunt; plangentque se super eum; Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, &c. nos insensati vitam illorũ, æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore; ecce, quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est*, Audient igitur omnes Impij, qui in sinistra erunt, siue pusilli, siue magni, & intelligent vocem Domini Iudicis vniuersalis sententiam proferentis. *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius:* & simul ad iustos, qui in dextra erunt, dicentis, *Venite benedicti patris mei percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.*

Zachar. 12. Sapient. 5.

4 Cogno-

4 Cognoſcent ergo omnes, vt vniuerſalis ſententiæ æquitas neminem lateat, pro exiſtentibus in ſiniſtra, propter peccata, vel quæ originaliter traxerunt, vel quæ malis moribus cōmiſerunt, pœnas æternas eſſe; & pro exiſtentibus in dextra, vitam æternam eſſe præparatam; atque adeò completo illo iudicio, duas ciuitates peruenire ad ſuos fines, vnam Chriſti, alteram Diaboli, vnam bonorum, alteram malorum; finemque ciuitatis Chriſti, Siue bonorum, eſſe vitam æternam, quod eſt ſummum bonum, vt notauit Auguſt. libr. 19. ciuit. cap. 4. finem autem malorũ, ſiue ciuitatis Diaboli, eſſe mortem æternam, quæ ſummum malum eſt, cuius ciuitatis omnes inhabitatores, ſiue adulti, ſiue paruuli, quia aliam ciuitatem, quam naturaliter amant, perdiderunt, in æternum ſine conſolatione triſtabuntur.

Poſt vniuerſale iudicium futuræ ſunt tantũ duæ ciuitates, Chriſti nimirum & Diaboli.

5 Ad eos, qui ad prouidentiam Dei particularē recurrũt, quæ (inquiunt) paruulos triſtari non permittet, non eſt opus reſpondere, cum ipſi pro libito ſine alia probatione velint potius prouidentiam Dei ſententiæ

Inaniter aſſeritur huiuſmodi paruulos ſpeciali Dei prouidẽtiā ab omni triſtitia cōſeruari immunes.

Scholasticorum communi accommodare, ne eis contradicere videantur, quàm veram Dei prouidentiam de istorum paruulorum pœnis in thesauris sapientiæ Augustini inuestigare. Quamquam isti excusabiliores videantur, quia de hoc nihil affirmant, aliis, qui & Augustini sententiam falsitatis accusant, & oppositæ sententiæ intrepidè adhærent; illisque in hoc gratulandum esse censemus, quòd viderunt atque iudicauerunt rationes suorum Commagistrorum esse omninò inefficaces; aliàs ipsi ad illam particularem prouidentiam excogitandam minimè recurrerent.

Contra multos Theologos vnus sufficit Augustinus.

6 Ad id quod de authoritate prædictorum Theologorum obijcitur; Respondeo, vnum beatum Augustinum mihi sufficere pro eis omnibus; imò supra eos omnes, ad ipsum confugio; ad ipsum ab omnibus, qui aliud in hac controuersia sentiunt, prouoco: dent veniam aduersarij. Ego incomparabiliter magis credo ei vni, in purissimis Sanctarum Scriprurarum fontibus, atque in abditissimis naturæ finibus

bus suo diuinitùs aureo ingenio veritatem indaganti,& ex eis suum intentum colligenti ac asserenti, quàm ingenti Theologorum multitudini qui se ei opponere vellent, qui si omnes sese in facies verterent, & quidquid animis ac arte valerent, collatis simul viribus, contraherent, vnum ex libris, quos ipse scripsit, verbi gratia de corrept. & gratia, aut de gratia & libero arbitrio, aut de prædestinatione Sanctor. aut de bono perseu. aut contra Secundinum, aut vigesimũ secundum contra Faust. aut decimum nonum ciuitatis Dei, vel alium paris profunditatis atque eruditionis libellum vehementer mirarer si se scribere posse affirmarent. Tali igitur Magistro, quē Deus vniuersæ Ecclesiæ fidei doctorem ac defensorem prouidit, fortiter adhærendo, me non ambigo securiùs progressurum, quàm si eo relicto Philosophicis, ac Metaphysicis subtilitatibus sitienter nimis inhiarem, ab eisque enodationem abstrusarum in Theologia quæstionum, (sicut aduersariorum nonnulli faciunt) petere non dubitarem.

7 Quod si vniuersam tãti Magistri doctrinam longè supra aliorum Theologorum literas admiror, atque veneror; cur non eius doctrinam contra Pelagianos toties à sede Apostolica approbatam, & consequenter eius sensum in hac controuersia, in qua mirabiliter contra eosdem Pelagianos desudauit, neglecto aduersariorum contrario sensu, firmiter amplecterer? maximè cum in ea tam manifestè ex Scripturis & consiliis probetur prædictos paruulos pati in futura vita pœnam carceris, pœnam que sub Diabolo seruitutis; & consequenter non solùm pœnam exilij, siue exclusionis à regno Cœlorum, vt prædicti contendunt, sed etiam insuper pœnam æternæ tristitiæ; imò & secundæ mortis, & per consequens ignis æterni, siue gehennæ, sine qua in illis peccatum originale euacuari, iudicetur an fortè necessariò sequatur.

Authoritas Doctrinæ beatissimi Augustini ponderatur, ostenditurque Scholasticas opiniones ei præiudicare non posse.

CAPVT DECIMVMNONVM.

1 DIcetur, ex sensus præfatorum autorum in hac controuersia improbatione, sequi ipsos iam à quingentis ferè annis damnatum errorem tenuisse, & plurimos doctissimos viros hoc tempore etiamnum tenere; quo semel concesso, vlterius sequetur Ecclesiam penè totam in eodem errore fuisse. Nam populus Christianus vbique terrarum tenet, quod à suis parochis & Episcopis docetur: Hi autem docent, quod à Doctoribus in Scholis audiuerunt, vel quod in eorum scriptis legerunt; atque Doctores per quingentos annos, & multò fortè ampliùs docuerunt vnanimiter, vel saltem communiter, paruulos decedentes sine baptismo, non solùm non puniri pœna ignis, sed nec aliquo dolore siue externo, siue interno, imò & beatitudinem naturalem habituros, quod *Obiectioni cuidam satisfit.*

ex iis-

ex iisdem principiis sequi videtur, vt infrà annotabimus.

2 Ad hoc responderi posset, quod si Ecclesia penè tota in dogma aliquod tamquàm in aliquid fidei consentiret; credendum esset quod ipsa hoc non inaniter crederet, etiamsi Canonicarum Scripturarum hinc expressa non proferretur authoritas: vt rectè Augustinus in simili, Epistola 99. Quià tamen certum est non omnes illos Theologos illam sententiam tanquam fidem docuisse aut proposuisse; cum ex eis nonnulli affirmēt illos paruulos puniri pœnâ tristitiæ, alij probabile putent puniri pœnâ ipsius ignis; alij condemnent illam beatitudinem naturalem tamquam Pelagianismum: certum etiam erit non solùm non Ecclesiam penè totam, sed nullam eius partem notabilem errauisse. Vnde Ecclesia penè tota (vt supra obijciebatur) errare nequaquam cōuincitur. Quod si magna Ecclesiæ pars in aliqua obscura quæstione, in qua saluâ fide qua Christiani sumus, ignoratur quid verum sit, hæsitaret, & sententiam definitiuam suspenderet, aut aliter

Paulo post initium.

Quando contingit dici aliquid erroneum sine errore in fide.

aliter quàm est, humanâ & infirmâ suspicione conijceret: erroris in fide, seu criminis hæretici dogmatis certè minimè condemnanda esset; aut si opinione, quæ vera putaretur, deinde reiectâ, quando falsa detegeretur, oppositum ipsa amplecteretur, sicut Ecclesia nostra Occidétalis, quæ sentire solebat propaginem animarum, teste Hieronymo apud Augustinum Epistola 157. à nemine taxanda est erroris in fide, quia ea opinione reiecta, nunc sentit animas de nouo creari, nullâ ductâ ex anima Adæ propagatione.

3 *De quibusdam enim rebus* (vt rectè Aug. li. 19. ciuitatis c. 18.) *quas neque sensu, neque ratione percepimus, neque nobis per Scripturam canonicam claruerunt, nec per testes, quibus non credere absurdum est, in nostram notitiam peruenerunt, sine iusta reprehensione dubitamus.* Quis enim nescit in multis quæstionibus, siue ad obscurissima opera Dei, siue ad Scripturarum abditissimas latebras pertinentibus, plerosque sine iactura fidei, (quia non fallaciter, sed sinceriter corrigi parati erant) opinatos fuisse

quod probabile putauerunt, in similibus enim quæstionibus si fortè quis à veritate deuiauerit, tamdiù (teste prædicto magistro de vera religione c.6.) *sustinetur donec aut accusatorem inueniat, aut prauā opinionem pertinaci animositate defendat.* Vnde idem author lib.3 de origin. animæ c. vltimo ad Vincentium Vict. loquens, scribit: *nam hæc si pertinaciter singula defendantur, tot hæreses facere possunt, quot opiniones esse numerantur, &* paulò infrà. *Absit autem, vt te arbitreris hæc opinando à fide Catholica recessisse, quamuis ea fidei sint aduersa Catholicæ, si coram Deo, cuius in nullius corde oculus fallitur, veraciter te dixisse respicis: non te tibi ipsi esse credulum probari ea quæ dixeris posse, ac studere te semper, etiam propriam sententiam non tueri, si improbabilis detegatur, eo quod sit tibi cordi proprio damnato iudicio meliora magis, & quæ sint veriora sectari. Iste quippe animus etiam in dictis per ignorantiam non Catholicus, ipsa est correctionis præmedicatione, ac præparatione Catholicus.* & lib.4. de bap. contra Donat. c.16. *constituamus,* inquit, *duos aliquos isto, modo vnum eorum*

eorum: verbi gratiâ, id ſentire de Chriſto, quòd Phot. opinatus eſt, & in eius hæreſi baptizari extrà Eccleſiæ Catholicæ communionem: alium verò hoc idem ſentire, ſed in Cathbolica baptizari, exiſtimantem ipſam eſſe Catholicam fidem: iſtum nondum hæreticum dico, niſi manifeſtata ſibi doctrina Catholicæ fidei reſiſtere maluerit, & illud quod tenebat elegerit, & paulò pòſt: *itaque in hoc ſola falſa opinio, in illo autem, etiam ipſa diuiſio corrigenda eſt.* Quis ergo de authoribus Catholicis, quos in tot Scripturarum, & Auguſtini principia vigilanter intentos non fuiſſe, jam conſtat, tam iniquè judicare præſumet, vt putet alicui eorum defuiſſe ſupradictam animi præparationem: quam qui habuit, ſi temeritate affirmandi, aut libidine contendendi, ſeu puerili ſtudio aduerſarium vincendi; aut animoſitate ſe, aut ſuum magiſtrum Auguſtino in Eccleſia, tantæ authoritatis doctori præponendi, aut alio ſimili modo non exceſſerit, ſola in eo falſa opinio corrigenda videtur, vt ex eodem Auguſtino ſæpiſſimè colligere licet.

4 Nulla igitur vetuſtas Scholaſticarum

 opinio-

Quāta sit Augustini apud Ecclesiam autoritas.

opinionum, quantùmcumque inter earum defensores propagatarum, atque etiam ab Ecclesia toleratarum, quæ similes opinantes in dubijs aut obscuris tolerare solet, quousque multis hinc atque hinc disputationibus, aut peritorum collationibus, veritas eliquetur ac declaretur. Nulla (inquam) talis vetustas Ecclesiam impedire potest, vt in eisdem opinionibus examinare non possit, an fortè à veritate deuiauerint, vt ex ijs quæ habet Augustinus libro 2. de baptismo contra Donat. cap. 3. & 4. colligitur. Non ergo terreant aliqui Ecclesiam, (vt quidam similibus ratiunculis in alia quæstione terrere videntur) ab improbatione quarundam opinionum, quæ certissimè beatissimo August. contrariæ reperientur, quantùmcumque ab eis prædictæ opiniones irreprehensibiles putantur, ob temporis quo ab earum fautoribus defensæ sunt, diuturnitatem, aut fortè ob authorum earumdem opinionum à sede Apostolica laudationem. Quis enim istorum Theologorũ, aut quæ eorum doctrina beatissimo August.

aut

aut eius doctrinæ, in his duobus, etiam de lõginquo, comparari queat? Doctrinam enim Augustini ante mille annos Ecclesiæ Romanæ sanctissimi ac doctissimi Pontifices admirati sunt, mirisq; laudibus sublimarũt. Innocẽtius, Zozimus, Bonifacius, Celestinus, Sixtus, magnus Leo, magnus Gregorius, Ioannes, Hormisda. Ex quibus aliqui testantur ex statutis suorum prædecessorũ Romanã Ecclesiam, eam seruare & sequi; & partem eius suam fecisse, ex qua tot definitiones, infallibilis deinde authoritatis, verbatim desumpsit.

5 Nec eidem doctrinæ aduersarius ipse, quantumcumque inuidus, obijcere potest prædictos Pontifices ob affectum aliquem patriæ, cognationis, aut alterius similis respectus, in partem Augustini propensos fuisse: propter quod Gelasium, quia Afer fuit, omisi, atque breuitati studens, alios posteriorum sæculorum Pontifices, quos citare possem, qui Augustinum summis efferebant laudibus. Quis igitur non videat, multum interesse inter sedem Apostolicam, aliquem authorem ac doctrinam eius laudantem,

Quantum præcellat Augustini doctrina cæterorum libris & doctrinis.

& in Ecclesia legi non solùm permittentem, sed & suadentem ; & inter eandem sedem non solùm Authorem aliquem, ac eius doctrinam laudantem ; sed & declarantem contra hæreticos , eam doctrinam vel partem eius , suam esse , Romanamque Ecclesiam ex statuto summorum Pontificum eam sequi ac seruare ; quam Ecclesiam credimus falli, aut errare non posse? Quis autem auderet affirmare omnia opuscula patrum quæ Gelasius Papa in Concilio septuaginta Episcoporum, non solùm laudat, sed & legenda Ecclesiæ vniuersæ proponit , nihil à vero alienum continere; cum constet aliqua in aliquibus ex eis esse, quæ Ecclesia non recipit, sed respuit? quale est illud apud Sanctissimum Cyprianum de rebaptizandis hæreticis. Aut quis sanæ fidei crederet Pontificem Zosymum approbasse venenosa dogmata Cœlestij; quia, teste Augustino libr. 2. ad Bonifac. cap. 3. libellum in quo illa fidei venena continebantur, Catholicum esse dixit? quam Papæ Zosymi de libello Cœlestij locutionem, non fuisse dogmatum Cœlestij approbatio-

bationem, rectè ibidem Augustinus notauit verbis subsequentibus. *Tot enim* (inquit) *& tantis inter Apostolicam sedem & Afros Episcopos currentibus & recurrentibus Scriptis Ecclesiasticis, etiam gestis de hac causa apud illam sedem, Cælestio præsente & respondente, confectis: quænam tandem Epistola venerandæ memoriæ Papæ Zosymi, quæ interlocutio reperitur, vbi præceperit credi oportere sine vllo vitio peccati originalis hominem nasci? nusquam prorsus hoc dixit, nusquam omninò conscripsit: sed cum hoc Cælestius in suo libello posuisset inter illa dumtaxat de quibus se adhuc dubitare & instrui velle confessus est; in homine acerrimi ingenij, qui profectò si corrigeretur plurimis profuisset, voluntas emendationis, non falsitas dogmatis approbata est; & proptereà libellus eius catholicus dictus est, quia & hoc catholicæ mentis est, si qua aliter sapit quam veritas exigit, non ea certissimè definire, sed detecta ac demonstrata respuere. Non enim Hæreticis, sed Catholicis Apostolus loquebatur, vbi ait, Quotquot ergo perfecti, hoc sapiamus; & si quid aliter sapitis, id quoque Deus vobis reuelabit.* Philip. 3.15.

Nullo

Qualiter approbet Ecclesia aliquam doctrinam.

6 Nullo ergo modo intendit Ecclesia alicuius scriptoris doctrinam, quæ post confirmatum canonem scripta est (vt August. vbi suprà contra Donatist. loquitur) tantùm laudando, ac generaliter extra iudicium approbando, sic firmare, vt de illa omninò dubitari, aut disceptari non possit; aut vt nemini liceat eam expendere per diligentem inquisitionem, vt, si fortè in aliquo à vero deuiasse dignoscatur aut deprehendatur, in hoc reijciatur: sed intendit suis encomijs scriptorem honorare quia fortè eruditionem Catholicam suis scriptis iuuat; aut declarare ipsa scripta (si præcipuè cum submissione ad Ecclesiam, vel à persona Catholica & non suspecta in lucem exeant) ex voluntate & intentione Catholici pectoris esse edita, quantùm ex verbis submissionis, aut ex ipso scripti contextu, non minutiùs, sed secundùm probabilem modum discusso, colligere licet; aut esse omninò erudita, simulque acceptabilia, quandiu certius aliquid, vel saltem certum, ex documento certæ authoritatis, aut perspicuæ rationis, non elucescit.

ceſcit. Non enim per ſolam laudem (vt dictum eſt) fixè determinat ſcripta ab ea laudata, ſi minutiùs excutiantur, quantùm excuti ſecundum Scripturas, ac manifeſtas rationes poſſunt, nihil falſi continere. Quamquam igitur Sedes Apoſtolica doctrinam alicuius tractatoris, Auguſtino prioris aut poſterioris, magnis laudibus efferret: perperàm indè inferretur eandem Sedem approbare, id quod in eadem doctrina contrarium fortè detegeretur doctrinæ illi Auguſtini, ab eadem Sede contra hæreticos firmatæ. Niſi quis inſulſè, imò & erroneè, vellet dicere eandem ſanctam Sedem ſe ipſam in authoritate firmandi doctrinam ſuperare, ac conſequenter ſuam authoritatem deſtruere, ipſam poſſe. Quid enim aliud affirmaretur, ſi vnus Pontifex doctrinam firmare diceretur, doctrinæ Auguſtini ab aliis Pontificibus indiſſolubiliter firmatæ, contrariam?

Aliud celebre principium reÿcitur, examinaturque, an ſit de Pelagianiſmo ſuſpectum.

CAPVT VIGESIMVM.

1 AD Theologos illos, qui in hac paruulorum cauſa, de eorum poſt hãc vitam pœnis, à iudicio beatiſſimi Auguſtini ad tribunal Peripateticum, & iudicem Ariſtotelem appellãt, ex ipſo allegantes 3. Ethic. cap. 5. nullum eſſe dignum vituperio, ſeu increpatione, & conſequenter nec aliqua pœnâ ſenſibili, (quia talis pœna rationem quodammodò habet vituperij) niſi propter illa quæ in ſua ſunt poteſtate; quale arbitrantur non eſſe peccatum originale paruulorum, quod ex Adamo ad eos tranſit.

Philoſophi gentiles in rebus fidei ſunt inepti iudices.

2 Reſpondeo, Auguſtinum & Eccleſiam non ſolùm in quæſtione de pœnis originalis peccati, ſed & in quæſtione de ipſo originali, cauſa iamdudùm caſuros fuiſſe (non quia in illis quæſtionibus veræ rationi, aut veraci philoſophiæ aduerſantur) ſi tribunali Ariſtotelis, vel alterius Philoſophi gentilis ſe ſiſterent;

rent;

rent; vbi à peccato, quod nullum alicuius ante actionem propriæ voluntuatis agnoſcerent; vel à vituperatione propter id, quod nobiſcum naſci diceretur, totum genus humanum abſoluerent: vt patet ex Ariſtotele loco citato; qui ibidem concludit, *vt virtutem ita & vitium eſſe in nobis*; ſiue in noſtra poteſtate; *ſeu vt boni & mali ſimus, & qui natura deformes ſunt, eos neminem reprehendere.* Quam doctrinam ſequitur Cicero libr. 3. de natura Deorum, ſub finem, *Virtutem* (inquit) *nemo vmquam Deo acceptam retulit; nimirùm rectè propter virtutem enim iure laudamur, & in virtute rectè gloriamur; quod non contingeret, ſi donum à Deo, non à nobis haberemus*; & rursùm eodem libro *Num quis quòd bonus vir eſſet, gratias Diis egit vnquam? At quòd diues, quòd honoratus, quòd incolumis, Iouemque optimum maximum ob eas res appellauit, non quòd nos iuſtos, temperantes, ſapientes efficiat, ſed quòd ſaluos, incolumes, opolentos copioſos.* Idemque de vitio conſequenter docere tenetur, hoc eſt, non eſſe vitium, niſi in noſtra poteſtate ſit, quia propter id jure vi-

Bb ij tupe-

tuperamur; quod Aristoteles breuiter cōplexus est vbi suprà, vt virtutē ita & vitium esse in nobis, seu vt boni, & mali simus, esse in nobis, hoc est, in solo nostro libero arbitrio vt Philosophus ille gentilis ibi omninò intellexit, quia gratiam Dei nesciuit.

3 Super quam Philosophorum doctrinā Pelagiani ædificauerunt suum pestiferum dogma tàm contrà gratiam Christi, vt alibi ostendimus, quàm contra peccatum originale, vt patet ex ipso Pelagio, qui apud Augustinum in libro de peccato originali cap. 13. vtitur eodem argumento, ad destruendum ipsum peccatum originale, quo isti moderni ex Aristotele nunc vtuntur ad negandā pœnam sensibilem eidem peccato debitam. Verba Pelagij apud Augustinum ibidē sunt: *Omne* (inquit) *bonum ac malum, quo vel laudabiles vel vituperabiles sumus, non nobiscum oritur, sed agitur à nobis: capaces enim vtriusque rei, non pleni, nascimur; & vt sine virtute, ita & sine vitio procreamur. Atque ante actionem propriæ voluntatis id solum in homine est, quod Deus condidit.* Quibus verbis statim Augusti-

Pelagianis non parua fuit errandi occasio quod plus æquo Philosophicis rationibus innitereñtur ad diuina mysteria explicanda.

Pelagius apud Augustinū.

gustinus subijcit; *Nempè cernitis, in his Pelagij verbis, quod dogma contineatur amborum,* (Pelagij & Celestij) *de paruulis sine vllius vitij ex Adam contagione nascentibus*. & paulò pòst, *Si enim, sicut dixit, malum nō nobiscū oritur, & sine vitio procreamur, & ante actionem propriæ voluntatis id solum in homine est, quod Deus condidit: profectò peccatum Adæ ipsi soli obfuit, quia nullū in prolem transitū fecit. Non enim peccatum non est malum; aut peccatū non est vitium, aut peccatum Deus condidit.*

4 Constat igitur hoc Peripateticū principium quo isti moderni nitūtur ad euacuādam sensibilē pœnā originalis (*quia videlicet nullus increpari, aut vituperari, & consequēter pœnâ sensibili puniri secundùm Aristotelē potest, propter id quod in sua numquam fuit potestate*) fuisse Pelagij fundamentū, ad ipsum peccatū originale de medio auferendum. *Omne* (inquit) *bonum ac malum, quo vel laudabiles vel vituperabiles sumus, non nobiscum oritur, sed agitur à nobis.* Quid clarius secundum Pelagium, quā neminē vituperari posse propter id quod cum eo oritur, sed tantùm propter

Eodem quo Pelagius argumēto, suam moderni quidam, de paruulorū pœnis dogma suffulciunt.

id quod ab eo agitur, actione scilicèt propriæ voluntatis? Ex quo principio inferunt illi moderni vlteriùs, quia certum sentiunt nullum vituperati posse, propter id quod cum eo oritur, & non ab eo agitur, actione propriæ voluntatis, siue propter id, quod in sua propria potestate non est, nullum etiam puniri posse pœnâ sensibili (quæ semper vim vituperij habet) propter id, quod cum eo oritur, & non ab eo agitur, actione propriæ voluntatis, siue propter id quod in sua propria potestate non est.

Ex ijsdem Philosophorum principijs, quæ pro se adducunt aduersarij, admissis, cauendũ ne aliqua contra fidem sequãtur.

5 Sed si ad ista Philosophorum ac istorum Theologorum principia aliter respondere non possemus, nisi ostendendo ex similibus philosophorum principiis, in simili etiam forma falsum concludi; hoc satis esse duceremus. Ista igitur principia non magis certa apud eosdem Philosophos sunt, quam illa alia, quibus affirmare solent, nemini imputari posse id, quod in propria sua potestate non est; siue, nemini in culpam id esse imputandum quod propria potestate non potest. Quod principium vniuersè, intellectum, vt ipsi

ipſi intelligebant, & ad paruulos accomodatum, in quorum numquam propria poteſtate fuit, non eſſe in originali, euacuat in illis Originale.

6 Sed hoc inſtandi modo, per aliud ſcilicèt principium, quod fortè non eſſe aliud dici poſſet, nunc omiſſo; ad illud ipſum principium examinandum accedamus. Ex eo igitur principio, ſi verum erit (vt non ſolum verum eſſe poſt Ariſtotelem Pelagius, ſed & prædicti ſentiunt) euidenter ſequi videtur, naturam humanam recens natam, ſiue in paruulo non baptizato, nullo vitio eſſe vitiatam, vt Pelagius contendebat in illis ſuprà citatis verbis; *Et vt ſine virtute, ita & ſine vitio procreamur.* Nemo enim dicet vitium non eſſe vituperandum, vel indifferenter habendum, vt nec laudetur nec vituperetur, quia vt pulchrè Auguſt. lib. 3. de libero arbitrio cap. 14. *Ipſa vituperatio, quòd ſoli vitio parata, id eſt, apta & debita ſit, indè traxiſſe vocabulum creditur vt vituperatio diceretur: vitium autem (vt dicere cæperam) non aliundè malum eſt, niſi quòd naturæ aduerſetur eius ipſius*

Vituperium ſoli vitio debetur.

ipsius rei cuius est vitium. & paulò infrà, *Quia enim vitium naturæ aduersatur; tantum additur malitiæ vitiorum, quantum naturarum integritati minuitur; cum ergo vituperas vitium, id profectò laudas, cuius integritatem desideras: Cuius autem, nisi naturæ, integritatem? natura enim perfecta, non solùm nullâ vituperatione, sed etiam laude in suo genere, digna est. Quod ergo perfectioni naturæ deesse perspexeris, id vocas vitium, satis tibi eam placere contestans, quam vituperatione, imperfectionis eius, velles esse perfectam.* & libr. 12. de ciuit. cap. 1. *Cuius enim rectè vituperatur vitium, procul dubio natura laudatur, nam rectè vitij vituperatio est, quod illo dehonestatur natura laudabilis.*

Vituperiũ omni vitio etiam originali debetur.

7 Si igitur vitio debita est vituperatio; naturæ vitio affectæ seu vitiatæ, in quantùm vitio affectæ seu vitiatæ, debita erit vituperatio: tùm quia vt sic à vitio corrumpitur, teste eodem magistro libr. de moribus Manichæorum cap. 5. & 6. *quod verò peruertitur, ordine priuatur, & ad non esse tendit*. tùm quia natura vt vitiata, mala est, vt rectè

rectè notauit idē Aug. lib. 12. de ciuit. ca. 3. illis verbis, *Quoniā naturæ etiam illæ, quæ ex malæ volūtatis vitio vitiatæ sunt, in quantū vitiatæ sunt, malæ sunt, in quātum autem naturæ sunt, bonæ sunt.* Igitur si vt vitiatæ sūt naturæ, malæ sunt: vt vitiatæ sunt, vituperandæ sunt; quia vituperium illi malo debetur, quod est cōtra naturā, quale est malum vitij qualiscumque, siue consistat in actione defectuosa, siue in macula, aut habituali defectu ex actione, relicto: vt patet in vitio peccati originalis, de quo nunc tractamus: quod per actionem illius voluntatis per quam omnes peccauerunt, relictum est ad posteros Adæ transiturum.

8 Quis enim dicere auderet illud vitium non nocere naturæ nostræ? *nam esse vitium* (inquit Augustinus libr. 12. Ciuitat. cap. 3.) *& non nocere non potest. Sed quid naturæ nocendo vitia faciunt* (vt rectè idem Author ibidem) *nisi adimunt, integritatem, pulchritudinem, salutem, virtutem, & quidquid boni naturæ per vitiū detrahi, siue minui cōsueuit?* Per vitium ergo originalis culpæ aliquid boni naturæ

Omne vitium nocet naturæ, eiusque ordinem peruertit.

Cc

naturæ nostræ detractum est; vnde ipsa ab eius, à quo facta est arte discedit; propter quod rectè vituperatur, vt colligitur ex eodē Magistro lib. 3. de libero arbitrio c. 14. & 15. Si ergo naturæ vitio affectæ, debita est vituperatio, vt manifestè ex prædictis principiis colligi videtur: an non fortè sequi euidēter videatur, illos qui paruulos non baptizatos à vituperatione, ac cōsequenter à vitio defendunt; cōuinci velint, nolint ad defendendū eosdem paruulos ab originali liberos esse: quod sine errore in fide, vitiū esse negari non potest; cum per illud, secundùm Concilia & Sanctos, natura posterorum Adæ, atq; liberum arbitrium manserint vitiata; quæ propterea medico opus habent, qui ea sanet.

Pœnam sensibilem deberi peccato originis probatur ex sacris literis & PP.

9 Praetereà, ex prædicta illorum modernorum doctrina apertè sequi fortè videtur, si pœna sensibilis, quia vim vituperij habet, prædictis paruulis non debetur, vt isti moderni sibi certum esse propter Aristotelis authoritatem affirmant, Scripturas Pauli, & Ecclesiæ Cōcilia, esse falsa & fallacia. Sequela probatur, quia Scripturæ illæ & Concilia mani-

manifestè clamant, per vnum hominem peccatum intrasse in mundum, & per peccatum mortem in omnes transisse; & corpus esse mortuum propter peccatum; & omnes homines propter peccatum incurrisse mortem; atque mortem corporis esse pœnam peccati, quod in omnes intrauit. Atqui mors corporis, quæ pœna est, quæque omnibus propter originale debetur, vt prædictæ Scripturæ & Concilia affirmant, est pœna sensibilis, vt experientia ipsa testatur, *quia cum graui sensu adimit sensum* (vt benè Augustinus libr. 13. de ciuitat. cap. 6. *habet enim mors corporis*, vt scribitur ibidem, *asperum sensum, & contra naturam vis ipsa, qua vtrũque diuellitur, quod fuerat in viuente coniunctum atque consertum, quamdiu moratur, donec omnis adimatur sensus, qui ex ipso inerat animæ carnisque complexu.* Ergo mors illa corporis, cum sensibilis sit, non erit pœna peccati Adæ seu originalis, si vera sunt prædicta principia, & sic Scripturæ & Concilia erunt falsa & fallacia, quod sine cœca impietate concedi non potest. Si ergo ad hæc

Rom. 5.

Rom. 8.

Mors corporis est pœna sensibilis, peccati.

 abru-

impietatis abrupta, suprà dicta principia fortè compellunt; an non eorum assertoribus silentij pondus meritò imponendum erit?

Satisfit motiuo prædictorum Theologorum, perstringiturque censura parùm sobria cuiusdam moderni de B. August.

CAPUT VIGESIMUMPRIMUM.

Propter id quod in propria potestate non est potest aliquis dignus esse vituperio.

1 FAlsum ergò est neminem vituperatione dignum esse propter id quod in sua propria potestate non est, vel non fuit, quia si vitium peccati originalis vituperatione dignum est, vt ex supradictis iam constat; paruulus vt illo vitio infectus & vitiatus (in cuius numquam propria potestate fuit non peccasse in Adam, & propterea non fuisse infectum illo vitio) vituperio dignus est. Ingenuè tamen fatendum est, si vitium originalis peccati prorsus naturale fuisset, siue ex necessitate naturæ, nullo modo à voluntate dependens (per quam paruulus peccaret, & consequen-

quenter, nec à poteſtate, cum poteſtas nihil aliud ſit, teſte Auguſtino de Spiritu & litera cap. 30. *quàm voluntati adiacens facultas faciendi*) nec illud fore vitium, aut vituperatione dignum, nec vllum conſequenter vituperium propter originale, paruulo deberi. *Sed quia per vnius voluntatem malam, omnes in eo peccauerunt*, vt ſcribitur lib. 2. de nupt. & concupiſc. cap. 5. *quando omnes vnus fuerunt* (quod Ariſtoteles ac cæteri gentiles Philoſophi ignorauerunt, qui putauerunt neminem vituperari deberi propter id quod in eius propria poteſtate non fuiſſet: ſicut ſimiliter putarũt nemini in culpam aliquid eſſe imputandum, quod in eius propria poteſtate non eſſet, ſiue quod vitare propria poteſtate non poſſet) mirum non eſt, ſi omnes infantes, quia cum vitio peccati quod in Adam commiſerunt naſcuntur, vituperio digni ab Auguſtini diſcipulis cenſentur.

Ad quam ſolutionem ipſe Auguſtinus ſemper recurrit, quoties à Pelagianis cogitur ad declarandum quomodo originale, quod *Quomodo peccatum orig. ſit voluntariũ.*

nec voluntarium Adæ poſteris, nec in eorum poteſtate eſſe videatur, peccatum eſſe
August. poſſit: vt patet ex lib. 1. retract. cap. 13. *Et illud* (inquit) *quod in paruulis dicitur originale peccatum, cum adhùc non vtantur libero arbitrio voluntatis; non abſurdè vocatur etiam voluntarium, quod ex primi hominis mala voluntate contractum, factum eſt quodammodò hæreditarium.* & cap. 15. eiuſdem libri. *Quod dixi, nuſquam ſcilicèt niſi in voluntate eſſe peccatum; poſſunt* (inquit) *Pelagiani pro ſe dictum putare, propter paruulos, quos ideò negāt habere peccatum, quod eis in baptiſmate remittatur, quia nondum arbitrio voluntatis vtuntur. Quaſi verò peccatum, quod eos ex Adam dicimus originaliter trahere; id eſt, reatu eius implicatos, & ob hoc pœnæ obnoxios detineri, vſquā eſſe potuerit niſi in voluntate, qua voluntate commiſſum eſt, quando diuini præcepti facta eſt tranſgreßio,* & infrà in eodem capite, *Cur igitur* (*inquiunt*) *peccatum dicitur paruulorum, quorum voluntatem non tenetis ream? Reſpondetur, non eos proprietate voluntatis, ſed origine reos teneri. Omnis enim homo terrenus, quid eſt origine*

origine nisi Adam? Porrò autem Adam habebat vtique voluntatem : qua voluntate cum peccasset, peccatum per eum intrauit in mundũ & lib. 3. contra Iul. ca. 18. eidem Iuliano obijcienti Deum probari iniustum, si impossibile aliquid iuberet, Respondet, *Quid de Isaac dicturus es, cui quidquam nec impossibile, nec possibile est imperatum; & tamen perditionis animæ suæ pœnâ feriretur, si octauo die non circumcideretur? An verò, nec sic tandem respicis illud primitùs in paradiso datum, possibile ac facile fuisse præceptum; quo contempto atque violato, omnes ex vno homine, tamquàm in massa originis, commune illud habere peccatum; & hinc esse iugum graue super filios Adæ, &c.* Et libro 1. retract. cap. 15. *Et iterùm* (inquit) *in eo quod dictum est, peccati reum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit summæ iniquitatis & insaniæ est: Cur ergo (inquiunt) paruuli tenentur rei? Respondetur, quia ex eius origine tenentur, qui non fecit, quod facere potuit, diuinum scilicet seruare mandatum.* & iterùm, ibidem, *Quod autem dixi, illa animæ quidquid faciunt, si natura non volun-*

tate

tate faciunt, id est, si libero ad faciendum & ad non faciendum motu animi carent; si denique his abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur, peccato earum teneri non possumus: propterea non perturbat de paruulis quæstio, quia ex illius origine rei tenentur, qui volnntate peccauit, qnando libero ad faciendum & non faciendum motu animi non carebat, eique ab opere malo abstinendi summa potestas erat. Supra dictum ergo principium illorum Theologorum, paruulum scilicèt vituperari, & consequenter puniri sensibili pœnâ non posse, propter id quod in sua propria potestate non est, hoc est propter peccatum primi parentis; quamuis in gymnasio Aristotelico inter gentiles peripateticos magnam vim habere iudicaretur; lectori tamen determinãdum relinquo, an in Schola Augustini perpetuo silentio supprimeretur: ne fortè aliàs peccatum originis eiusq; pœnas & damnationem per illud euacuari conuinceretur; & sic nullam necessitatem vt Christiani fierent homines habere probaretur, vt bene infert Augustinus in lib. de natur. & grat. ca. I.

3 Quæ

Cuiusdam scriptoris moderni iniusta de Augustino censura taxatur.

3 Quæ omnia maturè animaduertere debuisset quidam modernus, qui per illud Aristotelicum principium in foueam videat ne fortè ipse potiùs ceciderit, in quam beatissimum Magistrum incidisse, in quadam sua disputatione significat; vbi non dubitat ex quibusdam verbis eius non rectè intellectis (vt domino donante alibi ostendemus) asserere, eos, qui doctrinam Augustini de peccato originali defenderent, cogi incidere in errorem Pelagij de euacuatione eiusdem peccati originalis. Igitur Augustinus vt Pelagium suis disputationibus caperet, in eiusdem Pelagij retia ipse incautus venator incidit. O quàm horrendum & nulla ratione ferendum inter Catholicos conuitium, in sapientissimum Ecclesiæ Magistrũ iactatum; An potiùs in ipsam Ecclesiam, quæ beatissimum Augustinum per tot sæcula cõtra Pelagianos peccatum originale & gratiã Christi negantes, Magistrum mirabilissimũ cœlitùs ei ad eam defendẽdam largitũ, attonita suspicit? An fortè in vtrũque? Quod si ita; an sancta Ecclesia, Christi sponsa, si de hoc

admoneatur; ſuam & ſui ſapientiſſimi Magiſtri iniuriam patietur? Nonne licentia obloquendi cuiuſcumque ſcriptoris, aduerſus doctrinam beatiſſimi Auguſtini contra Pelagianos & Semipelagianos, à Sede Apoſtolica toties approbatam, atque à calumniis aduerſariorum defenſam, multò vigilantius nunc poſt tot approbationes compeſcenda erit, quàm quando illi Sancti Proſper & Hilarius pro defenſione eiuſdem doctrinæ ad Cæleſtinum Sanctiſſimum & doctiſſimum Pontificem recurrerunt; qui reprehenſoribus doctrinæ Auguſtini, vt notauit Proſper, maleuolentiæ libertatem ademit; quique de eodem Auguſtino affirmat, ipſum numquam fuiſſe ſaltem ſiniſtræ ſuſpicionis rumore aſperſum; beneque de eo in commune omnes ſenſiſſe; vt potè, qui vbique cunctis & amori & honori fuerit. In eadem ergò ſancta Eccleſia, cui nunc non diſſimilis Zeli ac eruditionis Pontifex, Vrbanus huius nominis octauus per Dei gratiam præſidet, illa ſiniſtræ ſuſpicionis nota Auguſtino temerè aſperſa, ab eo depellatur; illi, qui cunctis honori

nori fuit, quique Ecclesiam ab Apostolis plantatam, tam mirabili suprà omnes alios Doctores, doctrinarũ affluentia rigauit, tantus honor tribuatur, vt animositati Philosophicæ liberum non sit doctrinam eius, maximè eam, quæ à Sede Apostolica contra hæreticos in iudicio firmata est, præcipiti censurarum, aut impugnationum arietatione impetere. Quantum enim excellentiæ prædictæ doctrinæ detrahi sineretur; tantum Apostolici iudicij firmitati derogari fortè videretur.

Impugnatur sententia de beatitudine naturali paruulorum: examinaturq́; an Pelagiani solam naturalem beatitudinem paruulis promittebant, vt quidam modernus sentit.

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

1 AD misericordes & liberales illos Theologos, qui à paruulis illis non solum omnem dolorem tam externũ quàm internum excludunt, sed eis insuper beatitudinem naturalem tribuunt, nunc peruenia-

 mus:

mus: primò admonentes, eos videri satis consequenter ad sua, & aliorum Scholasticorum principia loqui: quia qui nulla molestia afficiuntur in anima vel corpore; vel sunt prorsus stupidi (quod tamen de paruulis illis nullus, ni fallor, hactenus dixit, aut dicere probabiliter potuit) vel verè habent quidquid naturaliter exoptant, vel quod necessarium est ad vitam naturalem corporis, & animæ fœliciter peragēdam, sine quo illos nulli dolori obnoxios esse, impossibile videtur: sed quicquid sit de hoc; breuiter iisdem Theologis opponimus, eorum sententiam ex supradictis iam prostatam manere. Cum enim beatitudo secundum sanctissimũ Magistrũ lib.5.ciuit. cap.1. *sit plenitudo omniũ rerum exoptandarum*: ridiculè asseritur paruulos sine baptismo morientes, qui non solũ interna & sempiterna tristitia ob omissionē regni cœlorum, sed & igne gehennæ in perpetuum cruciabuntur, vt in superioribus ex sacra scriptura & Augustino ostendimus; futuros beatos, beatitudine naturali. Beatitudo enim naturalis, vt perfecta atque plena in suo

ſuo genere ſit, plenitudinem requirit omnium rerum, quæ naturaliter ab homine exoptari poſſunt.

2. Vt autem intelligantur non omnia, ſed aliqua ex eis, quæ homines naturaliter exoptant; recolendum eſt ex beato Auguſt. lib. 19. Ciuitat. cap. 1. *quatuor eſſe quadam iuxta Varronem, quæ homines ſine magiſtro, ſine vllo doctrinæ adminiculo, ſine induſtria vel arte viuendi, quæ virtus dicitur, & procul-dubio diſcitur, velut naturaliter appetunt; aut voluptatem, qua delectabiliter mouetur corporis ſenſus; aut quietē, qua fit vt nullam moleſtiam quiſque corporis patiatur; aut vtramque, quam tamen vno nomine voluptatis Epicurus appellat; aut vniuerſaliter prima naturæ, in quibus & hæc ſunt, & alia, vel in corpore vt membrorū integritas, & ſalus atque incolumitas eius; vel in animo, vt ſunt ea, quæ vel parua vel magna in hominum repiuntur ingenijs.* Si igitur homo naturaliter expetit ſalutem incolumitatē corporis, quietemque, qua fit, vt nullam moleſtiam in corpore patiatur; quomodo aſſeritur paruulus non baptizatus

Quatuor ſunt quæ homines naturaliter appetant.

(qui secunda morte gehennæ post iudicium moritur, quæ animam nolentem tenet in corpore, quod æternis doloribus subiacebit) beatus beatitudine naturali, quæ sine quiete ab omni molestia, & sine incolumitate corporis stare non potest?

Naturalis paruulorũ post mortẽ beatitudo impugnatur.

3 Præterea, si omnes naturaliter exoptãt beatitudinem, & hic appetitus eis inamissibiliter inest (vt latè in superioribus probauimus) quam beatitudinem consequi non possunt, quamdiù eò non peruenerint (vt habetur lib. 14. ciuit. cap. 25.) *vbi mori, falli, offendi omninò non possunt; eisque sit certum ita semper futurum*; hoc est, quamdiù bono incommutabili quod Deus est, *sine vlla molestia non perfruantur, & in eo se in æternum esse mansuros, nec vlla dubitatione cunctentur, nec vllo errore fallantur*, vt rectè Augustinus lib. 11. ciuit. cap. 13. quomodo infantes sine baptismo morientes beatos futuros, beatitudine naturali esse, affirmatur, cum se in Inferno, quò secundum Concilium Florentinum post mortem descendunt, omni beatitudine priuatos videant; cumque in iudicio ex ore iudici

iudicis audituri sint, se numquam habituros omni molestia carentem societatem Angelorum, ac hominum beatorum in participatione summi Dei, quæ sola satiat appetitum illum, quem naturaliter habent; vt scribitur lib. 12. de ciuit. cap. 10.

4 In illis ergo paruulis naturaliter sequetur summa tristitia, quando videbunt suum naturale desiderium omninò frustratum. Nisi quis velit fingere, illas creaturas rationales, Dei imagines, futuras naturaliter post mortem sine mente, ac sic naturaliter belluinas; aut propter peccatum perdere naturalia, (quod de adultis hominibus damnatis, in quibus sunt peccata grauiora, imò & de ipsis dæmonibus, Theologi isti dicere detrectant) aut tandem habituras mentem siue stultam siue sopitam; quod etiam prædicti Theologi non admittunt. Ergò cum sempiterna illa tristitia nulla compatibilis erit naturalis beatitudo.

Naturale desiderium beatitudinis frustratum in eiusmodi paruulis causabit nõ mediocrem tristitiam.

5 Et quidem ipsi gentiles Philosophi qui solam beatitudinem naturalem agnouerunt; sentiebant, eâ neminem beatum esse posse

Nullus est beatus qui non habet quod vult, & nil patitur quod non vult.

posse, nisi habendo quod velit, & nihil patiendo quod nolit, vt notauit Augustinus libr. 13. Trinit. cap. 7. Lectori igitur iudicandum relinquo, an hæc ratio de puerorum illorum tristitia ob amisionem beatitudinis, quam naturaliter amant, sit inuictissima ad conuincendos huius naturalis beatitudinis fabricatores, absurditatis. Vnde in hac re diutius immorandum non est. Sed vlterius indagandum, an prædicta absurditas (si eam esse absurditatem satis iam constat) adeo absona sit, vt peruersissimos Pelagianos adiuuet, qui beatitudinem paruulis non baptizatis promittere videbantur, illa celebri ipsorum definitione, quam refert Beatus Augustinus Epist. 106. & de gest. Pelagij cap. 35. infantes, etiam si non baptizentur, habere vitam æternam.

Cuiusdam mea ratio. pinio de beatitudine naturali proponitur.

6 Quidam ex iunioribus Theologis qui ab istis Scholasticis in hac beatitudine naturali dissentit; vt eam oppugnet, eiusq; fortè defensores cantos contra hæresim Pelagianam reddat; affirmat Pelagianos eam solam promisisse paruulis non baptizatis; & ita num-

numquam eis promisisse beatitudinem supernaturalem, aut vitam illam æternam, quæ est in clara Dei visione. Quod probat ex Augustino libr. 5. contra Iulian. cap. 8. vbi Alias 11.
eodem Augustino teste *Pelagiani alienabant paruulos non baptizatos à vita Dei, cum eos alienarent à regno Dei. Quid est autē vita Dei, nisi visio Dei? sed neque ipsum regnum Cælorum in Scripturis aliud significat nisi fœlicitatem æternam, qua in Dei visione consistit; iuxta illud, Angeli eorum in Cœlis semper vident faciem Patris mei, qui in Cœlis est; & illud; scimus, quia cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum secuti est; & illud. Hæc est autem vita æterna vt cognoscant te solū Deum verum. Itaque* (inquit iste author) *Pelagiani non vitam æternam simpliciter.* Sed vt Augustinus loquitur in libr. de hæresib. ad Quoduultdeum cap. 88. *quandam suam vitam æternam infantibus non baptizatis promittebant.* Quæ sententia prædicti moderni si vera esset; apertè, Augustino teste, sequeretur hanc illorum Theologorum de beatitudine naturali sententiam, esse hæresim damnatam,

Matth. 18.
1. Ioan. 3.

ab omnibus Christianis anathematizãdam; quia propositio illa, *Infantes etiam si non baptizentur habere vitam æternam*; in sensu Pelagianorum est ab Ecclesia damnata & ab omnibus anathematizanda, vt testatur Augustinus Epistol. 106. & de gest. Pelag. vbi suprà.

7 Alia tamen via probat prædictus modernus illam Scholasticorum opinionem de beatitudine naturali *esse* (vt ipse loquitur) *ipsammet hæresim Pelagianam. Quia si prædicti*(inquit)*paruuli futuri sunt beati, beatitudine naturali ; sequitur eos deberi baptizari , vt adoptionem diuinam adepti, admittantur ad regnum cœlorum , non autem quia periculum sit , ne damnentur & pereant. Nihil enim eis adest mali præter carentiam visionis Dei , & nihil eisdem boni deest , nisi visio Dei , hoc est possessio regni cœlestis. Atqui hæc ipsa*(inquit)*est hæresis Palagiana; nam vt Sanctus Augustinus testatur lib. 1. de origine animæ cap. 9. non timebant Pelagiani paruulis damnationem si non baptizarentur, sed à regno exclusionem, vbi per damnationem* (inquit)*non intel-*

intelligit Augustinus exclusionem à regno; sed aliquid aliud, nam si exclusio (inquit) *esset damnatio, qui exclusionem timebant non baptizatis, damnationem quoque eisdem pariter timuissent.*

Ostenditur clarè contra iam citatam sententiam, ex Augustino, Pelagianos ab initio prædictis paruulis promisisse beatitudinem supernaturalem, & à præfato moderno, non sufficienter probari assertores beatitudinis naturalis paruulorum, introducere Pelagianismum.

CAPVT VIGESIMVMTERTIVM.

Pelagiani ab initio promittebant supernaturalem beatitudinem extra regnũ cœlorũ pueris sine baptismo decedentibus.

1 SEd quidquid sit de hac opinione istorum Theologorum de naturali beatitudine paruulorum; an ad hæresim Pelagianam pertineat, quod statim discutiemus: primo probatur falsum esse, Pelagianos nunquam promisisse beatitudinem supernaturalem, aut vitam æternam, quæ in Dei visione consistit, paruulis non baptizatis. Augustinus enim, vt hanc Pelagianorum hæresim

 refutet,

refutet, (vitam scilicèt æternam paruulis non baptizatis extrà regnum Cœlorum dari, & Infantes qui baptizantur, baptizari vt in regnum Cœlorum intrent, non vt vitam æternam accipiant, quam siue baptizarentur siue non, accepturi fuissent) laboriosissimè probat ex Scripturis Sanctis Sermon. 14. de verbis Apostoli vitam æternam solùm dari eis, qui in regno Cœlorum futuri sunt; imò regnum Cœlorum esse ipsam vitam æternam. Ergo si Pelagiani per vitam æternam intelligebant, solam beatitudinem naturalem, vt iste author vult, friuolè eos Augustinus ex Scripturis refellere contendit, quia Scripturæ omnes, quas ipse adducit de sola vita supernaturali, quæ in visione Dei consistit, non de naturali loquuntur. Vndè Pelagiani tribuentes paruulis illis solam vitam naturalem, siue naturalem tantùm beatitudinem, in qua Dei clara visio minimè includitur, Augustino facilè respondere possent, se nihil contra Scripturas docere, quæ solis baptizatis vitam æter-

æternam promittunt, quia Scripturæ loquuntur de illa vita supernaturali in qua Deus facie ad faciem videtur; quam ipsi paruulis non promittebant; atque adeò Augustino non mendaciter opponere possent, ipsum in sua illa disputatione veluti nugari; quod admittere, verè esset nugari.

2 Confirmatur. Nam Pelagiani illam vitam æternam paruulis illis promittebant, ad quam possidendam baptizari, ac consequenter in Christum credere, fieriquę membrum eius, requiritur: Augustinus enim eis in illo sermone obijciebat, ad vitam, quam paruulis promittebant, sine istis perueniri non posse, & per ista peruenire posse; ergo probè nouerat illos intelligere per vitam illam æternam, solam vitam supernaturalem, seu claram Dei visionem. Infantes enim baptizantur, ac Christiani fiunt, non vt ad aliquem Paradisum terrestrem perueniant, in quo Deum clarè non videant, in quo viuant sine omni molestia, in magno

gaudio & fœlicitate naturali, ſapienter intelligentes cauſas omnium rerum naturaliter creatarum, ſiue creabilium, & Deum vt authorem tantùm earum. Nullus autem hæreticus nedum Chriſtianus, ni fallor, ſomniauit fidem Chriſtianam inſtitutam eſſe, vt ad ſimilem beatitudinem perueniatur.

Qualis manducatio corporis Christi sit omnino necessaria ad vitam æternam adquirendam.

3 Sed vt præfati moderni argumenta ſoluamus, eiuſque ſententiam manifeſtiùs redarguamus, obſeruandum eſt Pelagium eiuſque diſcipulos in initio ſuæ hæreſis docuiſſe paruulis ſine baptiſmo decedentibus (quia ſine vllo peccato vt hæretici illi dogmatizabant naſcuntur) dari extra regnum cœlorum gaudia vitæ æternæ, qua in Societate Chriſti ac Sanctorum beati perfruuntur; vt cõſtat ex Pontifice Innocẽtio in Epiſtola ad Patres Concilij Mileuitani, qui ibidem affirmat contra prædictos Pelagianos vitam æternam quam paruulis illis promittebant, eis non dari, qui non manducant carnem filij hominis, nec eius ſanguinem bibunt. Quo argumento contra eoſdem Pelagianos, vſus eſt ipſe Auguſtinus ante Innoc. lib. 1.

Tandem Pelagiani naturalem tantù beatitudinem extra regnum cœlorum infantibus dãdam fore docebãt.

libr. 1. de peccat. merit. cap. 20. vndè constat controuersiam fuisse inter Pelagianos, & istos Sanctos de vita æterna, quæ non habetur sine manducatione corporis Christi, hoc est sine participatione vnitatis corporis eius, ac societate membrorum eius, quæ acquiritur per baptismum Christi, quam isti Sancti, (vt colligitur ex Augustino lib. 21. ciuit. cap. 25. & tractat. 26. in Ioann. & ex Innocentio vbi suprà) intelligunt per illam manducationem omninò necessariam ad vitam æternam habendam; quam manducationem siue incorporationem, nemo vnquam iudicauit necessariam ad habendam vitam naturalem æternam extrà regnum Cœlorum. Contra hunc igitur Pelagianorum sensum de vita æterna extra regnum Cœlorum, Augustini locis à nobis proximè citatis, militant argumenta; quibus Pelagiani conuicti, & à primo illo sensu depulsi, prædicare cœperunt dari paruulis beatitudinem non supernaturalem, sed naturalem.

4 Quæ omnia manifestissimè ex August. proban-

probatur, illis verbis, quæ habet de prædestinatione Sanctorum cap. 13. *Hoc si audirent Pelagiani, non iam laborarent, negando originale peccatum, quærere paruulis extrà regnum Dei, nescio cuius suæ felicitatis locum; maximè quando conuincuntur non eos habere posse vitam æternam, qui non manducauerunt carnem, nec biberunt sanguinem Christi.* Ecce quam clarè docet Pelagianos conuictos de falsitate dogmatis, quo paruulis promittebant beatitudinem, quæ non habetur sine manducatione carnis Christi (hoc est beatitudinem supernaturalem) extrà regnum cœlorum; recurrere ad beatitudinem naturalem, quam eisdem paruulis tandem tribuebant; quam Augustinus significat per illa verba *nescio cuius suæ felicitatis locum*.

Supradicti moderni fundamenta, insufficientia esse declarantur.

5 Vndè ad ea quæ prædictum Theologum mouebant, dicendum, ipsum, vt videtur, non rectè referre textum aut sensum August. libr. 5. contra Iulian. cap. 8. aliàs 11. Non enim testatur ibidem Augustinus Pelagianos alienasse paruulos non baptizatos

à vita

à vita Dei, quia eos alienabant à regno Dei, talem enim illationem ibi non habet; verba enim eius ibi hæc sunt. *Verùm vos quoque qui eos velut liberos ab omni damnatione esse contenditis, cogitare non vultis, quâ illos damnatione puniatis, alienando à vita Dei, & à regno Dei, tot imagines Dei.* Non ergo ibi infert contra Pelagianos, ipsos alienasse paruulos à vita Dei, cum eos alienarent à regno Dei; vt iste Author scribit. Hoc enim Augustino necesse non fuit, cum ipsi Pelagiani apertè tunc id admitterent, vt patet ex illis verbis, paruulos non baptizatos alienari à vita Dei; quia conuicti ante ab eodem Magistro, suam sententiam de beatitudine supernaturali extra regnum Cœlorum illis paruulis danda, mutauerant. Vndè admittimus per regnum Cœlorum in Scripturis significari fœlicitatem æternam, quæ in Dei visione cōsistit (vt Augustinus efficaciùs quam iste modernus probat in illo sermon. 14.) & idcirco Pelagianos fuisse absurdissimos, qui paruulis illam fœlicitatē ab initio promittebāt cum iisdem regnum Cœlorum negarēt. Per quod

Ff potius

potiùs ex Augustino contrariũ huius, quod iste author de beatitudine colligit, inferimus, numquam enim Augustinus ad conuincendos Pelagianos eis obijceret ex scripturis, vitam æternam, quam paruulis promittebant non dari, neque à Deo promitti in prædictis scripturis, nisi baptizatis & Christi membris, si Pelagiani de beatitudine tantùm naturali loquerentur, aut per vitam æternam, illam solam naturalem fœlicitatem, quam pòst prædicare cœperunt, tunc intelligerent. Scripturæ enim illæ de ista naturali fœlicitate, à Pelagianis conficta minimè loquuntur. Concedimus igitur Pelagianos, non ab initio suæ hæresis, sed postquàm ab Augustino conuicti ex Scripturis fuerunt, non promisisse paruulis vitam æternam simpliciter, sed æternam & beatam quandam vitam suam: vt Augustinus loquitur in libr. de hæres. vbi suprà.

6 Ad authoritatem illam Augustini ex lib. 1. de origine animæ cap. 9. qu prædictus author probare contendit, asserentes beatitudinem naturalem paruulorum sine baptismo

ſmo morientium, incidere in hæreſim Pelagianam; dicendum ipſum quoque ibi non videri rectè citaſſe prædicta Auguſtini verba; quia fortè vt efficacius, contra alios modernos concluderet, addere videtur Auguſtini verbis aliqua ſua; quâ additione ſublata intentum ſuum ex Auguſtini verbis, ibi nequàquàm probare poteſt. Sic enim argumentatur contra prædictos modernos. *Nam vt Sanctus Auguſtinus teſtatur* (inquit) *in lib. de origine animæ cap. 9. non timebant Pelagiani paruulis damnationem, ſi non baptizarentur, ſed à regno excluſionem, vbi* (inquit) *per damnationem, non intelligit Auguſtinus excluſionem à regno, ſed aliquid aliud; nam ſi excluſio* (inquit) *eſſet damnatio; qui excluſionem timebant non baptizatis, damnationem quoque eiſdem pariter timuiſſent.* Detrahantur Auguſtini teſtimonio illa verba (*ſed à regno excluſionem*) & quomodo, quæſo, prædictus modernus ſuum intentum contra illos alios modernos ex Auguſtino ibi concludet? Verba igitur Auguſtini in illo cap. 9. ab hoc authore citato ſunt; *Verùm hæc vt volet quiſque*

accipiat; dum tamen de baptiſmo non præſcribatur ſaluatoris præcepto, huiuslatronis exemplo: & non baptizatis paruulis nemo promittat inter damnationem regnumque Cœlorum, quietis vel fœlicitatis cuiuſlibet, atq; vbilibet quaſi medium locum. Hoc enim eis hæreſis Pelagiana promiſit; quæ nec damnationem metuit paruulis, quos nullum putat habere originale peccatum, nec ſperat eis regnum Cœlorũ, ſi non perueniant ad baptiſmatis ſacramentum. Manifeſtum eſt ergo in eo Auguſtini teſtimonio non haberi illa verba (*à regno excluſionem*) in quibus eſt vis argumenti illius authoris, ad probandum ſecundùm mentẽ Auguſtini, damnationem eſſe aliud diſtinctum ab excluſione; vt quaſi ex verbis Auguſtini concludat contra alios Theologos, qui nihil pœnale in pueris illis præter excluſionem admittunt, eos, nullam in eis admittere damnationem, ac ſic cum Pelagianis prorsùs conuenire.

7 Si quis reſpondeat, hunc authorem nõ intendiſſe ibi Auguſtini teſtimonium ſecundùm verba, ſed ſecundùm ſenſum, citare; In Augu-

Augustini autem ibi sententia includitur secundùm sensum illa huius authoris sentẽtia; August. enim affirmat Pelagianam hæresim promisisse illis paruulis medium locum alicuius fœlicitatis inter damnationẽ & regnũ Cœlorum; quia eis (inquit) non metuit damnationem, quos nullum originale peccatum putat habere, nec eis sperat regnum Cœlorum; cum non perueniant ad baptismum. An non autem de eis, qui non metuunt paruulis damnationem, nec eis sperant regnum Cœlorum, (quod de Pelagianis Augustinus ibidẽ affirmat) verè dici posset, eos paruulis non timere damnationem, sed à regno exclusionem; quod iste author Augustinum de Pelagianis scripsisse ibi testatur? Sed obijci contra hoc possit, nec sic etiam verè defendi, hunc authorem citasse Augustini sententiam secundùm sensum. Quamquam enim Augustinus de Pelagianis affirmaret (vt verè affirmare posset) eos non sperasse dæmonibus regnum cœlorum; non rectè indè colligeretur, ipsum de Pelagianis dicere, eos timuisse dæmonibus exclusionem à

regno cælorum: ergo similiter, quamuis Augustinus dixerit Pelagianos non sperasse paruulis non baptizatis regnum Cœlorum, non rectè inde colligitur, ipsum de iisdem Pelagianis dixisse, eos timuisse paruulis illis exclusionem à regno Cœlorum; Tam enim malè affecti ac peruersi esse possent, vt quamuis paruulis si non baptizarentur, non sperassent regnum Cœlorum, non eis timuissent exclusionem: vndè sufficienter cõstat, ex primo non inferri necessariò secundum. Non tamen negamus Pelagianos timuisse paruulis exclusionem à regno Cœlorum si non baptizarentur; cum ideò eos baptizandos esse docuerint, ne excluderentur. Vndè verum esse fatemur Pelagianos non timuisse paruulis damnationem vt August. ibidem testatur, & timuisse eis exclusionem: sed Augustinum, hoc vltimum in illis verbis non dixisse, contendimus.

8 Esto tamen, ipsum vtrumque ibi dixisse ingenuè, admitteremus; ille author adhuc suum intentum contra modernos, beatitudinis naturalis defensores, inde minimè concludе-

cluderet; quia moderni illi respondere ei possent, Augustinum ibi assignasse rationem cur Pelagiani non timuissent paruulis illis damnationem, quia scilicet nullum putant eos habere peccatum: vnde conuincuntur paruulis illis promittere medium locum, inter damnationem & regnum; cum exclusio à regno, secundùm sensum Pelagianorum, in eis rationem damnationis habere non possit; non enim exclusio illa paruulis infertur secundum Pelagianos propter peccatum, quo secundum eorumdem dogma carent, & sine quo damnatio iusta esse non posset; sed exclusi ideò secundum ipsos manent, quia Dominus statuit regnum Cœlorum, non nisi baptizatis posse conferri; teste Celestio apud Augustinum in libr. de peccat. orig. cap. 5. At vero (vt dicere pro se possent moderni illi) quicumque prædicant paruulos non baptizatos, etiam beatos, beatitudine naturali, esse exclusos à regno propter originale, quod habent: istos minimè conuinci, promittere paruulis illis locum medium inter aliquam saltem damnationem

nem

nem & regnum ; cum ipsa exclusio sit eis damnatio, quia ea eis infertur propter peccatum.

Disputatur fusè an sententia de beatitudine naturali paruulorum, aduersetur fortè Euãgelio, & vtrum vehementi suspicione Pelagianismi forsan laborare videatur?

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

Naturalis infantium beatitudo videtur forte parũ cõformis Euangelio.

1 ALiis igitur mediis magis vrgẽtibus illa sententia de fœlicitate naturali paruulorum à nobis improbanda erit. Ex mediis ergo, quæ hic se nobis offerre possent ad probandam prædictam sententiam esse forsan in primis Euangelio contrariam, illud beati Augustini solidissimum videtur, quo vtitur sermon. 14. de verbis Apostoli, vt conuincat paruulos illos non solùm non habere vitam æternam extra regnum Cœlorum, sed & sempiternam damnationem habituros esse; quorum vtrumque prædicti Pelagiani negabant. Quia vniuersi exercitus viuorum ac mortuorum, erunt secundùm Euan-

Euangelium distributi in iudicio vniuersali, in duas classes, dextræ & sinistræ: & omnes qui futuri sunt in dextra, ibunt in regnum Cœlorum, omnes autem qui in sinistra erunt, ibunt secũdùm Euangelium in ignem æternũ; nullus ergo medius locus relinquitur secundùm Euãgelium inter ignem æternum & cœlum, in quo prædicti paruuli possẽt frui beatitudine naturali. *Nullus* (inquit Augustinus cap. 3.) *relictus est medius locus vbi ponere queas infantes. De viuis & mortuis iudicabitur, alij erunt ad dextram, alij ad sinistram, nõ noui aliud. Qui inducis mediũ, recede de medio: nõ te offendat, qui dextram quærit, & te ipsum admonet; Recede de medio, sed noli in sinistram. Si ergo dextra erit & sinistra & nullũ alium locum in Euangelio nouimus: ecce in dextera regnum Cœlorum est, percipite* (inquit) *regnum. Qui ibi non est, in sinistra est. Quid erit in sinistra? Ite in ignem æternum. In dextra, ad regnum, vtique æternum; in sinistra in ignem æternum. Qui non in dextra, procul dubio in sinistra; ergo qui non in regno, procul dubio in ignem æternum.*

Beatitudini naturali obstat expressè S. August.

vbi suprà

Nullus post iudicium futurus est medius locus creaturæ rationalis inter ignem & regnum cœlorum

Gg 2 Vel

2 Vel ergo, iuxta hanc beati Augustini insuperabilem fortè complexionem, infantes illi qui reassumptis corporibus dicuntur futuri beati, beatitudine naturali erunt beati nusquàm, quod asserere esset non solùm absurdum, sed & ridiculum; vel erunt beati illâ tantùm naturali beatitudine, in cœlum admissi sine baptismo; quod dicere ipsi Pelagiani contra expressum Christi testimonium, non audebant; vel erunt beati beatitudine naturali in sempiternis flammis existentes; quod admittere, beatitudinis naturalis fabricatores, chymericum esse viderūt, qui propterea paradysum terrestē illis ædificauerunt, sed fortè cōtra Euangelium Christi, quod nullum medium locum pro damnatis agnoscit in descriptione vniuersalis iudicij viuorum & mortuorum: vt manifestè illa Augustini raciocinatio conuincere videtur; quæ semper inuicta fortè manebit, quantumcumque quispiam illam illudere ac vincere suis argumentis conabitur. Cuiuscumque enim parùm solidis syllogismis quibus se Augustinum vincere putaret, ipse iam-

responsum præparauit, Epist. 174. vbi scribit, *Facilè est vt quisque, Augustinum vincat, videris vtrum, veritate an clamore?*

3 Dicetur, hanc sententiam de beatitudine naturali paruulorum, saltem non pati suspicionem Pelagianismi; quia non negat prædictos paruulos esse in damnatione, cum omnes esse exclusos à regno propter peccatum affirmet; vndè conuinci non potest quærere illis locum medium alicuius fœlicitatis, aut quietis inter damnationē regnumque Cœlorum, quod in Pelagianis Augustinus semper tamquam Pelagianismum improbabat. Quasi ista sententia improbanda non esset, licèt inuidiâ Pelagianæ hæresis nō laboraret; si aliundè Euangelio contrariaretur, vt contrariari ex supradictis fortè colligitur; vel quasi in Pelagianismum incidere non posset, nisi negasset paruulos habere damnationem? Quid si apertè negasset eos habere originale? Nonnè apertè Pelagianismi conuinceretur? Si igitur predicando eos futuros beatos, & ab omni pœna sensibili immunes, à gehenna eos liberat; nonnè & ab Occurritur cuidam responsioni.

 origi-

originali eos cõsequenter liberare fortè conuincitur, (vt doctissimus ille modernus sæpè suprà memoratus clarè fatetur) imò & à dãnatione? quia si paruuli illi probãtur non habere originale; nõ esse in patria (quod solũ, si beati sunt, pœnale, secundũ Theologos modernos habent) nihil habet de ratione dãnationis, quod non haberet si in puris naturalibus morerentur. In quo statu, non esse in patria, non fuisset in eis damnatio.

4 Sed sequestratis parũper prædictis principiis, indagatur an hæc sententia de beatitudine naturali paruulorum, directè aduersetur eorum damnationi æternæ. Indagandum est igitur an non ille qui liberat paruulos illos ab igne sempiterno, quãtumuis asserat exclusos à regno propter peccatum; liberare eos fortè videatur à damnatione de qua Scripturæ loquuntur, de quaque inter Augustinum & Pelagianos quæstio versabatur.

pœna quã vocant damni est omnibus communis, grauis, & molestissima.

5 Quod vt distinctius percipiatur, supponendum est exclusionem à regno, seu alienationem à vita Dei, esse quãdam damnationẽ, seu pœnam omnibus damnatis cõmunem & mole-

molestissimã; quia si sola esset, vt notat Aug. in Enchirid. cap. 112. *tam grãdis est pœna, vt ei* (inquit) *nulla possint tormẽta, quæ nouimus, cõparari, si illa sit æterna, ista sint quãlibet multis sæculis lõga.* Nimirũ rectè: quia quãuis sola illa alienatio directè in pœnã infligeretur; ex ea inseparabiliter, tãquam eius effectus, summa tristitia in punito sequeretur; quia à re quam naturaliter amaret separaretur. Propter quod August. Pelagianos vrgebat ad fatendum in paruulis sine baptismo morientibus aliquam damnationem; quia tandem in eis admittebant hanc à vita Dei alienationem, quamuis eam esse damnationem negabant.

6 Non ergo negamus hanc alienationem seu exclusionẽ esse damnationẽ, sed eam non esse vltimã aut alicuius totam damnationẽ, de qua Scripturæ loquntur, ex Scripturis & Augustino, cõtendimus. Dãnatio enim nouissima, quã digni sunt omnes, qui in peccato nascũtur, cuiusq; debitum omnes certissimè reciperent, si per gratiam à massa perditionis aliqui nõ liberarẽtur; quamq; Scripturæ, siue pronũciant, siue minãtur, in illis locis, *Ex vno*

Rom. 5. *omnes in condemnationem, &, Per vnius delictum in omnes homines ad condemnationem;*
Marci 16. *&, Qui non crediderit, condemnabitur*; damnatio inquam illa in Euangelio Christi describitur ac declaratur, qualis futura sit. Iudex enim ad iudicium vniuersale viuorum ac mortuorum venturus, & sententiam pronunciaturus, siue damnationis contra eos qui in libro vitæ scripti non fuerint, siue saluationis & glorificationis pro eis qui in eodem libro scripti reperientur; *duas partes facturus est* (vt Augustinus loquitur) *dextram & sinistram: sinistris dicturus, Ite in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius; dextris dicturus, Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Hanc regnum nominat hanc cum Diabolo damnationem. Nullus relictus est medius locus.* Quid clarius?

7 Manifestissimum est igitur secundùm Augustinum ex verbis Christi Domini, dãnationem æternam ad partem tantùm sinistræ pertinere, quæ itura est in ignem æternum; ergo nullus qui non erit in sinistra, quique

que conſequenter in ignem æternum per illam ſententiam non ibit, damnatus in æternum ab illo vniuerſali iudice dici poteſt: ergo cum de fide certum ſit paruulos illos futuros damnatos *(qui enim non crediderit, condemnabitur)* certum etiam erit, eos tunc non alibi damnatos, quàm in igne æterno, & ideò æternaliter damnatos; quia eò per ſententiam iudicis (vbi torquebuntur propter peccatum, vtraque morte, primâ & ſecundâ dignum, quod in Adam commiſerunt) mittentur.

8 Et hanc eſſe vltimam damnationem Scripturis notam, & ab eis prædicatam, certiſſimis documentis ex iiſdem Scripturis & Auguſt. deprompţis, amplius confirmare poſſumus. Ipſe enim libr. 20. de ciuit. cap. 6. ſequentia verba ſcribit. *Venit enim hora & nunc eſt, quando mortui audient vocem filij Dei; & qui audierint, viuent, id eſt, in damnationem non venient, quæ ſecunda mors dicitur.* & cap. 9. eiuſdem lib. *Et ideo cum dies venerit, quo fiat & corporum reſurrectio, non ad vitam de monumentis procedent, ſed ad iudicium, ad*

Punitio ignis æterni eſt vltima cuiuſcunque peccatoris condemnatio & mors ſecunda.

damna-

damnationem scilicet, quæ secunda mors dicitur. & tractat. 43. in Ioann. super illa verba, *Mortem non videbit in æternum*; *mortem secundam, mortem æternam, mortem gehennarum, mortem damnationis cum Diabolo & Angelis eius.* & de nupt. & concup. lib. 2. cap. 27. *Nec per Moysem lex data regnum potuit mortis auferre, quæ non regnat utique, nisi per peccatum: regnum porrò eius est, vt hominem mortalem, in secundam etiam, quæ sempiterna est, præcipitet mortem.* Hoc de mortis siue peccati regno, rectè explicatur in Enchirid. ca. 26. *Hinc, post peccatum* (ait) *exul effectus, stirpem quoque suam, quam peccando, in se tamquam in radice vitiauerat, pœnâ mortis, & damnationis obstrinxit; vt quicquid prolis ex illo & simul damnata per quam peccauerat coniuge, per carnalem concupiscentiam (in qua inobedientiæ pœna similis retributa est) nasceretur, traheret originale peccatum, quo traheretur per dolores erroresq́; diuersos, ad illud extremum cum desertoribus Angelis, vitiatoribus, & possessoribus, & consortibus suis, sine fine supplicium.*

9 Vnde rectè August. notat libr. 13. Trin. cap. 15.

cap. 15. diabolum inuigilare ſemper vt redemptos ſecum trahat ad ſecundam mortem. *In hac* (inquit) *redemptione tanquam precium pro nobis datus eſt ſanguis Chriſti; quo accepto diabolus non ditatus eſt, ſed ligatus, vt nos ab eius nexibus ſolueremur*; *nec quemquam ſecum eorum, quos Chriſtus ab omni debito liber, indebitè fuſo ſuo ſanguine redemiſſet, peccatorum retibus inuolutum traheret ad ſecũdæ, ac ſempiternæ mortis exitium.* Lege c. 13. libr. de bon. perſeu. vndè apertè colligitur damnationem æternam eſſe mortem ſecundam.

10 Si ergo ex prædictis clarè conſtat damnationem æternã, de qua Scripturæ loquuntur, eſſe ignem æternum, ſeu mortem ſecundam, quæ ab eiſdem Scripturis definitur eſſe ſtagnum ignis, vt habetur ca. 20. & 21. Apoc. in quod mittentur omnes qui in libro vitæ ſcripti non reperientur, vt eadẽ Scriptura ibidem teſtatur: An non apertè fortè ſequetur eos qui ab igne æterno immunes prædicantur, à dãnatione æterna, quã Scripturæ prædicant (quæ eſt nouiſſima dãnatorũ mors, ac

Quicunq; poſt iudicium fuerit liber ab igne gehennali, ab omni damnatione æterna liber futurus videtur.

Hh malo-

malorum finis) consequenter esse liberos, quantumuis dicantur à regno tantùm exclusi, seu à vita Dei alienati (per quod mortem omnibus damnatis communem intelligi non negamus, quia per hoc vitâ priuati, ac consequenter mortui intelliguntur) illa enim sola alienatio numquam mortem vltimam, qua omnes damnati post iudicium moriuntur, re ipsâ causat, aut etiam per intellectum constituit, nisi ei addatur aut addi intelligatur cruciatus perennitas. Propter quod præclarè August. lib.6. de ciuitate cap. 12. definiens vltimam animæ mortem. *Summa mors animæ* (inquit) *est alienatio à vita Dei in æternitate supplicij.* Imo lib.13. ciuit. c.2. & libr.19. cap. vltimo, adhuc expressiùs docet mortem illam secundam, quæ est totius hominis, & damnatio eius æterna, siue vltima eius pœna, includere alienationem à vita Dei, quæ est mors animæ, & æternum cruciatum dolorum in corpore, qui mors corporis dicitur: quia (vt rectè ipse ibidem) *nec anima ibi viuere dicenda est, quia non viuit ex Deo, seu quia à vita Dei aliena erit, nec corpus,*

quod

quod æternis doloribus ſubiacebit, ſeu in quo anima non viuendi cauſa eſt, ſed dolendi.

11 Si igitur ſupràdicta principia ſolida ſunt; iudicet attentè lector, an omnes qui prædictos paruulos prædicant futuros vel in lymbo puerorum à damnatis adultis ſeparatos, ſine aliquo dolore, ſiue interno ſiue externo, vel in paradyſo aliquo terreſtri, cum pleno gaudio & beatitudine naturali; eiſdem promittant medium locum inter damnationem æternam, vltimam ſcilicet Scripturis notam, ac à Chriſto Domino in Euangeliis declaratam, & inter regnum cœlorum; quod Eccleſia & Auguſtinus in Pelagianis ſemper execrabantur, qui hoc dogma de beatitudine naturali illorum paruulorum, primò pepererunt, vt conſtat ex eodem Auguſtino, maximè lib. de prædeſtin. Sanct. cap. 13. & lib. 1. de orig. animæ, cap. 9. illis verbis. *Et non baptizatis paruulis nemo promittat inter damnationem regnumque cælorum, quietis vel fœlicitatis cuiuſlibet, atque vbilibet, quaſi medium locum. Hoc enim eis hæreſis Pelagiana promiſit.* & lib. 1. ope. imperf. contra Iulian.

Inter illa duo nullus erit medius locus pro infantibus.

Hh ij num.

num. 128. *vt si non in regno eius, certè in loco aliquo secundæ fœlicitatis, quem talibus ædificauit hæresis vestra, teneant sempiternum*, id est, æternitatem, & libro 2. eiusdem operis numero 112. *Vos respondete quid sitis, qui tot imagines Dei, sine vllius peccati merito, separatis à regno Dei; & facitis duas æternas fœlicitates, vnam quæ sit in regno, alteram quæ sit extra regnum Dei.* & libro 4. contra Iulianum cap. 3. *An fortè & istis qui exhibuerunt terrenæ patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute ciuili non verà, sed verisimili dæmonibus, vel humanæ gloriæ seruierunt; Fabricijs videlicet & Regulis & Fabijs & Scipionibus & Camillis, cæterisque talibus, sicut infantibus, qui sine baptismo moriuntur, prouisuri estis aliquem locum inter damnationem, regnumque cœlorum, vbi non sint in miseria, sed in beatitudine sempiterna.* Et libro 1. oper. imperf. contra eundem Iulianum numero 48. impugnans locum medium vbi infantes esse possent: *Ille verò (inquit) quem sperat iudicem rationalis creatura quæ in sanctis eius est & fidelibus*

delibus

delibus; lege nobis vbi præter regnum bonis & supplicium malis, tertium locum præparauit & promiserit non regeneratis innocentibus tuis?

12. Videant ergo authores beatitudinis naturalis, si suprà dicta principia satis solida sunt, eamque inter se concatenationem vere habeant, quam habere videntur; an hæc sententia de beatitudine naturali paruulorum obnoxia fortè sit vehementi suspicioni pelagianismi: ex duplici capite; si videlicet directè negare fortè conuincitur paruulos ire in damnationem æternam, vltimam scilicet, Scripturis notam; &c, si etiam euacuare in eis forsan conuincitur Originale, negando eis eandem damnationem, vt latè in superioribus ex Augustino & Scripturis disputauimus.

Confertur grauitas peccati originalis, eiusque pœnarum cum aliorum peccatorum, eorumque pœnarum grauitate; & indagatur an damnatio æterna ei debeatur ratione sui?

CAPVT VIGESIMVMQVINTVM.

Peccatum orig. esse omniũ peccatum minimum, eique ratione suæ grauitatis non deberi pœnam æternam, quidam asserunt.

1 MVltùm igitur quidam Magistri aliàs doctissimi à sensu B. Augustini de peccato originali, deque eius pœnis abhorrere videntur, qui satis confidenter affirmant, *peccatum illud esse omnium peccatorum minimum, minusque veniali; minoremque pœnam ei deberi quàm peccato veniali, & ideò æternam pœnam ei non deberi ratione suæ grauitatis, sed ratione subiecti, scilicet hominis, qui sine gratia inuenitur, per quam solùm fit remissio pœnæ; sicuti similiter peccato veniali pœna æterna aliquando debetur, non ratione sui, sed ratione conditionis subiecti in quo est, quando scilicet inuenitur in aliquo damnato.* Esse autem omnium peccatorum minimum inde sibi persuadent: quia minimum habet de voluntario;

tario; non enim est voluntarium voluntate (vt inquiunt) istius personæ, sed voluntate principij naturæ tantùm: peccatum, autem actuale, etiam veniale, est voluntarium voluntate ipsius in quo est.

2 Nec obstat (inquiunt) quod originale non compatitur secum gratiam; priuatio enim gratiæ siue iustitiæ originalis non habet rationem culpæ, sed pœnæ, nisi in quantum ex voluntate est: vnde vbi minus est de voluntario, minus est de culpa. En quò perduxit tàm imbecille ratiocinationis motiuum authores insigniter graues, vt non dubitauerint affirmare originale esse minus veniali, & consequenter minori pœnâ dignum; & quia viderunt veniali, ratione sui pœnam æternam non deberi, vt consequenter loquerentur, originali ratione sui seu suæ grauitatis, damnationem æternam negauerunt.

3 Contra hanc tamen doctrinam obijci potest, ex ea sequi, veniale peccatum non solùm esse maius peccatum quàm originale, & maiori pœnâ dignum, sed & posse esse, eâdem regulâ, maius peccatum quàm actuale mortale *Prædicta opinio reijcitur.*

tale

tale & maiori pœnâ dignum; consequens videtur esse contra totius Ecclesiæ Catholicæ sensum; ergo &c. Sequela probatur, quia in multis peccatoribus quotidiè reperiuntur peccata venialia ex plena deliberatione & scientiâ commissa, atque adeò plenè voluntaria, & peccata actualia secundùm quid inuoluntaria, quia ex ignorantia procedunt, vt istimet Theologi de ignorantia disputantes fatentur, & patet ex Augustino lib.3.de liber.arbit.cap.18. & de natura & gratia cap. 67.in quibus locis probat facta quædam per ignorantiam improbanda & corrigenda esse, quamuis non sint plenè, sed secundùm quid voluntaria: quod intelligit ibi per illa verba. *Nec mirandum est quod vel ignorando non habet liberum arbitrium voluntatis ad eligendum, quid rectè faciat*; non enim ibi intelligit hominem ex ignorantia operantem carere simpliciter libero arbitrio, aliàs non diceret factum eius improbandum esse, & misericordiâ imploratâ corrigendum; sed intelligit eatenus esse indispositum atque impeditum ad operandum plenè voluntariè, quatenus ei deest

deest scientia, quæ si adesset, actum culpabilem impediret; & in suprà dictæ veritatis probationem adhibet illud Pauli, *Qui priùs blasphemus fui, persecutor, & contumeliosus, sed misericordiam consecutus sum, quia ignorãs feci.* Ergo peccata venialia plenè voluntaria v. g. immoderati risus, aut verbi otiosi, aut diuagationis mentalis inter orandum, erunt maiori pœnâ digna, & maiora multis flagitiis, quæ homines ex ignorantia vincibili quotidiè perpetrare solent, imò & maiora peccatis illis blasphemiæ, contumeliarum, & persecutionis contra Ecclesiam, quæ ibi Paulus enumerat: illa enim venialia magis habent de voluntario quàm ista mortalia, atque adeò magis de ratione peccati habere conuincentur, & consequenter maiori pœnâ digna erunt: vel igitur ista doctrina improbanda est, vel hoc admittendum, quod nullus Catholicus credo dicere audebit.

4 Item inconcusse tenendum est peccatũ veniale maculare aliquo modo peccantem quia ab eo anima, etiam iusti hominis emundatur & abluitur, quod fieri non posset, *Veniale peccatum maculat animam.*

nisi ei aliqua immunditia adhæreret. Quam veritatem sapientissimè colligit Augustinus tractatu 56. in Ioan. ex illo Euāgelij, *Qui lotus est non habet opus, nisi pedes lauare, sed est mundus totus*, vbi per lotionem pedum intelligit emundationem à venialibus. Indéque infert *Ecclesiam in iustis adultis qui hic demorantur, quamuis munda sit, quoniam iustè viuunt, opus habere, quia calcant terram, vt pedes lauet*, quoniam sine peccato non sunt; quod de veniali intelligi oportet, vt ex contextu ibi clarè colligitur, & quia aliud peccatum cum vita iusta & mundâ compati non potest; idque ibidem confirmat ex alia illa Scriptura. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus vt dimittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate*: id est, inquit, *vsque ad pedes, quibus conuersamur in terra*; per quod intelligit humanos affectus venialiū, sine quibus in hac mortalitate non viuitur: & super eundem locum Apostolicum (*vt emundet nos ab omni iniquitate*) scribit tract. 1. in Epistolam 1. Ioan. *non tantum præterita, sed & siqua fortè contraximus ex hac vita,*
quia

quia non potest homo quamdiù carnem portat non habere vel leuia peccata. Vnde idem Sanctus Doctor de emundatione iustorum à venialibus tractans tract. 80. in Ioan. super illa verba, *Iam vos mundi estis*, subijcit. *Quis enim est in hac vita sic mundus, vt non sit magis magisque mundandus? vbi si dixerimus, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus & veritas in nobis non est: si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est & iustus qui dimittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Mundet itaque mundos, id est, fructuosos, vt tanto sint fructuosiores, quantò fuerint mundiores.*

5 Quibus sic constitutis, opponi potest contra supradictam rationem de voluntario, quod cum peccatum, quo peccatum est, eo ipso sit macula, quæ peccantem maculat; si originale, quia minùs voluntarium est quàm veniale, est minùs peccatum, consequens videri esse minùs maculans seu minùs idoneum ad maculandum: ergò minùs maculabit animam quàm veniale; sed certissimum est veniale non ita maculare peccan-

Orig peccatū magis maculat animam quam veniale.

tem vt ab eo ſimpliciter denominetur maculatus & ſordidus, nec reddere ipſum prorſus ac totaliter immũdum ac pollutum: ergò peccatum originale nõ maculat animã ſimpliciter, nec ipſam reddit totam immundam atque pollutam. Quis autem hoc concedere non formidaret, niſi qui magno præſũptionis laqueo ſemetipſũ innectere nihil curaret? Cum ergò peccatum originale ſit vnum ex profundiſſimis arcanis eorum, circa quæ noſtra fides verſatur, vt ex illo Auguſtini loco de moribus Eccleſiæ Catholicæ ca. 22. colligitur *(propter antiquum peccatum, quo nihil eſt ad prædicandum notius, nihil ad intelligendum ſecretius)* mirandum eſt, quali auſu prædicti authores ſine Scripturarum aut Sanctorum Patrum authoritate in ſimiles regulas loquendi & ſentiendi de eo irruunt, aſtruendo ipſum eſſe minimum omnium peccatorum, ac conſequenter minus peccato veniali & minori pœnâ dignum. Quid enim vicinius videtur, aut fortaſsè tàm conſequens, quàm vt credito quod minimum omnium peccatorum ſit, & minus veniali ac

li ac

li ac minori pœnâ dignum, & ideò æternâ damnatione, ratione sui indignum, etiam peccatum non esse credatur. Non est enim veniale, vt diuinâ fide Ecclesia vniuersa credit, nec mortale actuale quod nobiscum non oritur, sed à nobis agitur; nec esse potest illud originale quod Scripturæ & antiqui Patres prædicant: ergò solùm erit peccatum nomine tenùs ab istis excogitatum. Cõsequentia euidens videtur. & minor quoad vltimam partem probatur, quia peccato originali, quod Scripturæ & Patres agnoscunt, debetur iustissimè tanquàm pœna non solum mors prima, sed & mors secunda, quæ est stagnum ignis, seu æterna damnatio (vt latissimè cum B. Augustino in superioribus, ex Scripturis diuinis vidimus, & vt de damnatione æterna tota Ecclesia contra Pelagium credit) ergò originale, cui minor pœna debetur quàm veniali, cui ratione sui, tantùm temporalis pœna debetur, erit omninò alienum à peccato originis, de quo Scripturæ & Patres loquuntur.

6 Dicetur damnationem æternam non

Refellitur quædam responsio.

deberi originali ratione sui, seu ratione suæ grauitatis, sicut nec veniali, sed ratione subiecti, scilicet hominis, qui sine gratia inuenitur, per quam solam fit remissio pœnæ; quemadmodum similiter veniali aliquando ratione subiecti in reprobo damnato æterna damnatio debetur. Sed contra hoc clamare videntur tonitrua Scripturarum, Conciliorum & Sanctorum; *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundũ, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit &c.* Quod aliter rectè intelligi nõ potest, teste B. Aug. de bono perseu. c. 12. nisi inde deducatur *non regeneratos paruulos, si sic moriantur, transire in mortem secundã, quæ iustissimè est retributa peccato.* Non dixit, subiecto quia non habet gratiam. *Item ex vno omnes in cõdemnationem,* & paulò pòst, *per vnius delictum in omnes homines ad condemnationem:* & iterum, *Nam iudicium quidem ex vno in cõdemnationem.* Super quæ verba August. lib. 1. de peccat. merit. cap. 13. *Nam iudicium quidem ex vno delicto, si non remittitur, id est, originali in condemnationem,* & ibidem cap. 12. *Imò vero nos intelligamus* *Aposto-*

Apostolum ac videamus ideò dictum, Iudicium ex vno delicto in condemnationem; quia sufficeret ad condemnationem, etiamsi non esset in hominibus nisi originale peccatum.

Peccato orig. ratione sui debetur æterna pœna, non ratione subiecti.

7 Præterea Arausic. & Trident. definiũt originale esse mortem animæ: sed morti animæ ratione sui debetur pœna æterna; ergò & originali: morti enim primæ, qua peccatrix anima discedit à creatore suo, debetur mors secunda, quæ est vltimum eius supplicium, vt ex ijs quæ ex Scripturis & PP. supra adduximus c. 4. 5. 6. 11. 12. 13. & 24. clarè colligitur. Nec video (licet forte alij videant) quomodo post Ecclesiæ victoriam de Pelagianis hoc in dubium verti posset, sicut nec ambigitur mortali actuali deberi damnationem ratione sui, & non quia est in subiecto gratiam non habente. Vnde ipsimet Pelagiani, quia videbant consequens esse, vt si in paruulis admitteretur originale, damnationi æternæ ratione illius peccati essent obnoxij, illud negabant, putantes Deum ab iniustitia aliter saluari non posse. Contra quos Catholici e contrario opponebant damnationẽ paruulorum

lorum ſine regeneratione decedentium, ex Scripturis manifeſtè colligi, quod contingere ſine iniquitate Dei non poſſet, niſi paruuli eſſent peccato alieno obnoxij, ratione cuius damnarentur, cum peccatis propriis in ea ætate eſſe non poſſerit. Quis ergo dubitare poteſt fuiſſe ſemper indubitatum Eccleſiæ ſenſum, paruulis ſine baptiſmo decedentibus damnationem æternam deberi ratione tantùm peccati?

8 Iudicet igitur pius lector an tenendum ſit, ſi Scripturis, Concilijs & Patribus credatur, damnationem æternam infanti deberi ratione peccati originalis, & non ratione ſubiecti gratiam non habentis, quatenus à peccato vt ſic præſcinditur: illud enim ſubiectum etiam non habens gratiam, atque vt ſic ab originali præciſum, non intelligitur cum aliquo peccato; ergo vt ſic intelligi non poteſt cum aliquo, quod æternam pœnam meretur, quæ ſoli peccato debetur; quia *omnis pœna ſi iuſta eſt, peccati pœna eſt*, teſte Auguſtino: ergo ſubiectum illud non habens gratiam, atque vt ſic ab originali præciſum non

libr. 3. de lib arb. cap. 18.

Omnis pœna iuſta peccati pœna eſt.

non poteſt eſſe ratio cur pœna æterna peccato originali debeatur : ſi ergò peccato originali ratione ſui æterna damnatio non debetur , nullo modò illa ei debetur ; atque adeò Pelagiani , qui paruulos ab omni damnatione eſſe liberos contendebant, Eccleſiam Catholicam vicerunt. Neceſſariò igitur concedendum videtur paruulum non habentem gratiam, ideò mereri æternam damnationem , quia habet peccatum originis : peccatum autem originale paruulorum nō ideò mereri damnationem, quia eſt in ſubiectis gratiam non habētibus, ſed quia eſt præuaricatio , qua omnes paruuli non ſecundùm vitæ ſuæ proprietatem, ſed ſecundùm cummunem generis humani originem in illo vno teſtamentum Dei diſſipauerunt , in quo omnes peccauerunt, vt rectè Anguſtinns lib. 16. de ciuit. c.27. teſtamentum,inquam,illud primum, *Qua die ederitis, morte moriemini*, quod complexum eſt(vt colligitur ex libr.13.ciuit. ca.12.) quidquid mortis eſt vſque ad nouiſſimam quæ ſecunda dicitur.

9 Accedit ad hæc, quod cum prædicti Theologi affirment, ideò peccatum veniale non inducere ex se, seu secundùm se reatum pœnæ æternæ, quia non tollit ordinem ad vltimum finem, nec ei contrariatur, eos obstringi posse ad astruendum peccatum originale inducere ex se reatum pœnæ æternæ, imò & ad docendum ipsum non tollere ordinem ad vltimum finem, nec ei contrariari; quæ apertam inuoluunt repugnantiam; quia si ideò secundum ipsos veniale non inducit ex se reatum pœnæ æternæ quia non tollit ordinem ad vltimum finem, nec ei contrariatur, consequens omnino videtur ipsum inducturum fuisse ex se seu ratione sui reatum pœnæ æternæ, si tolleret illum ordinem ad vltimum finem, aut si ei contrariaretur. Quod si concedatur, vt concedere necesse est, consectarium vlteriùs esse videtur omne peccatum quod tollit ordinem ad vltimum finem, quodque ei contrariatur inducere ex se reatum pœnæ æternæ; sed originale secundum fidem tollit ordinem ad vltimum finem, eique contrariatur: ergo inducit ex se rea-

ſe reatum pœnæ æternæ. Iterùm vice verſâ, omne peccatum quod tollit ordinem ad vltimum finē, quodque ei contrariatur, inducit ex ſe vt viſum eſt reatum pœnæ æternæ: ergò peccatum quod illum reatum ex ſe non inducere aſſeritur, non tollit ordinem ad vltimum finem, nec ei contrariatur (rationi enim auerſionis, quæ eſt in omni peccato, quo anima mortua eſt, correſpondet ſecundùm hos authores pœna damni, qua ſecundùm leges diuinæ æquitatis, ſi ſic à Deo auerſa, ex hac vita deceſſerit in æternum plectitur) ſed peccatum originale non inducit ex ſe reatum pœnæ æternæ, vt iſti authores docent, ne aliàs cōtra prædictum illud ſuum principium de voluntario (vndè colligunt originale eſſe minimum omnium peccatorum, atque adeo minùs quàm veniale) cogantur rursùm inconſtanter aſſerere illud eſſe maius iſto, ſi ei ex ſe, ſeu ratione ſui debetur pœna æterna, quæ peccato veniali ratione ſui nunquam debetur: ergo originale non tollit ordinem ad vltimum finem nec ei contrariatur; nihil igitur in paruulo recèns

 nato

nato inueniri poteſt, quod eum à Deo vltimo fine auertit; fruſtrà ergò baptizatur, quia ſi non eſt ab vltimo fine per peccatum originale auerſus, nullam neceſſitatem habet vt Chriſtianus fiat.

10 Confirmari poteſt, nam in ſtatu puræ naturæ (ad quem ſæpe iſti authores libenter recurrunt) paruulo non habenti gratiam nulla damnatio deberetur; non rectè ergò ab eis aſſeritur damnationem deberi peccato originali ratione ſubiecti non habentis gratiam, cùm negare ipſi non poſſunt, dari poſſe infantem non habentem gratiam ſine aliquo debito damnationis.

12 Reſponderi fortè poſſet, non habere gratiam in paruulo ſtatus puræ naturæ non mereri æternam damnationem; quia in illo paruulo non habere gratiam, nō eſſet gratiæ priuatio, ſed pura negatio, cum ei gratia non deberetur, ſecùs in paruulo huius ſtatus, cui gratia ex pacto Dei ab initio debebatur; vndè nō habere gratiã, illi nō eſſet culpabile, iſti autem culpabile eſt non habere gratiam, quã habere debuit, atque adeò non habere gratiã in

in isto mereatur æternam damnationem, in illo autem non mereretur.

12 Hæc tamen Responsio mirabiliter claudicat, nàm si in paruulo huius status naturæ corruptæ secludatur peccatũ originale, ab ipsomet paruulo gratiam non habente (vt prædicti authores secludunt, dicentes dãnationem æternã non deberi originali ratione suæ grauitatis, sed ratione subiecti in quo est, quia non habet gratiam) non habere gratiã, erit in illo tantũm pœna seu effectus peccati, non verò peccatum aut culpa, cui sola damnatio æterna debetur: falsò ergo asseritur non habere gratiam in paruulo, quatenus in eo, non habere gratiam condistinguitur contrà peccatum originale, mereri æternam damnationem, & ideò peccatum originale non ratione sui, seu suæ grauitatis, sed ratione subiecti, ad instar venialis, mereri eam. Et verè si non habere gratiam intelligunt pro negatione gratiæ, seu iustitiæ originalis debitæ inesse paruulo (in qua contra Augustinum, & fortè contra veritatem, vt aliàs latiùs) rationem peccati originalis

 consti-

constituere solent) duplex in paruulo peccatum originale prædicare videntur: vnum minimum omnium peccatorum, cui ratione sui damnatio æterna non debetur: alterum per quod illi peccato minimo damnatio debetur; quod est alienum à sensu Catholicæ Ecclesiæ, quæ vnum in paruulo peccatum originale credit, & cui iustissimè ratione sui damnatio æterna debetur, & cuius sola ratione paruulus sine baptismo decedens damnatur.

Falsum videtur peccatum orig. esse omnium peccatorũ minimum.

14 Falsum ergo & à Scholis exterminandum videtur peccatum originale esse omniũ peccatorum minimum, atque adeò minus veniali, & minori pœna dignum, & tandem non mereri æternam damnationem ratione sui, seu suæ grauitatis, sed ratione subiecti nõ habentis gratiam ad instar peccati venialis, quod aliquando ratione subiecti tantùm meretur æternam damnationem. Longe aliter Sancti Patres sentiunt & loquuntur, qui adeò exagerant peccatum Adami, quod ad posteros transiit, vt sæpissimè illud vocent, *peccatum magnum*, non solùm quia ad omnes transit,

transit, sed quia secundum eosdem & Concilia homo per illud secundum corpus & animam in deterius mutatus est) quique etiam ipsum peccatum originale vocant *antiquam serpentis plagam*, *antiqui criminis pondus*, *pristinum facinus*, *lathale vulnus*, *quo humanum genus claudicat*, *labem corporeæ inundationis*, *nequitiam*, *contagium mortis antiquæ*, *peccatum quod omnia contaminauit*: ista significare minime videntur originale esse omnium peccatorum minimum, cuius grauitas ex damnatione æterna, quæ ei indubitanter ratione sui debetur facilè deprehendi potest, etiamsi in sola exclusione à regno consisteret, (vt isti authores contendunt) quia simili etiam damnationi nulla pœna quam hic nouimus comparari potest, vt rectè August. in Enchyr. cap. 112. *sed in ira sua, quæ si sola esset, quanta ibi minima cogitari potest, perire à regno Dei, exulare à ciuitate Dei, alienari à vita Dei, carere tam magnâ multitudine dulcedinis Dei, quam abscondit timentibus se, perfecit autē sperātibus in se, tam grandis est pœna, vt ei nulla possint tormenta quæ nouimus*

nouimus comparari, si illa sit æterna, ista autem sint quamlibet multis sæculis longa finienda.

Paruulorũ nõ regeneratorũ pœna omniũ est mitissima licet æterna & sensibilis.

15 Nec obstat eundem Magistrum libr. suprà citato cap. 93. docentem pœnam paruulorum esse omnium mitissimam; comparat enim ibi pœnam paruuli cum tota pœna cuiuscunque reprobi adulti, quam sic comparatam vocat mitissimam, quia adulti reprobi habent vehementem tristitiam ob amissionem regni, & vltrà hoc propria actualia, propter quæ acerbiùs & grauiùs puniuntur, quàm si in solo originali, vt paruuli, ex hac vita decederent. Vnde idem Doctor Epistola 106. *ac per hoc quàmlibet tolerabilius omnibus qui etiam propria peccata committũt, tamen æterna morte multari.* Ad quam doctrinam alludens Florẽtinum in literis vnionis, definit adultos reprobos & paruulos sine baptismo decedentes, in inferno disparibus pœnis puniendos fore. Quæ disparitas non in eo consistit quòd paruuli punientur pœnâ damni tantùm, adulti autem pœnâ tàm damni quàm sensus: sed in eo quòd illi punientur

nientur pœnis mitissimis (vt loquitur Augustinus) sed ignis & tristitiæ; pœnis inquam mitissimis, quia minimè sufficiunt, nunquamque adhibentur ipsæ aut aliæ similes in lenitate vlli adulto reprobo puniendo, quia peccatum actuale mortale sine quo nullus adultus damnatur, grauiores & acerbiores multò pœnas ignis & tristitiæ meretur: isti verò pœnis adeò duris & acerbis vt nunquàm similes in grauitate ac acerbitate adhibeantur paruulo alicui plectendo: cum eius peccatum quia non propriâ ipsius, sed alienâ voluntate commissum est, tàm acerbas atque graues ignis & tristitiæ pœnas nunquam mereatur.

Respondetur ad argumenta in oppositū.

16 Ad rationem illam de voluntario quæ hos authores conuicit, quanquam non erat opus repõdere, quia eam suprà manifesta instantia explosimus, dicendũ videtur, in peccato quæ est mors animæ, quale est originale, reperiri præter rationem voluntarij, rationem auersionis ab incommutabili bono, seu rationem alienationis à vita Dei, quæ sunt magis propriæ peccato mortali quam

ratio voluntarij, in qua conuenit non ſolùm cum veniali, ſed cum actibus bonis meritoriis. Vndè cum veniale etiamſi in infinitum intra latitudinem ſuæ ſpeciei creſceret, non auerteret omninò à Deo, nec ab eius vita alienaret, cum animæ vitam ſupernaturalem per quam Deo adhæret, non tolleret: non ſolùm ſuperare non poteſt in grauitate aut magnitudine originale, ſed nec ei in his aliqua ex parte æquari.

Pecc. orig. licet minùs voluntariũ eſt tamen maius peccatũ quã veniale.

17 Fatemur tamen illud peccatum in paruulo eſſe minus quocunque alio peccato, quod à Deo omninò auertit, aut ab eius vita alienat, & minori pœnâ dignum, quod ſolùm illa ratio probare videtur; non autem eſſe minus veniali, minorique pœnâ dignum, & ideò æterna damnatione ratione ſui indignum. Satis enim, vt arbitramur, quàm hoc abſurdum ſit, iam ſuperioribus impugnationibus oſtendimus.

Eſt tamen originale minimũ omniũ mortaliũ peccatorum.

18 Ex quibus illud de memoria non excidere oportet; Deum videlicet ab iniquitate vendicari non poſſe condemnando paruulos ſine liberatione gratiæ decedentes, ſi illa damna-

damnatio eis non debetur ratione peccati originalis. Hinc enim Augustin. sæpè se demonstrare putat peccatum originale paruulorum suppositis Scripturis, quæ damnationem aut infantium Hebræorum, qui non circumcidebantur, aut omnium non credentium prædicant. Vndè sunt illa eius verba lib. 16. ciuit. cap. 27. *Verùm sic quoque animaduertendum est nullâ in se negligentiâ suâ, iniustè interire incircumcisi animam paruuli, nisi originalis obligatione peccati.* Et libr. 3. de peccat. merit. ca. 2. de paruulis tractans; *Iam nunc videant isti, qua iustitiâ tentent vel conentur asserere, non ad vitam æternam, sed ad iram Dei pertinere, & diuinitùs vindicari atque damnari homines, qui sine peccato sunt, si quemadmodùm propriū, ita nullum etiam in eis est originale peccatum.* Grauitas ergò peccati originalis eiusque pœnarum, non in solius rationis Philosophicæ, quæ verisimilitudine fallere facilè potest, sed in Scripturæ & Patrum staterâ pensanda est. An igitur exactiori discussioni subijciēdæ sint suprà dictæ locutionis formulæ de peccato illo antiquissi- Aug.

mo & obſcuriſſimo, quanquàm ex Scripturis notiſſimo, deque eius multùm controuerſis pœnis, quia vt præclarè Auguſt. lib. 10. ciuit. ca. 23. *liberis verbis loquuntur Philoſophi, nec in rebus ad intelligendum difficillimis offenſionem religioſarum aurium pertimeſcunt, nobis autem ad certam regulam loqui fas eſt, ne verborum licentia etiam de rebus quæ his ſignificantur, &c.* Non ergo ſatis penetro, quomodo qui tantùm extenuant rationem peccati in originali propter carentiam proprij voluntarij; eiuſque poſt mortem pœnas ſolùm exilium iucundiſsimum ab omni moleſtia liberum, eſſe contendunt, diſcernere rectè poſſent, quid faciat Deus in paruulis beneficio, quid iudicio? ſi enim quidquid eos in illis pro infirmitate humanæ mortalitatis offenderit, omnino à iudicio Dei alienare voluerint, quomodo miſericordiam & iudicium Domino Deo, ſicut oportet, cantabunt? Egregia ſane commendatio iudiciorum Dei ſi pro minimo peccato; etiam veniali peccato intenſiuè minore, creaturam rationalem, imaginem ſuam, à regno

regno ſuo ſempiternè exulare faciat, totque miſerijs, quas videmus, hic puniat? An tanto fortè encomio miſericordia eius extollitur, ſi imaginem ipſius illo minimo peccato obnoxiam, cui nulla moleſtia debetur, à perenni fœlicitate terreſtris cuiuſdam paradiſi, quo peruentura prædicatur etiamſi non baptizaretur, ad aliam transferat, quanto extolleretur ſi non à fœlicitate, ſed à miſeria ſempiterna animæ & corporis in fœlicitatem ipſe eam transferre diceretur? Non ſic Sanctiſſimus Magiſter didicit miſericordiam & iudicium Domino cantare. Non ſic ſuos diſcipulos docuit Dauidicum illum cantum intonare; ſed magnam Dei miſericordiam laudare in paruulo, per baptiſmum à magna protoplaſti culpa & ſempiterno igne, antequam expiret liberato; & eiuſdem Dei iudicium non culpare in alio paris meriti paruulo à communi maſſa non ſegregato, ſed damnatione æterni ignis punito, vt iſta in paruulis conſiderantes facilius diſponi poſſent ad humiliter cum

Scripturis sanctis credendum in maiores bonitatem & seueritatem Dei; sed bonitatem in filios promissionis, quos ante constitutionem mundi immobiliter saluare decreuit, non ex aliqua suorum bonorum operum præuisione aut absolutâ aut conditionatâ, seu mediâ (quam nupera eruditio vt omninò necessariam ad conciliandam cum volũtate gratiam se nouissimè peperisse, partamq; sic baptizasse, ac dictæ reconciliationi primitùs accommodasse, plurimùm gloriatur) ne eos ille veracissimus veritatis præco Apostolus Paulus vasa misericordiæ appellando, manifestæ fortè falsitatis conuincatur: seueritatem autem in filios perditionis, quæ non iniquitati Dei, qui incommutabiliter iustus est, sed iudicio deputanda est: cum peccato illo magno primi hominis, quo natura humana in deterius mutata est, in condemnationem vniuersa defluxerit humani generis massa, cuius præuisio quodammodo antecessit in Deo (vt ex Paulo & coapostolo eius Ioanne Augustinus colligit) æternum Dei decretum de reprobandis & saluandis homini-
bus,

bus,quos aut misericordissimè ex eadẽ massa ab æterno eligendo voluit liberare, aut iustissimè in ea relinquendo secundùm propositum non vocare. Quis enim illud decretum iniquum aut crudele esse suspicaretur, etiamsi propriæ hominum reijciendorũ iniquitatis præuisionem in Deo præuẽire diceretur,quando æternum cõtuitum alienæ iniquitatis quam reijciendi,peccando in alio in quo omnes peccauerunt,contracturi in vita propria erant, non anteuertere, sed potiùs modo quodam subsequi affirmaretur? de quo, Domino suggerẽte, aliàs latiùs. Verissimè ergò dictum est, *Iudicia tua abyssus multa*, cuius profunditatis impenetrabilem altitudinem Apostolus admiratus exclamat, *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, &c.* Nullus igitur obsecro ex nostri sæculi Theologis pugil, ingenij quantumuis acerrimi, in istis profundissimis & obscurissimis fidei mysteriis intelligẽdis ac declarandis Beatissimum Augustinũ à tot eruditissimis temporibus tam longâ sœculorum serie fortissimũ Eccle-

Ecclesiæ athletam, ſapientiſſimumque Magiſtrum celebratum, non imitari, ſed cum eo iam luctari deſideret, ne ſi ad certamen veniatur, prudens paleſtræ ſpectator pygmæum ad luctam gigantem laceſſentem, cum aſtantium riſu exibilet.

Redarguuntur quidam alij qui ad Scripturam Sacram parum fortè conformiter loqui videntur, quique ſententiæ B. Auguſtini eius fundamenta nequaquam penetrantes, ante victoriam inſultant.

CAPVT VIGESIMVMSEXTVM.

Reprobatur quorũdam Auguſtinũ in hac quæſtione deſerentium iniuſta cẽſura.

1 EX ſupradictis diligenter ponderatis clarè deprehendi poteſt quorumdam modernorum ſtupenda animoſitas, qui excellentiſſimum Eccleſiarum Dei Magiſtrum (à cuius principijs penetrandis remotiſſimi ſunt) in cauſa iſtorum paruulorum, tam vehementer, tamque frequenter interipſum & Pelagianos ventilata, non ſolùm deſerunt, ſed & grauiter reprehendunt; aſſerentes ipſum in hac contra Pelagianos diſpu-

disputatione aliquid humani passum fuisse; & meritò à Scholasticis in hoc reiectum esse, eumque qui sentit illos paruulos in stagnum ignis mitti & demergi cum damnatis in infernũ, vt ibi igne puniantur, id opinari cõtra omnem rationem & pietatem. Ergò secundùm istos sententia August. de his paruulis est prorsus impia & irrationabilis.

2 Stupenda sanè nimis esset, istorum temporũ cõditio, si istis modernis liceret hãc beati Aug. doctrinam tam horrendè taxare, nobisque liberum nõ fuisset eam ab ista iniuria vindicare. Verè qui eam sic labefactare conãtur, parũ Scripturas Pauli, Mathæi, & Ioannis ac Aug. principia penetrare videtur; & Ecclesiam Romanã nõ leui fortè iniuriã afficiunt, quæ nõ solùm doctrinã Aug. sicut quorũdam aliorum Doctorum generaliter laudauit; sed eam ex magna parte suam fecit, & ex Pontificum Romanorũ statutis seruat & sequitur, teste Ioanne Pontifice. Vnde credibile est, si absurda, ad quæ, principia horũ modernorũ cõpellere videntur, penetrata ab initio ab eis fuissent, quod à suis censuris in B. Augustin. Excellentia doctrinæ S. Augustini.

ſe abſtinuiſſent, eique tam manifeſtè ſua ex Scripturis ſtabilienti ſe conformaſſent; nec affirmare inſuper auſi fuiſſent, contra manifeſtam Scripturam, illos paruulos poſt iudicium minimè futuros ſub poteſtate diaboli; *eſſeque concluſionem Catholiciſsimam, nullum in futuro Chriſti iudicio eſſe damnandum propter ſolum Adæ peccatum, ſed vnumquemque onus ſuum portaturum, ſiue bonum, ſiue malum*, vt quidam modernus fidenter affirmat in ſua ſumma doctrinæ de præd. ca. cuius illa notabilis inſcriptio eſt. *Quod clementiſsimus pater Deus prædeſtinatione ſuorum neminem reliquit in maſſa perditionis*; & Chriſtum Dominum, vt alius docet, fore cauſam exemplarem reſurrectionis eorum, ac datorem omnium beneficiorum naturalium, imò & donorum quæ naturæ omninò debita non ſunt, quæ tunc habituri ſunt; eoſque ipſum tamquam Dominum & principem, ac benefactorem ſuum veneraturos, vſuroſque ſe & omnibus ſuis donis in laudem & honorem ipſius.

3 Quia licet iſta conſequenter fortè: ad illa

illa sua principia affirment, quibus paruulis promittunt quietem, omni molestia carentem, imò & naturalem beatitudinem in paradiso aliquo terrestri, à stagno ignis (in quo Diabolus secundùm Scripturas detinebitur) remoto; cauendum fortè tamen est ne non consequenter dicantur, ad illa Pauli & Augustini principia. *Cum gaudio gratias agentes Deo patri, qui dignos nos fecit in partem sortis Sanctorum, in lumine; qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij dilectionis suæ.* Coloss. 1. Super quæ verba Augustinus tract. 115. in Ioan. *Regno suo quippe dicit, De mundo non estis, sed ego vos elegi de mundo; erant ergo de mundo, quando regnum eius non erant, sed ad mundi principem pertinebant. De mundo est ergò quicquid hominum à verò quidem Deo creatum, sed ex Adam vitiata ac damnata stirpe generatum est: factum est autem Regnum, non iam de mũdo quicquid inde in Christo regeneratum est. Sic enim nos Deus eruit de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij caritatis suæ; de quo regno dixit, Regnum meum non est de hoc mundo.*

4 Quiſquis igitur iſtis principijs cedere voluerit, admittat neceſſe eſt paruulum non erui à poteſtate tenebrarum, nec transferri à mundo, & conſequenter nec à principe huius mundi ad principem Chriſtum mediatorem Dei ac hominum, niſi per eius gratiam & regenerationem; vndè incipit ex regno mundi, & principis huius mundi, fieri regnum Chriſti, & ad ipſum tamquàm ad principem ac benefactorem pertinere. Nam vt ſuprà Auguſtinus, *Erant ergo de mundo, quando regnum eius non erant, ſed ad mundi principem pertinebant. De mundo eſt ergò quicquid hominum à vero quidem Deo creatum, ſed ex Adam vitiatâ ac damnatâ ſtirpe generatum eſt. Factum eſt autem regnum non iam de mundo, quicquid inde in Chriſto regeneratum eſt. Sic enim nos Deus eruit de poteſtate tenebrarum & tranſtulit in regnum filij charitatis ſuæ.*

5 Non ergo principatus & regna principis huius mundi & Chriſti Saluatoris confundenda ſunt; ne ſi paruulos non baptizatos

zatos Christum hominem principem post iudicium habere dicamus; eos à principe mundi huius liberos & consequenter à peccato immunes prædicare conuincamur; quia, vt benè August. vbi suprà, quod toties repetere non piget, *Erant ergo de mundo, quando regnum eius non erant, sed ad mundi principem pertinebāt.* Nō tamē propterea negamus eos sub regno Christi Dei futuros; quia, vt notauit idem August. libr. 83. quæstionum q. 69. *aliter dicitur regnum Christi secundùm potestatem Diuinitatis, secundùm quod ei cūcta creatura subiecta est: & aliter regnum eius dicitur Ecclesia secundùm proprietatem fidei; quæ in illo est, secundùm quod orat, qui dicit, posside nos.* Nec eosdem paruulos post iudicium à potestate diaboli liberos dicamus, ne apertam hæresim dicere conuincamur. Paulus enim in testimonio nuper citato, nos monet agere gratias ei, *qui nos eripuit de potestate tenebrarum & transtulit in regnum filij dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem & remissionem peccatorum.*

6 Si igitur paruuli non baptizati non Coloss. 1. 12.

Si paruuli non regenerati non fuerint post iudicium sub diaboli potestate, necesse est ut sint translati in regnum Christi.

sunt futuri post iudicium sub diaboli potestate; futuri sunt necesse est translati in regnũ Christi, in quo translati omnes habebũnt redemptionem & remissionem peccatorum, ergò si sic sine peccato erunt, quia redemptionem & remissionem peccati, translati omnes à potestate Diaboli habebunt, in cœlum admittentur sine baptismo; quod Pelagiani non fuerunt ausi eis promittere contra manifestum Christi testimonium; *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Prætereà, si paruuli illi non sunt futuri sub potestate diaboli; ergò non sunt futuri sub eius captiuitate & seruitute; ergò falsa erunt non solùm Concilia Arausi.can.1.& Trident. sess. 5. can. 1. sed & Scripturæ, vndè Concilia hanc captiuitatem & seruitutem omnium qui liberati per gratiam non fuerint, apertè colligunt.

Non est cathol cum affirmare nullum in futuro Christi iudicio propter solùm

7 Nec dicamus conclusionem esse catholicissimam, *nullum in futuro Christi iudicio propter solum Adæ peccatum damnandum fore*; ne aliàs, peccatum originale in posteris Adæ

Adæ manifestissimè euacuemus, (vt sæpè in superioribus probauimus) & nullum paruulum ex eis, qui sine baptismo aut gratiæ liberatione moriuntur, in futuro Christi iudicio damnari, dicere conuicamur (quia nullus ex eis habet aliquid vel fecit, vndè iustè damnari posset si propter solum Adæ peccatum, nullus posterorum eius damnabitur; vt rectè infert August. cõtra Pelagium lib. 3. de peccat. merit. cap. 2.) Quod fuisse manifestam Pelagij ac Pelagianorum hæresim; & contrarium eius esse certissimam Ecclesiæ catholicæ fidem, patet ex epist. Hilarij ad August. quæ est 88. & colligitur ex eodem August. varijs in locis; primo epistola 89. ad q. 3. *Quod autem* (inquit) *dicunt infantem morte præuentum non baptizatum, perire non posse, quoniam sine peccato nascitur: non hoc dixit Apostol. & arbitror esse melius, vt Apostolo potiùs quàm istis credamus, dicit enim ille Doctor gentium, in quo Christus loquebatur: Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt.* & paulò pòst dicit, *Nam*

Adæ peccatum fore damnandum.

Nam iudicium quidem ex vno delicto in condemnationem; gratia autem ex multis delictis in iustificationem: proindè isti, quem fortè inuenerint infantem non ex illius vnius hominis concupiscentia procreatum, ipsum dicant illi damnationi non esse obnoxium, nec per Christi gratiam ab illa damnatione esse liberandum. Quid est enim, Ex vno delicto in condemnationem; nisi illo delicto, quo deliquit Adam? & Quid est, Ex multis delictis in iustificationem, nisi quia Christi gratia non solum illud delictum soluit, quo obstringuntur infantes, ex illo vno homine procreati; sed etiam multa delicta, quæ cum creuerint homines addunt malis moribus suis? Tamen & illud vnum quo est obligata propago carnalis, quæ ab illo primo homine originem ducit; sufficere dicit ad condemnationem. Ideò non superfluus est baptismus paruulorum, vt qui per generationem illi condemnationi obligati sunt, per regenerationem liberentur. Et Epistol. 28. inter ea quæ fide firmissimâ de anima se tenere dicit, sequentia verba scribit; *Quæcumque autem sine gratia mediatoris & Sacramento eius, in qualibet corporis ætate, de cor-*

de corpore exierit, & in pœnam futuram, & in vltimo iudicio recepturam corpus ad pœnam, & in fine eiusdem Epistolæ. *Sed antequam sciam quanam earum potius eligenda sit, hoc me non temerè sentire profiteor, eam quæ vera est, non aduersari robustissimæ ac fundatissimæ fidei, qua Christi Ecclesia nec paruulos homines recentissimè natos à damnatione credit, nisi per gratiam nominis Christi, quam in suis sacramentis commendauit, posse liberari.* Et Epistol. 157. *Illud enim vbi vel maximè fides Christiana consistit, quod per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum, sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur*; & *quod per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes pertransiit, in quo omnes peccauerunt*; & *quod iudicium quidem ex vno in condemnationem*; & *quod per vnius delictum in omnes homines ad condemnationem, & per vnius iustificationem in omnes homines ad iustificationem vitæ*; & *si qua alia testimonia declarant neminem nasci ex Adam nisi vinculo delicti, & damnationis*

1. Cor. 15.

Rom. 5.

Ibid.

Ibid.

obstrictum; neminemque indè liberari nisi renascendo per Christum: tam inconcussè tenere debemus, vt sciamus eum, qui hoc negauerit nullo modo ad Christi fidem, & ad eam quæ per Christum datur pusillis & magnis Dei gratiam, pertinere.

8 An non ergo ex his apertè sequi videtur eum, qui affirmat esse *conclusionem catholicissimam, nullum in futuro Christi iudicio esse damnandum propter solum Adæ peccatum*, aduersari (vt Augustinus vbi supra loquitur) robustissimæ ac fundatissimæ fidei, qua Christi Ecclesia nec paruulos homines recentissimè natos à damnatione credit, nisi per gratiam nominis Christi, quam in suis Sacramentis commendauit, posse liberari? An fortè assertor suprà dictæ conclusionis, quam ipse catholicissimam arbitratur, iudicaretur à beatissimo Augustino ad fidem Christianam pertinere, qui Epistola illa 157. definit nos tam inconcussè debere tenere neminem nasci ex Adam nisi vinculo delicti & damnationis obstrictum, vt sciamus eum qui hoc negauerit nullo modo ad Christi fidē perti-

pertinere. Fides enim Christi nos docet in Scriptura Euangelica, quæ fallere non potest, eum qui non crediderit, condemnari. Marci 16.
Quomodo igitur ille qui huic Christi Euangelio aduersatur, dicendo paruulos sine baptismo morientes, qui nullo modo credunt, non damnandos fore) ad fidem Christi pertinebit? aut quomodo ad eam fidem pertinebit, ille qui dicit nullum propter solum Adæ peccatum esse damnandum, contra apertas voces illius in quo Christus loquebatur? *Per vnius delictum in omnes homines ad condemnationem: & iudicium quidem ex vno delicto in condemnationem.* Rom. 5.
Quid est (inquit Augustinus loco suprà citato) *ex vno delicto in condemnationẽ, nisi illo delicto quo deliquit Adam? quod sufficere dicit ad condemnationem?* Quid igitur restat nisi vt cõclusionem, suprà relatam, quã author ille catholicissimã putauit, tamquam perniciosissimam, & fidei Christi aduersissimam respuamus? Si cui autem nostra censura in hunc autorem rigida forsan videbitur eius lenienda erit commotio illis Beatissimi Magistri verbis sermone 14. de

verbis Apoſtoli *Detrahunt nobis, ferimus, canoni detrahunt, veritati non detrahant, Eccleſiæ ſanctæ pro remiſſione peccati originalis paruulorum quotidie laboranti non contradicant. Fundata iſta res eſt, ferendus eſt diſputator errans in alijs quæſtionibus non diligenter digeſtis, nondum plena Eccleſiæ autoritate firmatis: ibi ferendus eſt error, non tantum progredi debet, vt etiam fundamentum ipſum Eccleſiæ quatere moliatur. non expedit, adhuc fortè noſtra non eſt reprehendenda patientia, ſed debemus timere, ne culpetur etiam negligentia.*

Sup. 197. lin. 5. *Christus nō eſt cauſa exēplaris reſurrectionis paruulorum non rebaptizatorum.*

9 Tandem, qui affirmat Chriſtum hominem futurum cauſam exemplarem reſurrectionis paruulorum non baptizatorum, quomodo non affirmabit ipſos in Chriſto reſurgere? Quod ſi hoc cōceſſerit, cur non & ipſos viuificari in Chriſto? Quod ſi totū admiſerit atque approbauerit: an nō B. Auguſt. potiùs quàm ei credendum erit? Qui Epiſto-la 28. ſcribit, *Quiſquis dixerit quod in Chriſto viuificabuntur etiam paruuli, qui ſine ſacramenti eius participatione de vita exeunt: hic profectò & contra Apoſtolicam prædicationem venit,*

venit, & totam condemnat Ecclesiam; vbi propterea cum baptizandis paruulis festinatur, & curritur, quia sine dubio creditur aliter eos in Christo viuificari omninò non posse. Vndè mirum videtur illum alium Theologum, cuius sensum hic impugnamus, tã intrepidè ex illo Apostolico loco (*In Christo omnes viuificabũtur*) velle probare Christum Dominũ futurũ causam exemplarem resurrectionis illorum paruulorum, atq; adeò eos in Christo viuificari, cũ aduertere potiùs debuisset, extẽdendo eum locum ad prædictorũ paruulorum in Christo viuificationẽ, se Apostolicæ prædicationi (si Aug. vbi suprà credatur) contrauenire, & totam Ecclesiã condemnare. Accedit ad hoc, quod si propter illud signũ vniuersale vellet eum locum ad paruulos dãnatos extẽdere; eadem ratione extendi debere, aut posse ad dãnatos adultos, atq; adeò Christum fore causã exemplarẽ resurrectionis eorum, quod ipse admittere minimè audet. Apostolus ergò in c. 15. 1. ad Corint. per totum, vsque ad illud quod parùm ante finẽ habetur (*Ecce mysteriũ vobis dico,*) tractat de resurrectione Christi

& iustorum eius, vt manifeste colligi potest ex illo Apostolico contextu.

10 Proindè loca illa, *Per hominem resurrectio mortuorum:* &, *In Christo omnes viuificabuntur*, quæ in illo capite paulò post initium reperiuntur, ad suscitationem & viuificationem eorum, qui procedẽt in resurrectionem vitæ, non ad eos qui procedent in resurrectione iudicij, referenda sunt: quod ille alter post Apostolum Paulum Paulus, magni gentium magistri magnus ac mirabilis discipulus vigilantissimè vidit, vt claret in verbis à nobis suprà iam citatis ex Epistola 28. & in alijs verbis mox ibidem subsequentibus, & in eis etiam quæ in fine eiusdẽ Epistolæ subijciuntur. Ioan. 5. *Planè (inquit) audiui & credidi, propter quod & locutus sum; quia veniet hora quãdo omnes qui in monumẽtis sunt, audiẽt vocem eius, & procedent qui benefecerunt in resurrectionem vitæ, Ipsa est de qua dicitur, Et per vnum hominem resurrectio mortuorum.* 1. Corin. 15. *Ipsa est, qua in Christo omnes viuificabuntur.* Quid clarius? Nullum igitur in Scripturis Sanctis aut Patribus fundamentum habere videtur homi-

homilia illa panegyrica de resurrectione infantium non baptizatorum, per Christum hominem, cum magna perfectione beneficiorum naturæ, ac aliorum donorum quæ naturæ non debentur; quibus vsuri sunt ad laudem & honorẽ Christi mediatoris, benefactoris, ac principis sui. Scripturæ enim istã corporis insignem perfectionem, & ad corpus Christi Domnini, tanquam ad exemplar conformitatem, solummodo prædestinatis & Christi membris promittunt, *donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionem filij, Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. Prædestinauit nos conformes fieri imaginis filij sui.* Ephes. 4. Philip. 3. Rom. 8.

11 Quis igitur Theologum non admiretur, qui sine graui documento asserit Deum, propter merita Christi Domini, istos paruulos, iræ filios, ac diaboli seruos, suscitaturum cum talibus perfectionibus corporalibus naturæ debitis, & aliis eidem naturæ non debitis, vt eundem Dominum nostrum sua resurre-

ſurrectione repreſentent, eique ſe ſubijciant tanquam Domino, principi, ac benefactori ſuo: aut Chriſtum Dominum noſtrum per ſuos labores hoc paruulis illis, qui nunquam de eius Eccleſia erant, à Deo Patre petijſſe, aut Deum nulla conſideratione meritorum Chriſti id ex ſeipſo eſſe facturum ad Chriſti Domini gloriã? quia ſi hoc nõ in fictã, ſed in veram gloriam Chriſto cedere æſtimant, cur ad eius etiam maiorem gloriam non vlteriùs cauſalitatẽ exemplarẽ ac principatũ eius, ad reſurrectionẽ adultorũ damnatorum, porrigunt? Sed non audent. Verùm ſi aliquis auderet, iſtos gloriam Chriſto Domino dando, ſuperaret; & tanto ſic inueniretur fingere deformiùs, & contra Scripturas, ac communem patrum ſenſum inſolentiùs, & impudentius, quãto ſibi videretur de gloria Chriſti cæteris ſentire magnificentiùs. Quidquid ergo paruuli non baptizati perfectionis in futura vita habituri ſunt, hoc idem habuiſſent, ſi filius Dei nunquam formam ſerui accepiſſet: qui in forma ſerui, ſicut non ideò mortuus fuit vt homines conderentur, teſte

Auguſt.

August. Epiſtola 105. ita non ideò mortuus fuit vt homines impij, filij Diaboli, qui in ſua impietate moriuntur, cum naturalibus aut corporalibus donis, perfectè reſurgerent; ſed pro impijs mortuus eſt, & reſurrexit, vt iuſtificarentur. Ridenda eſt ergò eorum cenſura, qui ſine probatione animosè affirmant, hanc Auguſtini de paruulis ſententiam eſſe contra omnem rationem, & pietatem; cum ex ſuperioribus iam ſatis fortè conſtet, eam eſſe in Scripturis diuinis ſolidiſſimè fundatam, & rationibus inuictiſſimis munitam; quæ, ſuppoſitis fidei principiis de peccato originali & morte ſecundâ ei debitâ, atque de excluſione illorum paruulorum à regno, & de vniuerſalitate extremi Iudicij, & de partitione omnium bonorum & malorum in duas claſſes, dextræ & ſiniſtræ, & de infallibili veritate ſententiæ Iudicis; ſatis euidenter probare videntur illos paruulos habituros ſempiternam triſtitiam; & puniendos fore pœnâ ignis æterni. Quæ qui negat; etiam atque etiam diligenter caueat, ne fortaſſe in eis peccatum originale inaniat, & locum eis

fœlicitatis, ſeu quietis alicuius inter regnum cœlorum & æternam damnationem ab Eccleſia, Conciliis, & Patribus: imò etiam à Paulo, Ioanne & ab Euangelio prædicatam, promittat.

Tutißimũ eſſe ſtudioſo veritatis ad Scripturas diuinas ac myſteria fidei noſtræ rectè intelligenda, (ſi liberalibus diſciplinis vſui veritatis aptioribus inſtructus fuerit doctrinæ B. Auguſt. diligẽtem operam nauare, eique fortiter adhærere, eiuſque regulas ad indagandam, & eruendam veritatem vigilanter obſeruare.

OPERIS CONCLVSIO.

Veritatis ſtudioſo tutiſſimũ eſt inhærere doctrinæ S. Auguſtini.

1 IN controuerſia igitur tam graui atque intricata vbi incautè aſſerens, de euacuatione peccati originalis, aut de alio Pelagianiſmo periclitari facile poſſet, Auguſtinum ſublimiſſimum orbis magiſtrum, atque Eccleſiæ ſanctæ in doctrina de peccato originali, deque eius pœnis, & infirmitate ex ex eo contracta, & de ipſius medicina ſeu remedio,

medio inuictissimum Antesignanum, tanquam ducem firmiter teneamus, nec relicto diuinorũ eloquiorũ, ac Augustinianæ doctrinæ solidamento, per suspicionum nostrarum abrupta præcipitemur. Quid enim periculosius, quam velle veritatis Scripturarum penetralia ratione exactè metiri? Cum in eis (vt rectè Augustinus ad Volus) *Tam multa, tamque multiplicibus mysteriorum vmbraculis opaca, intelligenda, proficientibus restent; tantaq́ non solùm in verbis quibus ista dicta sunt, verùmetiam in rebus quæ intelligendæ sunt, lateat altitudo sapientiæ, vt annosißimis, accutißimis, flagrantissimisque cupiditate discendi, hoc contingat quod eadem Scriptura quodam loco habet; Cum consumauerit homo tunc incipiet*. Recordari igitur nobis expedit (ne spinosissima quæque, secundùm coniecturas nostri cordis, forma etiam syllogistica artificiosè vestitas, neglecta Scripturarũ ac patrum diligenti lectione & collatione, discutere & terminare amemus) *ei, qui sibi persuasit ratione peruenire ad veritatẽ, multos & logos circuitus*, Beatissimo Augustino teste, *tolerãdos esse, vt nullæ*

Epistola 3.

Ecclef. 18.6.

De quãt. animæ c.7.

Oo ij *disputa-*

diſputationes falſæ, aut veriſimiles, ab ea ipſum traducere poſſint; *ſi vult vt ratio eum non adducat, niſi ea quæ ſola ratio dicenda eſt, id eſt, vera.* Animis enim tardioribus & implicatioribus, imò etiam, & ipſis ingenioſis minùs diligenter attentis contingere ſolet, vt ſi ratione verum velint comprehendere, ſimilitudinibus rationum facillimè decipiantur : vt colligitur ex magno illo doctore.

lib. 2. de doctrina Christiana c. 31. & loco citato De quant. animæ.

2 Non tamen hinc inferatur, nos artem philoſophicam, aut eos qui ſecundùm eam, aut ſecundùm rationes naturales, dogmata Eccleſiaſtica confirmant, velle hîc ex ſenſu Beatiſſimi Auguſtini aut noſtro carpere. Minime quidem. Quis enim noſtrã neſcit ab eodem B. Auguſtino ſcriptum eſſe, *Diſputationis diſciplinam ad omnia genera quæſtionum, quæ in literis ſanctis ſunt penetrãda & diſſoluenda plurimùm valere*; *tantùm ibi cauendam eſſe libidinem rixandi, & puerilem quandam oſtentationem decipiendi aduerſariũ?* Aut quis illo ſapientiſſimo magiſtro (cuius veſtigiis omnes Theologos inhærere optaremus)

De doctrina Christiana loco citato.

Non eſt in conueniens rationibus Philoſophicis ſacram doctrinam confirmare.

mus) in præfato genere inueſtigandæ & aſtruendæ veritatis copioſior, ſolertior, cautior, ac ſolidior? Imo quis vnquam Neotericorum, vel Antiquorum tractatorum ipſum in hoc omni ex parte ſecutus eſt? Aut quis aduertere ſi vult non poteſt, ab eodem præclariſſime dictum eſſe, *ea quæ vera & fidei noſtræ accommoda Philoſophi dixerunt, tanquam aurum & argentum quod non ipſi inſtituerunt, ſed de quibuſdam quaſi metallis diuinæ prouidentiæ, quæ vbique infuſa eſt, eruerunt; nos (inſtar Iſraelitarum clanculò ſibi vindicantium vaſa & ornamenta aurea ac argentea, quibus Aegyptij peruerſè vtebantur) ab eis tanquam ab iniuſtis poſſeſſoribus auferre poſſe*; non tamen ea nimis diligendo, aut eis propter Philoſophorum authoritatem fidendo, aut nos ex eis in præcipitem ac periculoſam incertorum affirmationem proijciendo; ne vltra quàm tutum eſt humana progrediatur infirmitas, vt tam certi hinc loquamur ad ea quæ requiri de iſtis incertis poſſunt, quam ſi eſſemus Angeli aut Prophetæ, aut Apoſtoli: nec eadem etiam vera

lib. 2. de doctrina Chriſtiana c. 40.

Loco ſup. à citato c. 39.

Super Pſalm. 103. concion. 3. & in expoſitione Pſal. 140. li. 3. Trinit. c. 10.

prolixè & loquaciter versemus ad Philosophos extollendos, tãquam magnos, *quorum contra errores magnos* (vt suos libros recensendo admonuit Augustinus) *defendenda est Christiana doctrina:* nec eisdem veris vtamur intentione vana excellendi inter homines, seu indè nos præferendi bonis, aut iactandi nos apud imperitos, aut vt sapientes esse videamur: sed potiùs ad meliorem vsum ea cõuertamus, ad Christi Domini, scilicet, verum obsequium, à quo illa vera esse, cognoscimus: non ab Aristotele, Pythagora, vel Platone; quorũ si aliquis (vt benè Augustinus super Psalmum suprà citatum) *Inuentus fuerit hoc dixisse quod dixit & Christus, gratulamur illi, non sequimur illum.*

lib. 1. retract. c. 1.

Colligitur ex lib. 2. de doctrina Christiana c. 73. 38. & 39.

Psal. 140.

3 Non igitur dubitamus artem philosophicam si sobrè tractetur (vt à plerisque qui non altè, sed ad temperantiam sapere voluerunt, tractari nouimus) vtilem esse ad reddẽda ingenia exercitatiora, insigniterque iuuare humiles corde ad scopulosissimos Scripturarum, imò & ipsorum B. Augustini operum, recessus (sine periculo sæpe in scopulos impingen-

pingendi) ſcrutandos & aperiendos; eiuſque culpam non eſſe ſi qui ſunt, qui ea abutuntur in ſuis diſputationibus, propatula & famigerula certamina amantes; aut in ipſa ſemper luxurioſè hærentes, neq; ad id propter quod aſſequendum diſcitur, tranſeuntes; aut ſecundùm eius formam multa, plus acutula & laborioſa, vndè ingenia inflantur, quàm ſolida & vtilia, vndè ad pietatem ac humilitatẽ erudiuntur & ædificantur, cõtentioſè diſceptantes. Ex quo, euenire neceſſe eſt iſtis ſubtilitatibus ſic ſummoperè deditos, doctrinã Auguſtini & aliorum Patrum, præcipueque Auguſtini quam dulciter haurire deberent, attentè legere nunquam poſſe, qui forſan ſtudiis grauioribus ſeſe applicuiſſent ſi Beatiſſimum illum magiſtrum, tubam auream Eccleſiæ audiuiſſent. *Multi enim* (inquit) *multum diſputant de ijs rebus, quas maiore prudentia noſtri authores omiſerunt, ad beatam vitam non profuturas diſcentibus; & occupantes, quod peius eſt, multum precioſa & rebus ſalubribus impendenda temporum ſpatia, quibus ineundis atque tractandis* (vt idem magiſter rectè

lib. 2. de Genes ad literam c. 9.

Eodem lib. c. 10.

rectè de similibus quæstionibus affirmat) *illis tempus esse non debet*, quos ad salutem suam & Sanctæ Ecclesiæ necessariam vtilitatem cupimus informari.

4 Hæc de istorum paruulorum statu, ex Scripturis & Augustino quantum Dominus donauit, breuiter contexuimus, pollicentes nos margaritas profundissimæ ex eisdem fontibus doctrinæ, eâ quam hic scripsimus ad alta mysteria intelligenda longè oportunioris, hausturos & ostensuros, si viderimus hoc exiguum opusculum suos patronos reperturum. Non enim nos fugit, ipsum multos fortè inuenturum reprehensores, qui studia partium sectantur, quique propterea plùs de victoriarum in suis disputationibus gloria comparanda, quàm de veritate sinceriter inuestiganda soliciti, gloriosissimum putabunt nullis cedere viribus veritatis. Sed magis optaremus, si Spiritum Sanctissimi nostri magistri assecuti essemus, à quolibet reprehendi, quàm siue ab errante, siue ab adulante, laudari. *Nullus enim* (inquit ipse, in libris de Tinit.) *reprehenso*

In proœmio lib. 2

henſor formidandus eſt amatori veritatis. Etenim aut inimicus reprehenſurus eſt, aut amicus: Si ergo inimicus inſultat; ferendus eſt: amicus autem ſi errat, docendus; ſi docet, audiendus. Laudator verò & errans confirmat errorem; & adulans illicit in errorem. Emendabit ergò me iuſtus in miſericordia, & arguet me; oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum. Omnia iudicio Sanctæ Sedis Apoſtolicæ libenter ſubmittimus.

FINIS.

INDEX CAPITVLORVM

CAPVT PRIMVM.

CAP. XII.

ERRATA.

Pag. 19. lin. 2. at synceram, leg quàm synceram pag. 25. lin. antepenult. ex tàm multis, leg. ex multis pag. 59 lin 21. incredulos, leg incredulus. pag. 74. lin. 13. Arans. leg. Arausicanum. pag. 77. lin. penult iudico, leg iudice. pag 95 lin. 1. seu ville, leg. seu velle. pag. 130. lin. 11. negebant, leg. negabant. pag. 149. lin. 12. supscipient, leg. suscipiunt. pag. 146. lin. 6. pacientur, leg. patientur pag. 152 lin. 17. in eodem Epistola, leg. in eadem. pag. 187. lin. 21. opolentos, leg opulentos pag. 204. lin. 10. pereagendum, leg. peragendum. pag. 208. lin. antepenult. cantos, leg cautos. pag. 209 lin. 15. secuti, leg. sicuti. pag. 210. lin. 20. Palagiana, leg. Pelagiana. pag 215 lin 18. Augistini, leg. Augustini. pag. 216. lin. 13. supernaturalam, leg. supernaturalem. pag. 216. lin. 1 probatur, leg. probantur pag. 218. lin antepenult qu. leg. quâ. pag. 237 lin. 13 d mnationem, leg damnationem. pag. 257. lin. 1. mitissimis, leg. mitissimis. pag. 284. lin. 16. nostram, leg nostrum.